

**En studie om hvordan småbarnsforeldre forholder seg
til ekspertuttalelser om foreldrerolle og
barneoppdragelse**

Ida Bogevoid Solheim
VID vitenskapelige høgskole
Oslo

Masteroppgave
Master i Familieterapi og systemisk praksis

Antall ord: 25.749
Dato 27.05.22

Opphavsrettigheter

Forfatteren har opphavsrettighetene til oppgaven.
Nedlasting for privat bruk er tillatt.

Sammendrag

I dag blir kunnskap og informasjon stadig mer tilgjengelig. Gjennom ulike medier kan fagfolk og lekmenne dele sin kompetanse og erfaring med alle og enhver. Godt representert her er eksperter som uttaler seg om foreldrerolle og barneoppdragelse. Småbarnsforeldre møter stadig overskrifter og utsagn som minner dem om hvordan de kan oppdra barna sine "riktig". Dette er ideer og konstruksjoner foreldre rekrutteres av og jobber for å etterleve. Gjennom denne studien har jeg undersøkt hvordan dagens småbarnsforeldre forholder seg til de stadig mer florerende ekspertuttalelsene, med utgangspunkt i problemstillingen:

«Hvordan forholder småbarnsforeldre seg til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse, presentert gjennom ulike medier?»

Problemstillingen er valgt med utgangspunkt i egen interesse og nysgjerrighet, samt et ønske om å bidra med ny kunnskap og en bevisstgjøring til det familieterapeutiske fagfeltet. Jeg mener vi bør bli mer opplyst om og bevisst på hvordan vi som fagpersoner påvirker andre med det vi sier og skriver. Gjennom denne studien vil jeg bidra til å løfte dette temaet ytterligere, samt fremme foreldrenes stemme og perspektiv.

For å innhente best mulig kunnskap har jeg benyttet mixed methods ved å kombinere en kvantitativ spørreundersøkelse og et kvalitativt fokusgruppeintervju i et triangulert mixed methods design. Deltakerne i studien er foreldre med barn i barnehagealder og etter endt datainnsamling hadde 36 foreldre svart på spørreskjemaet og 4 deltatt i fokusgruppeintervjuet. Datamaterialet fra spørreundersøkelsen ble analysert gjennom dataprogrammet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), mens fokusgruppeintervjuet ble analysert gjennom en tematisk analyse inspirert av Braun & Clarkes: refleksive tematiske analyse.

Ved å studere tidligere forskning, og gjennom resultatene fra denne studien, har jeg funnet at småbarnsforeldre har et tydelig ønske og behov for råd og veiledning, samt at de i stor grad støtter seg til nære eksperter i form av ansatte i barnehage og helsestasjon, eller oppsøker eksperters uttalelser gjennom ulike medier. Foreldrene i denne studien uttrykker videre at informasjon og kunnskap om foreldrerolle og barneoppdragelse i dag er svært tilgjengelig, kanskje for tilgjengelig. De opplever at råd og veiledning ikke alltid er til hjelp, spesielt når de ikke har bedt om det selv. Foreldrene oppgir også at det er vanskelig å se bort

fra noe en ekspert har uttalt. Som fagfolk og eksperter bør vi derfor være bevisst på hva, når og hvordan vi uttaler oss om foreldrerolle og barneoppdragelse. Spesielt hvis ønsket vårt er å trygge småbarnsforeldre i sine roller. Jeg mener det er vår jobb å hjelpe småbarnsforeldre tilbake inn på sporet om at «godt nok» er godt nok.

Nøkkelord: Foreldrerolle, barneoppdragelse, eksperter, ekspertuttalelser, veiledning, makt.

Abstract

Today, knowledge and information are becoming more available. Through various media, professionals and lay people can share their expertise and experience with anyone and everyone. Herein experts often comment on parenting role and child rearing. Thus, parents frequently encounter headlines and statements that remind them of how they can raise their children "right". These are ideas and constructions parents are recruited by and aim to abide. Through this study, I have investigated how today's parents of young children relate to these ever-flourishing expert opinions, based on the question:

"How do parents of young children relate to expert statements about parenting role and child rearing, presented through various media?"

This question is based on my interests and curiosity, and furthermore on a desire to contribute new knowledge and awareness to the field of family therapy. In my opinion we, as professionals, need to be informed and aware of how we influence people with what we say and write. Through this study, I would like to raise this issue further, as well as endorse the parents' voice and perspective.

In this study I have used mixed methods by combining a quantitative survey and a qualitative focus group interview, in a triangulated mixed methods design. The participants are parents of children aged 1-6, and through this study 36 parents answered the questionnaire, and 4 participated in the focus group interview. The data material was then analyzed through the statistical program Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), and a thematic analysis inspired by Braun & Clarke's reflective thematic analysis.

Considering previous research and the results of this study, I have found that parents of young children show a clear desire and need for advice and guidance. Preferably from experts, either in the form of employees in kindergartens and health centers, or expert

opinions through various media. Parents further express that information and knowledge about parenting role and child rearing today is very accessible, and sometimes even too accessible. They find that advice and guidance are not always helpful, especially if they have not asked for it themselves. The parents also state that it is difficult to ignore something an expert has stated. As professionals we should therefore be aware of what, when and how we express ourselves about parenting and child rearing. Especially if our desire is to support parents of young children in their roles. In my opinion it is our job to help parents to realize that "good enough" is good enough.

Key words: Parenting role, child rearing, experts, expert opinions, guidance, power.

Forord

Denne oppgavebesvarelsen er mitt avsluttende arbeid i studiet master i familieterapi og systemisk praksis, ved VID vitenskapelige høgskole. Mitt ønske er at denne kan bidra til å øke bevisstheten rundt de mange ekspertenes rolle i dagens samfunn, samt rette søkelyset mot den makt og påvirkningskraft vi fagfolk har.

Veien hit har vært lang og innholdsrik, og den hadde ikke blitt så flott uten all oppmuntring og støtte jeg har fått fra familie, venner, kollegaer, lærere og medstudenter. Dette studiet har vært en utviklingsreise, både faglig og mentalt.

Jeg vil først og fremst rette en stor takk til min veileder Nicoletta Businaro for god faglig støtte, betydningsfulle bidrag til fremdrift, oppmuntring og konstruktive tilbakemeldinger. Dine kommentarer har hjulpet meg til å holde motivasjonen oppe, samt beholde troen på at denne oppgaven har en faglig verdi.

Jeg vil videre takke alle småbarnsforeldre som har deltatt, og delt av sine meninger og erfaringer, i mine undersøkelser. Jeg vil også takke alle foreldrene som (utilsiktet) har gjort meg oppmerksom på relasjonen mellom småbarnsforeldre og eksperter, og at denne er nødvendig å se nærmere på – og kanskje gjøre noe med.

Tusen takk til mamma for faglige diskusjoner, utvidende perspektiver, korrekturlesning, engasjement og akkurat passe mengde skryt.

Og til slutt – takk Øystein! For at du har støttet og oppmuntret meg til å gjennomføre dette studiet. For at du har dratt ut når jeg trengte å sitte alene, og sittet sammen med meg når jeg trengte selskap. Og ikke minst for at du har tatt meg med på trening og luftturer når det har blitt mer en nok timer foran dataen.

Ida Bogevoid Solheim

Trondheim, mai 2022

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	III
Abstract	IV
Forord	VI
1. Innledning	1
1.1 Problemstilling	2
1.2 Begrepsavklaring.....	2
1.3 Oppgavens formål og relevans	3
1.4 Oppgavens videre struktur	4
2. Teori	5
2.1 Sosialkonstruksjonisme.....	5
2.2 Tidligere forskning	6
2.2.1 Who is listening to the “Experts”?	7
2.2.2 Foreldreundersøkelsen 1995	8
2.2.3 Parenting today in Victoria	9
2.3 Familie og foreldrerolle.....	10
2.4 Barneoppdragelse	12
2.5 Ekspertrollen	14
2.5.1 Makt.....	15
2.5.2 Profesjonalisering	16
2.5.3 Ekspertes i media	18
3. Metode	20
3.1 Mixed Methods.....	20
3.2 Spørreskjema	21
3.3 Fokusgruppeintervju	22
3.4 Prosedyre	24
3.4.1 Utvalg og rekruttering.....	24
3.4.2 Gjennomføring.....	25
3.5 Validitet og reliabilitet	27
3.6 Forskningsetikk	28
4. Analyse	30
4.1 Analyse av spørreskjema	30
4.2 Analyse av fokusgruppeintervju.....	32
5. Resultater spørreskjema	34
5.1 Foreldrerolle og barneoppdragelse	34

5.1.1	Hvordan oppleves det å være foreldre?	34
5.1.2	Hva har betydning for foreldrene når de tar avgjørelser om oppdragelse?	36
5.1.3	Hvem ønsker foreldrene råd og støtte fra?	36
5.2	Ekspertter og ekspertuttalelser	38
5.2.1	Hva er viktig for foreldrene når det kommer til råd fra ekspertter?	39
5.3	Bruk og nytte av ekspertter	39
5.3.1	Hvorfor oppsøker foreldre ekspertuttalelser?	40
5.3.2	Hva gjør foreldrene dersom ekspertuttalelser ikke lengre er tilgjengelig?	41
5.4	Har antall barn noe å si?	42
6.	Resultater fokusgruppeintervju	44
6.1	«Gjør vi det riktig?»	44
6.1.1	Krav og forventninger	45
6.1.2	Perfect picture	46
6.1.3	Velmente råd	48
6.2	«Magefølelsen»	49
6.3	Å forholde seg til ekspertene	50
6.3.1	Når teori og praksis ikke stemmer	51
6.3.2	Overskrifter	52
7.	Drøfting	54
7.1	Småbarnsforeldre ønsker råd og veiledning	54
7.2	Småbarnsforeldre oppsøker og blir oppsøkt	59
7.3	Småbarnsforeldre føler både mestring og mislykkethet	62
7.4	Det er vanskelig å se bort fra noe en ekspert har uttalt	64
7.5	Veier videre	66
8.	Avslutning	69
	Referanser	71
	Vedlegg	74

1. Innledning

Vi lever i dag i et samfunn hvor kunnskap og informasjon blir stadig mer tilgjengelig. Gjennom blant annet aviser, bøker, podkaster, sosiale medier og diverse internettsider kan fagfolk og lekmenn dele sin kompetanse og erfaring med alle og enhver. Blant disse er psykologer, pedagoger, familieterapeuter og andre "eksperter" på foreldrerolle og barneoppdragelse godt representert med sine råd og veiledninger til småbarnsforeldre. Et internettsøk viser at det finnes et titalls podkaster myntet på foreldre. Flere bokhandlere oppgir hundrevis av bøker under kategorier som familie, oppdragelse, barn og foreldre. Flere aviser har faste spalter som tar for seg det som «rører seg» i norske familier, og utallige aktører tilbyr veiledningskurs for småbarnsforeldre. Barneoppdragelse og foreldrerolle har gjennom flere tiår vært gjenstand for et økende fokus, utvikling og debatter. Dette har vi sett blant annet gjennom avisoverskrifter og kronikker, et økende antall podkaster, samt gjennom NRK-serien «Lives oppdragelsesreise» fra 2021.

Jeg er utdannet pedagog og har de siste 10 årene jobbet i barnehage. Gjennom min jobb har jeg daglig et tett samarbeid med småbarnsforeldre om deres barn, om utvikling, oppdragelse og foreldrerolle. Gjennom utdanning og praksis har jeg lest flerfoldige bøker, artikler og innlegg av ulike eksperter om barns behov og utvikling. I samtaler med foreldre, opplever jeg at de i stor grad er opptatt av å innhente informasjon og kunnskap om både barn, oppdragelse og foreldrerolle. I bokhandlere, media og på internett ser jeg at denne informasjonen aldri er langt unna, det finnes råd for og hjelp til det aller meste. I min rolle som pedagog har jeg selv anbefalt og fremsnakket noen av disse rådene og bøkene ekspertene har kommet med. Som familieterapeut og systempraktiker blir jeg imidlertid nysgjerrig på hva all denne tilgjengelige informasjonen og potensielle kunnskapen gjør med foreldrene og deres foreldrefunksjoner.

Jeg ønsker å finne ut hvilket forhold småbarnsforeldre har til mangfoldet av generelle ekspertuttalelser de får gjennom ulike medier. Opplever foreldrene at ekspertenes råd og veiledninger er til hjelp eller skaper det i større grad usikkerhet? Hvordan kan fagfolk og eksperter best være til hjelp og støtte for småbarnsforeldrene når de skal etablere og utvikle sin foreldrerolle og oppdra barna sine?

1.1 Problemstilling

Formålet med denne studien er å undersøke hva de utallige ekspertuttalelsene som florerer i vårt samfunn gjør med dagens småbarnsforeldre, og deres syn på foreldrerolle og barneoppdragelse. Med utgangspunkt i dette har jeg formulert problemstillingen:

«Hvordan forholder småbarnsforeldre seg til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse, presentert gjennom ulike medier?»

Jeg har videre formulert forskningsspørsmålene:

- *Hvilken rolle spiller de generelle ekspertuttalelsene i foreldrenes utvikling av egen foreldrerolle?*
- *Hvilke føringer legger ekspertuttalelsene for hvordan foreldre utøver barneoppdragelse?*

Gjennom disse spørsmålene ønsker jeg blant annet å finne ut hvilken kjennskap småbarnsforeldre har til den informasjonen som kommer fra eksperter gjennom bøker, aviser og podkaster. Jeg er også nysgjerrig på i hvor stor grad de benytter seg av ekspertuttalelsene, og om foreldrene opplever at de er til hjelp.

1.2 Begrepsavklaring

Gjennom denne oppgavebesvarelsen vil noen sentrale begreper og formuleringer gå igjen. Disse er blant annet *eksperter, ekspertuttalelser, medier, foreldrerolle/ foreldrepraksis og barneoppdragelse*. Disse begrepene kan ha forskjellig betydning i ulike sammenhenger, så jeg vil her presisere hvilken betydning de har gjennom denne besvarelsen.

Med *eksperter* mener jeg mennesker som har en formell fag- og erfaringskompetanse innenfor de fagfelt som er relevant for temaet. Dette kan for eksempel være familieterapeuter, psykologer, leger, helsesykepleiere eller pedagoger. Disse har gjennom sin utdanning tilegnet seg kunnskap og kompetanse om barn, barneoppdragelse, foreldre og foreldrerolle. Jeg vil i noen sammenhenger skrive "ekspert" for å fremheve at det å være ekspert er relativt. For det meste vil *eksperter* vise til sentrale fagpersoner i vårt samfunn, som skriver bøker og blir bedt om å uttale seg i media.

Jeg definerer videre *ekspertuttalelser* som det de overnevnte ekspertene uttrykker enten skriftlig eller muntlig i ulike sammenhenger. I denne studien skiller jeg mellom generelle og direkte ekspertuttalelser. De generelle ekspertuttalelsene kommer ofte fra sentrale

fagpersoner og presenteres gjennom ulike medier. Disse uttalelsene har som utgangspunkt at de kan passe til de fleste barn og småbarnsforeldre. Direkte ekspertuttalelser får mindre plass i denne studien, men beskriver de råd og tilbakemeldingene foreldre får gjennom direkte kontakt med fagfolk. Dette er uttalelser som tilpasses den enkelte familie og deres behov.

Videre vurderer jeg *medier* som såkalte kommersielle medier. Dette kan være bøker, podkaster og aviskronikker/ -artikler som når ut til alle og som har til hensikt å virke salgsfremmende. I noen tilfeller kan dette også omfatte sosiale medier som Facebook og Instagram.

Foreldrerolle og foreldrepraksis anser jeg som den rollen småbarnsforeldrene har i kraft av at de er foreldre. Disse begrepene omfatter både holdninger, verdier, ansvar og utøvende praksis som foreldre praktiserer i møte med sine barn. Sentralt i dette er *barneoppdragelse*, et begrep som viser til den tilnærmingen foreldre har til å vise omsorg, støtte og veilede barna gjennom sin oppvekst.

1.3 Oppgavens formål og relevans

Rammene for en masteroppgave medfører at en rekke valg og prioriteringer må gjøres. Temaet småbarnsforeldre og ekspertuttalelser er valgt med utgangspunkt i egen interesse og nysgjerrighet, samt et ønske om å bidra med ny kunnskap og en bevisstgjøring til det familieterapeutiske fagfeltet. Jeg mener vi bør bli mer opplyst om og bevisst på hvordan vi som fagpersoner påvirker andre med det vi sier og skriver. I tillegg bør vi være klar over hvordan de foreldrene vi møter i vår praksis opplever kontekstuavhengige råd og uttalelser. Gjennom denne studien vil jeg bidra til å løfte dette temaet ytterligere, samt fremme foreldrenes stemme og perspektiv.

Foreldre er opptatt av diskurser og konstruksjoner om "gode foreldre" og "rett og feil oppdragelse", men er ikke alltid klar over hvor ideene kommer fra. Mye av dette er ideer de har blitt rekruttert av gjennom samfunnets tradisjonelle og moderne makt, og som de stadig blir påminnet gjennom ulike medier. Gjennom flere tiår har fagpersoner bidratt til å definere hva som er "godt nok" og hvordan foreldrerolle og barneoppdragelse bør utøves, til det beste for barn. Nå er det imidlertid på tide at vi stopper litt opp og ser på hvordan dette fremstilles for foreldrene, og hva det gjør med dem.

1.4 Oppgavens videre struktur

Gjennom de neste kapitlene vil jeg gi en grundig beskrivelse av studien denne besvarelsen baseres på. I kapittel 2 vil jeg presentere og gjøre rede for sentrale tidligere forskningsstudier og fagperspektiver knyttet til familie, foreldrerolle, barneoppdragelse og ekspertrollen. Kapittel 3 er en redegjørelse for studiens forskningsprosess, med vekt på fremgangsmåte og ulike valg. Kapittel 4 beskriver hvordan jeg har gått frem for å analysere datamaterialet jeg har innhentet, og gjennom kapittel 5 og 6 presenteres disse som funn og resultater. I kapittel 7 sammenfatter og drøfter jeg de ulike teoretiske perspektivene fra kapittel 2 med resultatene presentert gjennom kapittel 5 og 6, for å best mulig svare på studiens problemstilling. Avslutningsvis, i kapittel 8, vil jeg oppsummere de mest sentrale aspektene ved denne oppgavebesvarelsen for å tydeliggjøre hva denne studien har bidratt med, hvordan småbarnsforeldre forholder seg til eksperters uttalelser gjennom ulike medier, samt hva vi bør ta med oss videre fra dette.

2. Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere oppgavens teoretiske forankring. Innledningsvis redegjør jeg for sosialkonstruksjonisme som oppgavens vitenskapsteoretiske ståsted. Videre presenteres tre tidligere forskningsprosjekter jeg vurderer som særlig relevant for denne masteroppgaven, før jeg går nærmere inn på fenomenene familie og foreldrerolle, barneoppdragelse og ekspertrolle. Dette vil danne det teoretiske grunnlaget for drøftingen i kapittel 7.

2.1 Sosialkonstruksjonisme

Denne studien er gjennomført ut fra et sosialkonstruksjonistisk vitenskapsteoretisk ståsted. Dette har påvirket både hva jeg søker kunnskap om og videre hvordan denne kunnskapen blir tolket (Olsson & Sörensen, 2003, s. 67). Sosialkonstruksjonisme bygger på ideer om at verden og virkeligheten konstrueres gjennom strukturer, språk og sosiale relasjoner (Gergen, 2010, s. 13). Gjennom ulike institusjoner, media og omgang med andre konstruerer vi egne og felles diskurser og normer for hva som skal være gjeldende og akseptabelt i vår kultur. Som mennesker vurderer vi imidlertid alt individuelt ut fra tidligere erfaringer og de kontekstene vi tar del i. Disse forståelsene, erfaringene og perspektivene er også sosiale konstruksjoner som har oppstått i møter med andre mennesker, diskurser og normer. Noen sosiale konstruksjoner er så selvfølgelig for oss at de ofte kan fremstå som objektive sannheter (Ringdal, 2013, s. 43). Samfunnet er full av uskrevne regler, normer og diskurser¹ for hvordan vi bør opptre og være, ingen av disse er objektive "sannheter". Sett i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv kan det som er skapt av oss også endres av oss (Ringdal, 2013, s. 43).

Når det forskes forankret i et sosialkonstruksjonistisk perspektiv, antas det at alle deltakerne er forutinntatte, både informanter, respondenter og forskere (Halkier, 2016, s. 35). Alle går inn i dette med sine forforståelser, erfaringer og perspektiver. Den kunnskapen som dannes gjennom dette forskningsprosjektet vil derfor være preget av de individene som har vært involvert, og relasjonene mellom oss. Kunnskapen utgjør derfor ingen objektiv sannhet, men er snarere et resultat av det som oppsto i forskningsprosessen.

¹ I denne oppgaven bruker jeg begrepet *regler* som en beskrivelse for tydelige retningslinjer. *Norm* viser til forventede handlingsmønstre, og begrepet *diskurs* beskriver en felles sosial forståelse forhandlet frem gjennom språket.

Sentralt i sosialkonstruksjonisme er kritisk refleksjon. I følge Gergen (2010, s. 26) fordrer en levedyktig fremtid skepsis til det selvfølgelige og det som blir tatt for gitt. Gjennom kritisk refleksjon kan vi synliggjøre uheldige forhold og diskurser som ligger i samfunnsstrukturer og institusjoner, og som vi selv er med på å styrke (Askeland, 2006, s. 128). Med kritisk refleksjon og refleksivitet kan vi øke bevisstheten på hvordan vi også bidrar til å opprettholde og påvirke situasjoner og resultater, samt bidra til å utvikle nye forståelser og kunnskapsgrunnlag (Askeland, 2006, s. 124; 130). I denne studien vil mitt vitenskapsteoretiske ståsted synliggjøres blant annet gjennom en kritisk holdning til de diskurser og konstruksjoner vi tar for gitt, min vurdering av forskningsprosjektets datamateriell, samt hvordan jeg presenterer funnene.

2.2 Tidligere forskning

I oppstarten av alle forskningsprosjekter kan en gjennomgang av tidligere forskning rundt samme tema være avgjørende for forskningens videre retning og kvalitet (Olsson og Sörensen, 2003, s. 9). For å finne frem til relevant tidligere forskning har jeg utført en rekke søk i skolebibliotekets database (Oria), Google Scholar og ResearchGate. I tillegg til oppgavens problemstilling, på både norsk og engelsk, er søkeordene jeg har brukt ulike kombinasjoner av blant annet: foreldrerolle, barneoppdragelse/ oppdragelse, familie, eksperter, ekspertrolle, veiledning, rådgivning, makt, parents, child rearing, raising children, experts, family og advice. Jeg har i tillegg gjennomgått referanselistene fra andre relevante fagtekster.

De overnevnte søkene og gjennomgangene har ført til flere treff av varierende relevans. Etter gjennomlesing og vurdering har jeg valgt å presentere tre forskningsprosjekter som på ulike måter, og på ulike tidspunkter, har undersøkt temaer som barneoppdragelse, hvordan det oppleves å være foreldre, hvordan relasjon foreldre har til eksperter og hjelpetiltak, samt hvordan de forholder seg til disse. Disse tre forskningsprosjektene er en amerikansk undersøkelse fra 1981, en norsk undersøkelse fra 1995 og en australsk undersøkelse fra 2019. Alle disse viser at foreldres forhold til eksperter i lang tid har vært et aktuelt tema å forske på. Gjennom disse tre undersøkelsene har jeg fått en innsikt i hva forskere før meg har vært opptatt av, og hvilke resultater de har forsket frem. Jeg har latt meg inspirere av både resultater, metoder og forskningsspørsmål. I gjennomføringen av min studie har jeg formulert spørsmål både med utgangspunkt i spørsmålsformuleringer fra disse tre

undersøkelsene, samt temaer de har fokusert på. Med dette utgangspunktet kan min studie også bygge videre på tidligere forskningsresultater ved at jeg i større grad ser på småbarnsforeldres opplevelse av ekspertuttalelser i dagens samfunn.

2.2.1 Who is listening to the “Experts”?

I 1981 utførte Geboy en studie for å undersøke hvordan foreldre brukte og dro nytte av tilgjengelige kilder til informasjon og råd om barneomsorg (Geboy, 1981, s. 205). Studien ble gjennomført som en spørreundersøkelse, og ble sendt ut til 500 tilfeldig utvalgte deltakere. Gjennom spørreundersøkelsen ble foreldrene blant annet spurt om hvilke typer informasjonskilder og materialer de brukte, hvordan de leste dem, hvor hyppig og hvordan de vurderte utbyttet av denne lesingen (Geboy, 1981, s. 205). Resultatene antydte at bruk av ulike lesbare informasjonskilder på barneomsorg var et utbredt fenomen, da hele 96,9% av foreldrene i undersøkelsen svarte at de hadde lest om barneomsorg da barna var små (Geboy, 1981, s. 205). Den mest hyppig oppgitte årsaken til at foreldrene hadde oppsøkt dette materialet var for å skaffe seg generell informasjon om barns utvikling og omsorgsbehov. Studien antyder også at den foreldregenerasjonen disse respondentene representerer oppsøkte informasjonskilder og materialer i større grad enn generasjoner før dem (Geboy, 1981, s. 205). På spørsmål om hvorvidt disse foreldrene trodde det de hadde lest hadde vært til hjelp for dem svarte 80,7% av de som deltok i undersøkelsen at de trodde det hadde vært hjelpsomt (Geboy, 1981, s. 208). Videre oppga 56,5% at de hadde endret sin atferd overfor barna som et resultat av det de hadde lest (Geboy, 1981, s. 208).

Et annet funn i denne studien var at de yngre foreldrene i dette utvalget oppga å lese mer enn de eldre foreldrene. Forskerne bak studien vurderte om den generelle tendensen i samfunnet til å søke en “eksperts” mening uavhengig av tema, kunne være en mulig årsaksforklaring på dette (Geboy, 1981, s. 209). Dette viser til at det på 1980-tallet var et oppsving i “eksperters” rolle og posisjon i samfunnet, uavhengig av fagfelt. Forskeren bak denne studien stilte seg skeptisk til om mengden tilgjengelig material om barneomsorg var utelukkende positivt. Geboy beskrev det som et tveegget sverd der det på den ene siden kunne gi foreldre tilgang til flere nyttige og velrennomerte publikasjoner om barneomsorg og oppdragelse, men på den andre siden kunne det også utsette foreldrene for publikasjoner med råd av mer tvilsom verdi (Geboy, 1981, s. 209).

Gjennom denne studien kom det frem at foreldre i større grad enn tidligere oppsøkte og tok til seg informasjon fra ulike kilder som gav råd, hjelp og økt kunnskap om barneomsorg og oppdragelse. Funnene viste videre at foreldrene lyttet til det som ble skrevet i bøker og artikler, og med bakgrunn i dette oppfordret Geboy "ekspertene" om å være bevisst dette, og å ta sitt ansvar på alvor (Geboy, 1981, s. 209).

2.2.2 Foreldreundersøkelsen 1995

Raundalen og Gjestad utførte i 1995 en studie på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet, Sosial- og helsedepartementet, samt Kirke-, utdanning- og forskningsdepartementet. Formålet med studien var å få en oversikt over hvilke problemer og spørsmål småbarnsforeldre hadde i tilknytning til barneoppdragelse (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 1). Videre ønsket de å få en oversikt over hvordan småbarnsforeldrene selv foretrakk å få svar på spørsmålene, samt hvordan de ønsket å motta hjelp og veiledning (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 1). Undersøkelsen ble gjennomført som en spørreundersøkelse rettet til foreldre av førskolebarn. For at dette skulle bli en landsomfattende undersøkelse valgte forskerne å samarbeide med helsestasjoner og barnehager for å skaffe deltakere. Til tross for dette opplevde de en lav oppslutning, med kun 924 respondenter (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 2).

Resultatene antydte at den usikkerheten foreldrene i denne studien opplevde rundt foreldrerolle og barneoppdragelse, kunne knyttes til manglende kunnskap om barns utvikling (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 11). Foreldrene ga klart uttrykk for at de oppfattet sin egen frustrasjon i oppdragersituasjoner som en hovedutfordring, og at de ønsket veiledning som favnet råd om både barna og foreldrenes egen rolle (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 11). Foreldrene i studien oppga videre at når de ønsket hjelp og støtte rådførte de seg først og fremst med partner og sine egne foreldre, for videre å oppsøke andre personer i det nære nettverket. Når det kom til fagpersoner og eksperter snakket foreldrene mest med helsesøster og dernest ansatte i barnas barnehage (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 7).

Forskerne bak denne studien vurderte at resultatene av undersøkelsen viste at foreldrene hadde to sentrale behov som oppdragere. Det ene var et behov for informasjon og kunnskap om konkrete spørsmål og problemer, mens det andre behovet var veiledning for å sosialiseres inn i foreldrerollen (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 13). Videre fant forskerne at

flere av foreldrenes oppgitte utfordringer med barneoppdragelse kan forebygges ved å gi foreldre mer kunnskap om barns utvikling, og en klargjøring av hva de kan forvente av barna sine (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 11).

Studien viste videre at en stor andel av foreldrene ønsket informasjon, råd og veiledning. Forskerne stilte videre spørsmål ved om det kunne være mer hensiktsmessig, og mindre truende, å organisere råd og veiledning til grupper av foreldre fremfor at de mottar dette direkte fra en fagperson (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 14). Forskerne argumenterte for at foreldre i en gruppe kan ha lettere for å stille spørsmål og å være uenig i det som blir sagt, noe som kan bidra til en mer nyansert kunnskapsøking. De argumenterte videre for viktigheten med å tilpasse tilbud til foreldrene og å møte dem der deres behov er, noe som er en viktig målsetting i foreldreveiledning (Raundalen & Gjestad, 1995, s. 14).

2.2.3 Parenting today in Victoria

I 2019 gjennomførte en rekke forskere i Parenting Research Centre en undersøkelse med formålet å få økt forståelse for hvilke holdninger, bekymringer, hjelpebehov, atferd og praksis foreldrene hadde når det gjaldt foreldrerolle og barneoppdragelse (Parenting Research Centre, 2019, s. 4). Undersøkelsen ble utført som telefonintervjuer med 2.600 foreldre som hadde barn i alderen 0 – 18 år (Parenting Research Centre, 2019, s. 1).

Gjennom denne undersøkelsen kom det frem at omtrent 9 av 10 foreldre mente de hadde noen de kunne søke råd og støtte hos når de hadde behov for det. Samme antall foreldre oppga at de ville søke profesjonell hjelp hvis de tenkte det ble nødvendig, og over fire av fem foreldre visste hvor de kunne få denne hjelpen (Parenting Research Centre, 2019, s. 2).

Nesten en fjerdedel av foreldrene mente imidlertid at myndighetene ikke hadde en rolle i å støtte foreldre i deres foreldrerolle (Parenting Research Centre, 2019, s. 2).

På spørsmål om hvem eller hva foreldrene oppsøkte for å få informasjon om barneoppdragelse oppga 86,3% at de snakket med andre foreldre, venner eller naboer, 83,4% fant informasjon på internett, 72,3% oppsøkte ansatte i barnehage eller skole, og 64,1% hadde lest bøker (Parenting Research Centre, 2019, s. 99).

Foreldrene ble videre bedt om å beskrive hvordan de opplevde foreldreskapet sitt, med utgangspunkt i adjektivene: frustrerende, hyggelig, krevende og givende. De ble gitt skalerte alternativer fra «ikke i det hele tatt» til «ekstremt». På disse spørsmålene oppga 71.8 % av

foreldrene at de opplevde foreldreskapet som ekstremt givende, 75,5% opplevde foreldreskapet som veldig eller ekstremt krevende, og 84,7% opplevde det som veldig eller ekstremt hyggelig. I møte med adjektivet «krevende» ble foreldrenes svar i større grad sprikende og normalfordelt, med en moderat opplevelse som typetall (Parenting Research Centre, 2019, s. 48).

Gjennom denne undersøkelsen kom det frem at over halvparten av foreldrene følte at foreldreskap og foreldrerolle var noe som kom naturlig, og videre tenkte de at hvordan de selv hadde blitt oppdratt spilte en stor rolle i dette (Parenting Research Centre, 2019, s. 2). En tredjedel av foreldrene oppga at de følte de kunne være for hard og kritiske mot seg selv og hvordan de så seg selv som foreldre (Parenting Research Centre, 2019, s. 2).

2.3 Familie og foreldrerolle

Familie, barn og foreldre har lenge vært et sentralt tema for offentlig fokus, debatt og politikk (Ellingsæter, 2012, s. 15). Norge har gjennom flere år utviklet seg til å bli et velferdssamfunn hvor vi som innbyggere i stor grad opplever like rettigheter, og har tilgang til en rekke grunnleggende goder som gratis skolegang, helsetjenester og ulike økonomiske støtteordninger. Utviklingen har i stor grad blitt kjempet frem gjennom en mangeårig kamp for kvinnefrigjøring- og likestilling. En stor endring skjedde på 1960- og 70-tallet da familier gikk fra å primært være bestående av forsørgende menn i lønnsarbeid og hjemmeværende koner, til at flere kvinner kom inn i utdanning- og arbeidslivet. Dette var både med utgangspunkt i at samfunnet hadde et økt behov for arbeidskraft og et sterkt ønske fra kvinner om å kunne kombinere arbeids- og familieliv. Med dette kom også en endring i familiedynamikken og fedre fikk en mer aktiv rolle i familiearbeid og barneomsorg (Kitterød & Rønsen, 2012, s. 185). Kitterød og Rønsen (2012, s. 175) viser til en undersøkelse som har sett på foreldres tidsbruk på omsorgsarbeid. I denne undersøkelsen kom det frem at fedrenes tid til omsorgsarbeid har økt fra 5 timer per uke i 1971, til rundt 11 timer per uke i 2010 (Kitterød & Rønsen, 2012, s. 175). Mens mødrene i 1971 brukte rundt 16 timer per uke på barneomsorg, brukte mødrene i 2010 nesten 18 timer per uke (Kitterød & Rønsen, 2012, s. 175). Den samme undersøkelsen viste at mødrene i 2010 brukte den tiden de var sammen med barna til å gi barna mer aktiv oppmerksomhet enn tidligere (Kitterød & Rønsen, 2012, s. 185). Denne utviklingen kan henge sammen med at foreldre i dag møter større krav til aktiv deltakelse i barnas utdanning og fritidsaktiviteter (Kitterød & Rønsen, 2012, s. 186).

Endringer i samfunn og livsløp har medført at vi i dag bruker lengre tid på utdanning og å etablere oss enn tidligere (Pedersen, 2012, s. 141). Alderen på førstegangsfødende kvinner har økt de siste tiårene og ligger nå rundt slutten av 20-årene eller begynnelsen av 30-årene, mens menn stort sett får barn i løpet av 30-årene (Pedersen, 2012, s. 141). Det å stifte familie og å få barn blir fortsatt sett på som en sterk voksenmarkør og et viktig steg mot voksenlivet (Pedersen, 2012, s. 152). En studie av Pedersen (2012) viste at avgjørelsen om å stifte familie var avhengig av flere faktorer. Blant annet normer for hva som anses som et ideelt livsløp og ulike forestillinger om hvordan livet med barn kommer til å bli. Studien viste videre at unge mennesker med lang utdanning så for seg at et foreldreskap kunne bli et krevende prosjekt, som dermed fordret at andre tidsslukende livsprosjekter måtte fullføres først (Pedersen, 2012, s. 152). Unge mennesker med kortere utdanning vurderte ikke foreldreskap til å være like dramatisk, men anså det likevel som noe stort og sentralt i livet sitt (Pedersen, 2012, s. 153).

I likhet med samfunnsutviklingen for øvrig er også det som betraktes som tradisjonelle verdier for familie og oppdragelse i rask endring (Holte, 2003, s. 46). Dette kan i noen tilfeller medføre at dagens foreldre havner i en skvis mellom det samfunnet de skal stifte familie i og det som forventes av dem fra egne foreldre og andre generasjoner før dem. Nadim (2012) gjennomførte en undersøkelse hvor hun hadde intervju samtaler med småbarnsforeldre som hadde vokst opp med innvandrende foreldre. Gjennom denne studien kom det frem at særlig dagens mødre ofte blir konfrontert med foreldregenerasjonens forventninger til hvordan en familie bør organiseres (Nadim, 2012, s. 293; 297-299). Foreldregenerasjonen har med seg sitt hjemlands ideer og idealer for familiemønstre, men disse passer ikke nødvendigvis så godt inn i det norske samfunnet. En av forventningene dagens mødre ble konfrontert med var at de skulle være totalt tilstedeværende i barnas liv (Nadim, 2012, s. 297). Til tross for at dagens mødre utfordret de omsorgsidealene og forestillinger de ble fortalt om hva som ligger i å være en god mor, var dette forestillinger som i stor grad påvirket dem og dannet et grunnlag for deres opplevelse av mor- og foreldreskap, og hva som var best for barna deres (Nadim, 2012, s. 299).

I en utviklingsprosess fra tydelige og tradisjonelle forventninger til hva som anses som et ideelt livsløp, familieliv og foreldreroller, har nå både individer og familier større handlingsrom til å utforme sine egne liv og roller (Holte, 2003, s. 46). Til tross for dette

handlingsrommet møter nye foreldre fortsatt klare forventninger fra egne foreldre og familie, samfunnsdiskurser, politikk og konstruksjoner om ideelle livsvalg. Gjennom den samfunnsutviklingen generasjonene før oss har kjempet frem har vi i dag bedre tilgang på utdanning og arbeidsliv, familier og foreldre har fått økt svangerskaps- og foreldrepermisjon for både mor og far, barnetrygd, kontantstøtte og barnehageplass, for å nevne noen. Det råder en stor politisk enighet om at barn ses som et offentlig gode og dermed et offentlig ansvar (Ellingsæter, 2012, s. 17). De godene familiene mottar har i mange tilfeller gjort familielivet enklere, men det har også medført en stadig større defamilisering av barneomsorgen, fra familiene til det offentlige (Ellingsæter, 2012, s. 16). De aller fleste vil ha et samfunn som tilbyr disse velferdsgodene, men noen mener at prisen de betaler er at staten blander seg for mye inn i organisering av familie og barneoppdragelse. Kritikken går ut på at familiepolitikken trår for langt inn over familienes selvstyre (Ellingsæter, 2012, s. 16). Diskusjonene rundt for eksempel fordeling av foreldrepermisjon og hvorvidt kontantstøtte skal eksistere vekker stort engasjement. For noen kan det oppleves som at samfunnet ikke stoler på at foreldre flest er god nok for barna sine.

Samfunnsutviklingen og tilgangen på utallige kilder til informasjon og kunnskap om barns utvikling, barneoppdragelse og ideelle foreldreroller har medført nye krav, forventninger og utfordringer. Dette har videre ført til økt usikkerhet hos foreldre (Holte, 2003, s. 44). Det å ha tro på seg selv og sin foreldrerolle kan imidlertid være av avgjørende betydning for å klare å utøve denne foreldrerollen til det beste for seg og barna sine (Vance & Brandon, 2017, s. 11).

2.4 Barneoppdragelse

I likhet med familie og foreldrerolle har også fokuset på barn og oppdragelse gjennomgått en utvikling opp gjennom tidene. Særlig blir etterkrigstiden ansett å være barnepsykologiens renessanseperiode (Holte, 2003, s. 20). Forskere og fagpersoner innenfor fagfeltene pedagogikk og psykologi gjennomførte mange og store studier på barneoppdragelse og barns utvikling, og det rådet en tro på at vitenskap skulle gi løsningen på en bedre barndom (Holte, 2003, s. 20). Det økte fokuset på barn og oppdragelse endret barnas status i samfunnet. De utallige forskningsstudiene ga mange svar og hypoteser om hva som kunne være av avgjørende betydning for barns utvikling og trivsel. Barns velferd og rettigheter fikk stadig større plass. Det ble økt fokus på å beskytte barn fra vold, overgrep og hardt arbeid.

Barn ble ikke lengre ansett som foreldrenes eiendom, som de kunne gjøre hva de ville med, men som egne subjekter. Dette medførte større krav til oppdragelse og til foreldrerollen, og utfordret datidens foreldre til å tenke nytt i møte med sine barn (Holte, 2003, s. 17).

Etterkrigstidens forskning og den påfølgende samfunnsutviklingen har uten tvil bidratt sterkt til en bedre barndom for barn flest og det råder i dag en stor nasjonal og internasjonal enighet om at dette er etablerte faktorer i møte med barn og oppdragelse. Dette er en utvikling som tyder på at de ikke-aksepterte oppdragermetodene i stor grad er borte, men det medfører også at foreldre nå møter teorier og retningslinjer for hvordan de kan, og bør, møte barna sine i lett gjenkjennelige utfordringer knyttet til for eksempel påkledning, legging og måltider. En stadig kunnskapsutvikling og fokus på barneoppdragelse gir flere og mer spesialiserte fagpersoner som ofte minner foreldrene om hvordan de skal forvalte foreldrerollen best mulig (Holte, 2003, s. 17).

Profesjonenes, politikkenes og vitenskapens stemmer er mange, og arenaer hvor barneoppdragelse utøves har blitt flere. Dette har ført til at svaret på hva en god oppdragelse er blir stadig mer sprikende (Thuen & Sommerschild, 1997, s. 61). Vi har i løpet av det siste århundret gått fra kjernefamilier med hjemmeværende mødre og tydelige retningslinjer for disiplin og barneoppdragelse, via etterkrigstiden med få kjente forskere som utga oppdragesmanualer basert på vitenskap, til å leve i et samfunn som i større grad åpner for at foreldrene selv kan finne sine verdier og idealer for barneoppdragelse (Thuen & Sommerschild, 1997, s. 61). Dagens tilgang til kunnskap og fagpersoner kan imidlertid gjøre det utfordrende for foreldre å orientere seg mellom hva som er deres egne verdier og idealer og hva som er ekspertenes idealer. I tillegg lever vi i en tid der barnas liv utenfor familien vokser. Stadig flere barn går i barnehage og deltar i fritidsaktiviteter. Dette er også arenaer hvor barneoppdragelse utøves. Foreldre står ikke lengre alene om å ta valg for sine barn. På godt og vondt har de mange som observerer og har en mening om hvordan de håndterer oppdragerollen (Thuen & Sommerschild, 1997, s. 7). Både familie, venner, barnehage, helsestasjon og øvrig nettverk har nok gjort seg noen tanker om dette. Til tross for at omgivelsene ofte ikke uttaler disse tankene og meningene er de direkte eller indirekte med på å forme foreldrenes oppdrageratferd (Thuen & Sommerschild, 1997, s. 7).

Det offentlige, med sine normer, goder, støtteordninger og fagpersoner, utgjør en sentral rolle for foreldre og familiers handlingsrom. Flere av ordningene har hatt som mål å gjøre

det enklere for foreldre å støtte sine barn i oppvekst og utvikling. Dette har blitt gjort blant annet gjennom å utvikle programmer for foreldreveiledning. Til tross for at disse foreldreveiledningsprogrammene også har gjennomgått en utvikling fra å være belærende til å bli mer imøtekommende til foreldrenes egne oppdragelsesidealer, er de fortsatt gjenstand for kritikk og skepsis (Holte, 2003, s. 18). Tanken er at veiledningsprogrammene skal være til hjelp for foreldrenes utvikling av foreldrerolle. De mottar imidlertid noe kritikk og skepsis for å heller bidra til å skape en avhengighet til eksperthjelp og med dette svekke foreldrenes selvtillit og tro på seg selv i oppdragerollen (Hundeide, 1996, s. 12). Kritikken gjelder spesielt de veiledningsprogrammene som fremmer ekspertråd og manualer fremfor foreldrenes egne verdier og erfaringer (Hundeide, 1996, s. 12). Andre programmer har også blitt kritisert for å fungere som feilfinnere og diagnostiseringsverktøy heller enn å være til hjelp (Holte, 2003, s. 27). Andre igjen har tatt utgangspunkt i et undervisningsmateriale som fremviser utelukkende positive familiesamspill som for noen foreldre kan bidra til å styrke en opplevelse av å ikke mestre oppdragelsen (Holte, 2003, s. 28). Det er derfor flere grunner til å stille spørsmål ved slike tradisjoner, foreldreveiledningsprogrammer og den hjelpen foreldre tilbys gjennom disse. Foreldre trenger og ønsker kunnskap, støtte og veiledning. Den kunnskapen, støtten og veiledningen foreldrene mottar må imidlertid være designet slik at den er til hjelp heller enn å gi økt stigmatisering, usikkerhet og tap av mestringsfølelse. Foreldre har alle ulike erfaringer og måter å forstå og tilegne seg kunnskap på, dette bør gjenspeiles i den hjelpen de blir tilbudt.

2.5 Ekspertrollen

Som nevnt tidligere har barneomsorgen opp gjennom mange år vært gjenstand for en omfattende vitenskapliggjøring og profesjonalisering (Holte, 2003, s. 9). Mange foreldre opplever en usikkerhet rundt utøvelse av egen foreldrerolle og risikerer å utvikle en form for avhengighet av råd og veiledning fra eksperter og fagpersoner (Holte, 2003, s. 9). En bevissthet rundt denne utviklingen, samt kritikk mot ulike foreldreveiledningsprogrammer, har ført til diskusjoner om hva mangfoldet av kunnskap og eksperter egentlig gjør med foreldrene. Til tross for at disse ekspertene er fagfolk som ønsker å bidra med hjelp og støtte er det også disse som står i fare for å gi foreldrene økt usikkerhet og større utfordringer (Holte, 2003, s. 9). Med vitenskap og fagkompetanse i ryggen kan ekspertene påvirke og forme foreldrenes foreldrerolle og oppdragelsespraksis. Det kan imidlertid være en

utfordrende balansegang å proponere fagkunnskap om barn og oppdragelse, og å akseptere foreldrenes personlige erfaringer, verdier og "sannheter" (Holte, 2003, s. 10). En usikker foreldrepraksis kan best styrkes gjennom å ta hensyn til, og utgangspunkt i, foreldrenes verdier og ønske om hjelp. Ekspertene bør i større grad gå bort fra ekspertrollen og inn i en hjelperrolle med fokus på å sette i gang en refleksjonsprosess (Holte, 2003, s. 29). Ved å ha et bevisst forhold til denne faren, samt fokus på kritisk refleksjon, er det mulig å avdekke hvilke strukturer og praksiser ekspertene står i fare for å delta i (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 73).

2.5.1 Makt

Makt fremtrer og utøves på mange måter og i mange situasjoner. I utviklingen mot et mer demokratisk samfunn har vi beveget oss fra å være dominert av tydelige og direkte former for makt, til å også styres av indirekte maktformer (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 197). Foucault (1926 - 1984) beskrev de tydelige og direkte maktformene som tradisjonell makt. Tradisjonell makt utøves av institusjoner og personer som gjennom sin posisjon har makt over andre mennesker (Foucault i Jensen, 2011, s. 62). Dette er f.eks. politikere, politi, lærere, kirke, barnehage og barnevern. Disse er institusjoner og mennesker som også har anledning til å bruke makt til å tvinge frem sine bestemmelser, eller straffe de som ikke følger dem (Jensen, 2011, s. 62). En annen maktform Foucault retter fokus mot er moderne makt. Den moderne makt skiller seg fra den tradisjonelle ved at den er rettet mot hvordan mennesker blir og forstår seg selv (Foucault i Jensen, 2011, s. 63). Med utgangspunkt i vitenskap og kunnskap fra fagområder som medisin, pedagogikk og psykologi gir den moderne makt forklaringer og retningslinjer om blant annet foreldrerolle og barneoppdragelse (Jensen, 2011, s. 63). I møte med populærkulturens menneskebilde bidrar dette til å skape nye normer og diskurser for hvordan foreldre bør utøve foreldrepraksisen sin. Slik former moderne makt mennesker, og i dette eksempelet foreldre, i sitt bilde (Jensen, 2011, s. 63). Dette innebærer at fagpersoner knyttet til småbarnsforeldre representerer og utøver både en tradisjonell og en moderne form for makt.

Innenfor tradisjonell makt kan vi også rette fokus mot institusjonell makt og definisjonsmakt. I kraft av fagfelt og institusjoner er ekspertene satt til å utforme og forvalte rammer for utøvelse av praksis (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 198). Gjennom ulike normer, strategier og mandat utøver ekspertene en institusjonell makt i tråd med samfunnets politiske ønske for

blant annet familie og oppdragelse (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 198). Det er også disse som er satt til å forvalte barns sikkerhet og rettigheter. Institusjonene og ekspertene bidrar til å skape dominerende diskurser og sender ut signaler til familier og foreldre om hva som er den "riktige" måten å praktisere oppdragelse og foreldrerolle på, og med dette at det finnes en "riktig" måte å praktisere på. Ekspertenes definisjonsmakt gir autoritet til å definere en virkelighet og å få gjennomslag for denne (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 199). Gjennom språk og fagkunnskap kan ekspertene definere hva som oppleves som problemer, hvordan vi skal forstå disse problemene, og videre hva som er den beste løsningen (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 199).

Et sosialkonstruksjonistisk perspektiv utfordrer ideen om at noe kan forstås som "sant" eller "riktig" (Gergen, 2010, s. 13). Den "sannhet" ekspertene konstruerer gjennom de maktposisjonene de er satt i er nødvendigvis verken mer eller mindre "riktig" enn foreldrenes egne tanker, verdier og erfaringer. Det kan imidlertid oppleves slik fordi vi gjennom moderne og institusjonell makt tar for gitt at det beste for oss er å følge de dominerende diskursene, normene og stemmene. Det er liten tvil om at ekspertene konstruerer disse "sannhetene" fordi de mener det er til det beste for samfunn, familier og barn, men utfallet av disse kan i verste fall ha motsatt virkning. I stedet for å bidra med gode og klare retningslinjer kan det gjøre foreldrene frustrerte og gi en følelse av avmakt. For å forstå ekspertenes relasjon til foreldre er det derfor viktig å analysere og reflektere over dette maktperspektivet (Jensen & Ulleberg, 2011, s. 198).

Før jeg går videre ønsker jeg å påpeke at jeg setter et skille mellom det som anses som overgrep, og det som vurderes som overtramp i møte med barn. Jeg legger til grunn at den tradisjonelle makten utøves i tråd med lovverket i møte med overgrep og andre handlinger som kan være direkte skadelige for barn. Det er ikke disse jeg diskuterer gjennom denne besvarelsen. Det jeg er opptatt av er foreldrenes utfordringer i møter med dagliglivets mindre overtramp, og jeg lurer på om det for noen institusjoner og eksperter kan legges like mye autoritet i å håndtere disse.

2.5.2 Profesjonalisering

Det i dag godt etablert at velferdsstaten har et ansvar for å ivareta befolkningens omsorgsbehov. Det er også bred aksept for velferdsstatens posisjon i småbarnsomsorgen

(Leira, 2012, s. 96). Gjennom denne samfunnsutviklingen har det offentlige lagt føringer for barneomsorg og oppdragelse, og politikken har gitt foreldre økt mulighet til å kombinere småbarns- og arbeidsliv (Leira, 2012, s. 87). Med dette har samfunnet også overtatt styringen for store deler av barns dagligliv. Foreldre regnes fortsatt som barnas viktigste og nærmeste omsorgspersoner, men der foreldre tidligere sto alene med oppdrageransvaret er det nå et ansvar som deles mellom foreldre og velferdsstat (Leira, 2012, s. 82). Gjennom tettere oppfølging fra helsestasjoner og oppbygging av barnehager ble en stor del av barns oppvekst underlagt statens kontroll og kvalitetskrav. Med dette kom en profesjonalisering av barneomsorg og oppdragelse, nye standarder, normer og forventninger om barns oppvekst, og med dette en ny forståelse av «god omsorg» og «gode foreldre» (Leira, 2012, s. 77; 87). Til tross for at familier utvilsomt har kommet godt ut av velferdsstatens omsorgsordninger, har den økte profesjonaliseringen bidratt til å utfordre foreldremandatet og skapt en uklarhet om skillet mellom offentlig og privat ansvar (Holte, 2003, s. 14). Foreldre blir stadig minnet om sitt oppdrageransvar samtidig som ekspertveldet signaliserer at barneomsorg og oppdragelse er noe som bør overlates til fagfolk (Holte, 2003, s. 14). Det samfunn og stat gjør for å ivareta små barns omsorg, trivsel og utvikling er av stor betydning og bidrar blant annet til å utjevne sosiale forskjeller. En kritikk av denne ordningen har imidlertid vært at dette kan gi signaler om at myndighetene ikke stoler på foreldres evne til å utøve god nok foreldrepraksis, og videre at barneomsorg er for betydningsfullt til å overlates til dem alene (Leira, 2012, s. 94).

Samfunnsutvikling og profesjonalisering har bidratt, og bidrar fortsatt, med store mengder kunnskap om ulike sider ved barneoppdragelse. I et ønske om å utøve «god omsorg» og være «gode foreldre» kan foreldre lett bli avhengig av den fagkunnskapen og retningslinjene ekspertene presenterer. Med dette kan det komme en forventning om at utfordringer knyttet til foreldrerolle og barneoppdragelse effektivt kan løses bare de følger ekspertenes råd og metoder (Holte, 2003, s. 14). Et kjennetegn ved eksperter og profesjonelle er at de innehar en særskilt kompetanse og kunnskap om det de uttaler seg om (Holte, 2003, s. 74). Profesjonskunnskapen kan da lett fremstå som en fasit, på lik linje med at matematiske spørsmål har et fasitsvar (Holte, 2003, s. 75). Foreldrene vil også kunne oppleve at ekspertenes fagteorier og deres egen familiepraksis ikke alltid korrelerer (Holte, 2003, s. 69). Det generelle vil ikke alltid være representativt for alle.

Ekspertveldet har også gitt ulike retninger og forståelser innenfor fagfeltet. Dette medfører at både foreldre og fagfolk møtes av et mangfold av "sannheter" om hva som inngår i god barneoppdragelse og foreldrepraksis (Holte, 2003, s. 69). Når uttalelsene blir sprikende eller motstridende kan dette imidlertid skape forvirring og usikkerhet. Foreldre vil gjøre det som er til det beste for barna deres og er blitt fortalt at ekspertene vet best. Hvordan kan de da vite hvem de skal lytte til når ekspertene mener forskjellig? En annen mulig konsekvens kan være at ekspertene mister autoritet og at det de sier får mindre betydning. Dette kan imidlertid også bidra til å nyansere fagfeltet og minne oss alle om at en "ekspert" ikke nødvendigvis er en ekspert.

2.5.3 Ekspertes i media

Som ekspert og hjelper står vi i en sterk maktrelasjon til de som søker hjelp og veiledning (Holte, 2003, s. 38). De foreldrene som selv oppsøker eksperthjelp, har frivillig gått inn i denne relasjonen og forventer derfor å få hjelp med det de opplever som utfordrende i sin foreldrepraksis. I disse tilfellene vil ikke nødvendigvis denne maktubalansen utgjøre et problem (Holte, 2003, s. 38). Det kan derimot bli et problem når foreldre ikke er klar over at de blir utsatt for denne og en "hjelp" de ikke har oppsøkt.

Gjennom bøker, avisartikler, podkaster og tv-programmer står ulike eksperter og fagpersoner frem og presenterer sine overbevisninger, "sannheter" og retningslinjer for god barneoppdragelse og foreldrepraksis, basert på deres fagkunnskap og erfaring. Overskrifter og artikler forteller foreldre hva de sannsynligvis gjør feil, hva de bør være bekymret for, og hvordan de på best mulig måte kan løse dette. I motsetning til de foreldrene som selv oppsøker hjelp og veiledning når dette ut til alle med tilgang til tv, internett og bokhandlere. For mange foreldre kan det være fristende å klikke inn på overskrifter som hevder å ha oppskriften på hvordan de kan bidra til å gjøre barna sine til sosiale genier, eller unngå at de blir narsissister. Holte (2003, s. 108) stiller spørsmål ved hvilken rett ekspertene har til å påvirke foreldrenes oppdragelsesnormer på denne måten. Til enhver tid blir foreldre utsatt for påvirkning, blant annet gjennom maktforhold, familie, nettverk, tv, media, bøker og fagpersoner (Holte, 2003, s. 108). I møte med andre vil det alltid foregå en gjensidig påvirkning der andres holdninger og handlinger vil få en innvirkning på våre liv (Holte, 2003, s. 108).

Ekspertene har et særlig ansvar for å være bevisst sin makt og påvirkningskraft. En tilnærming preget av aksept for foreldrenes egne verdier og ønsker bør stå sentralt i alle møter. Foreldre bør få oppleve å råde over sin livsverden og ikke at «sannhetsprofeter» fra utsiden krenker deres foreldreverdighet (Holte, 2003, s. 41; 109). Dette avhenger i stor grad av hvordan ekspertene klarer å videreformidle sin kunnskap. Råd og støtte som gis foreldre bør ha en fenomenologisk tilnærming med utgangspunkt i det enkelte familiesystemets verdier og erfaringer fra sin virkelighet (Holte, 2003, s. 40). Holte mener at «Å lære å leve med en viss grad av usikkerhet og tvil om hva som er de beste oppdragelsesmetodene, kan gi næring til å tenke fleksibelt, ta i bruk oppfinnsomhet, stimulere følsomhet og medmenneskelighet i oppdragerfunksjonen» (2003, s. 111 - 112).

3. Metode

Olsson og Sørensen (2003, s. 9) skriver at formålet med å gjennomføre undersøkelser og forskning er å få økt kunnskap om verden vi lever i. Gjennom kunnskap og vitenskap kan vi utvide perspektiver og få forståelse for hvorfor og hvordan vi handler og opptrer som vi gjør. Det er flere måter å gjennomføre et forskningsprosjekt på og det er prosjektets tema og problemstilling som legger føringer for hvilken metode som blir mest hensiktsmessig å benytte. Kvaliteten og verdien i et forskningsprosjekts resultater avhenger i stor grad av forskningens fremgangsmåte og gjennomføring. Denne prosessen er viktig å være åpen om og å gi en god beskrivelse av slik at også andre kan vurdere forskningens kvalitet.

I alle forskningsprosjekter, særlig kvalitative undersøkelser, vil alltid forskerens vurderinger og tolkninger være subjektive. Transparens i rapporteringen er derfor viktig (Johannessen et al., 2016, s. 77). Forskerens forforståelse og vitenskapelige forankring vil kunne påvirke hen både i datainnsamlingsprosessen, analysen og fortolkningen av datamaterialet (Johannessen et al., 2016, s. 35).

Gjennom dette kapitlet vil jeg beskrive hvilken forskningsmetode som ligger til grunn for mitt masterprosjekt. Jeg vil redegjøre for hvilke valg jeg har tatt underveis i prosessen, samt hvordan jeg har gått frem for å innhente datamaterialet. Videre vil jeg belyse validitet og reliabilitet knyttet til denne forskningen, før jeg løfter frem noen etiske perspektiver.

3.1 Mixed Methods

Jeg var interessert i å finne ut hvordan småbarnsforeldre forholder seg til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse gjennom ulike medier. Dette utgangspunktet åpner for flere mulige metoder, både innenfor det kvantitative og det kvalitative metodefeltet. For å innhente best mulig kunnskap valgte jeg å benytte mixed methods. Dette er en tilnærming hvor forskeren kombinerer elementer fra kvantitativ og kvalitativ forskningsdesign for å oppnå en mer fullstendig forståelse av temaet (Johnson et al., 2007, s. 123). Jeg valgte å kombinere en kvantitativ spørreundersøkelse og et kvalitativt fokusgruppeintervju i et triangulert mixed methods design. Dette innebærer at datainnsamlingsstrategiene ble utført parallelt og funnene sammenfattet i drøftingen.

Mixed methods er, i likhet med kvalitativ og kvantitativ metode, en av de store forskningsparadigmene (Johnson et. al, 2007, s. 112). Johnson et al. (2007, s. 113; s. 122)

beskriver det som et metodedesign som med utgangspunkt i både kvalitative og kvantitative forskningsmetoder forsøker å ta hensyn til flere perspektiver og posisjoner. Dette er en stadig mer benyttet tilnærming som til tross for mulige utfordringer knyttet til både vitenskapsteori, metodologi og praktisk gjennomføring kan gi styrket tillit til funn og resultater med sin bredde (Andersen, 2017, s. 1). Kvalitative og kvantitative innsamlingsstrategier gir ulike typer data. Kort beskrevet kan vi si at kvantitative tilnærminger søker oversikt over utbredelse og kvalitative tilnærminger vektlegger betydning og går i dybden av et tema (Thagaard, 2013, s. 17 - 18). Ved å kombinere spørreskjema og fokusgruppeintervju ønsker jeg å få utdypende kunnskap om hva foreldre selv tenker om foreldrerolle, barneoppdragelse og eksperter, samt hvordan de forholder seg til det. I spørreskjemaet blir foreldrene bedt om å svare på en rekke kontekstuavhengige spørsmål knyttet til temaet, og gjennom fokusgruppeintervjuet vil refleksjoner og samtaler om det samme kunne gi utdypende forklaringer for forståelse og kontekst. Slik kan også fokusgruppen bidra til å gi resultatene fra spørreundersøkelsen en relevant sosial kontekst (Halkier, 2016, s. 21).

Når det forskes på samfunnsvitenskapelige problemstillinger vil tema og fenomener alltid være sammensatt og komplekse. Forskningsprosessen vil være farget av hvem som forsker, hvem informantene og respondentene er, samt hvordan, hvor og når forskningen gjennomføres. På sitt beste kan mixed methods både kompensere for eventuelle nedsider ved hver innsamlingsstrategi, samt forbedre dem (Halkier, 2016, s. 17).

3.2 Spørreskjema

En kvantitativ spørreundersøkelse har som hensikt å besvare en gitt problemstilling gjennom en rekke konkrete spørsmål (Johannessen et al., 2016, s. 262). Spørsmålene kan blant annet omhandle respondentenes kunnskap, handling eller holdning til ett gitt tema (Johannessen et al., 2016, s. 271). I denne studien gir respondentenes svar økt kunnskap om hvordan småbarnsforeldre opplever det å være foreldre i dag og videre hvilke erfaringer de har med eksperter og deres uttalelser gjennom ulike medier. Spørreundersøkelsen kan med dette bidra til å rette fokus mot foreldreperspektivet gjennom å fremheve småbarnsforeldrenes erfaringer og meninger. Ifølge Ringdal (2013, s. 208) bør et spørreskjema ha en enkel start. Dette kan bidra til å motivere respondentene til å fullføre undersøkelsen, samt gi dem tid til

å «komme i gang». Videre bør skjemaet struktureres slik at det spørres om ett tema om gangen. Dette gir bedre struktur og oversikt (Ringdal, 2013, s. 208).

Spørreskjemaet i denne studien ble utformet gjennom nettsiden *nettskjema.no*, som tilbyr nettbaserte elektroniske spørreskjemaer. Jeg valgte å lage et strukturert spørreskjema hvor jeg hovedsakelig benyttet meg av prekodete svaralternativer (Johannessen et al., 2016, s. 263). Jeg formulerte svaralternativer som blant annet var gjensidig utelukkende, uttømmende og skalert. For å sikre at svaralternativene ble uttømmende fikk respondentene mulighet til å velge flere alternativer, samt svare «annet». Dette svaralternativet ga dem videre muligheten til å utdype hva de tenkte på da de svarte «annet». Dette gjorde jeg både for å få mest mulig konkrete svar og samtidig favne bredt.

Jeg valgte videre å strukturere spørreskjemaet inn i fire deler (vedlegg 3):

- 1) Grunnleggende kartleggingsspørsmål
- 2) Foreldrerolle og barneoppdragelse
- 3) Ekspert og ekspertuttalelser
- 4) Bruk og nytte av eksperter

Spørsmålene ble operasjonalisert med utgangspunkt i faglitteratur, tidligere forskning og en prestudie² (Friborg, 2010, s. 37; Johannessen et al., 2016, s. 276; Olsson & Sörensen, 2003, s. 97). Ved hjelp av det kvantitative analyseverktøyet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) vil svarene senere presenteres gjennom konkrete tallverdier og statistikk.

3.3 Fokusgruppeintervju

Studiens problemstilling etterspør forhold som til en viss grad er styrt av sosiale normer, diskurser og konstruksjoner. Halkier (2016, s. 16) mener at fokusgrupper er fornuftig å benytte i slike undersøkelser. Hensikten med fokusgruppeintervjuet var å få utfyllende kunnskap om hvordan det oppleves å være småbarnsforeldre i dag, og videre hvordan deres foreldrerolle og barneoppdragelse formes av ekspertuttalelser.

Et fokusgruppeintervju preges av gruppedynamikken (Ringdal, 2013, s. 247). I løpet av samtalen skapes argumenter, fortolkninger og meningsutvekslinger med utgangspunkt i gruppedynamikk og sosial interaksjon (Halkier, 2016, s. 13). En utfordring med fokusgruppeintervjuer kan imidlertid være nettopp det som oppstår i den sosiale

² Prestudie blir beskrevet nærmere i avsnitt 3.4.2 Gjennomføring

interaksjonen mellom informantene (Halkier, 2016, s. 15). Gruppesamtaler kan både forsterke og være til hinder for både individuelle synspunkter, så vel som mangfold og polariserende perspektiver (Halkier, 2016, s. 15). Det er derfor viktig å være bevisst på hvordan fokusgruppeintervjuet blir lagt opp og gjennomført.

For å sikre at småbarnsforeldrenes meninger og perspektiver ble i fokus og styrende for samtalen valgte jeg å utføre fokusgruppeintervjuet etter en løst modell (Halkier, 2016, s. 43). Dette er en modell hvor moderatorens involvering og strukturering preges av få og brede spørsmålsformuleringer, og for øvrig lite innblanding i samtalen (Halkier, 2016, s. 42). Denne modellen kan få frem meninger og perspektiver spørreundersøkelsen ikke dekker eller plukker opp. Intervjuguiden til slike intervjuer vil hovedsakelig identifisere temaer som går under forskningsprosjektets overordnede problemstilling (Johannessen et al., 2016, s. 149). Jeg valgte derfor å ta utgangspunkt i de temaene som også utgjorde delene i spørreskjemaet: foreldrerolle, barneoppdragelse og eksperter. Jeg forberedte en innledning som beskrev fokusgruppeintervjuets innhold og rammer, samt noen begrepsavklaringer. Videre valgte jeg å starte med åpningsspørsmålet: *Hvordan opplever dere det å være foreldre i dag?* Jeg skrev også ned noen mulige oppfølgingsspørsmål som etterspør hva foreldrene er opptatt av, hva som er viktig for dem, hvor de finner støtte og hjelp, hvilke erfaringer de har med ekspertuttalelser og hva de synes om dem (vedlegg 4).

I metodelitteraturen fremkommer noen ulikheter om antall deltakere i et fokusgruppeintervju. Ringdal (2013, s. 247) skriver at en fokusgruppe bør ha mellom 5 og 10 deltakere, mens Johannessen et al. (2016, s. 146) oppgir 6 til 12 deltakere. Jeg tolker dette til å bety at antall deltakere i fokusgruppeintervjuer ikke er gitt på forhånd, men at det snarere avhenger av prosjektets formål, problemstilling og intervjusamtalens gruppesammensetning. Johannessen et al. (2016, s. 115) skriver også at det i noen prosjekter kan være hensiktsmessig å gjennomføre fokusgruppeintervjuer med såkalte minigrupper. Dette er en gruppe med kun 3 til 5 deltakere. De skriver videre at fordelene med slike minigrupper er at det kan bli lettere for informantene å snakke sammen om temaet og hver enkelt vil kunne få mer snakketid, noe som kan gi flere detaljerte og personlige fortellinger (Johannessen et al., 2016, s. 115).

I et fokusgruppeintervju kan sammensetningen av deltakere være av avgjørende betydning (Halkier, 2016; Johannessen et al., 2016; Ringdal, 2013). I den strategiske utvalgsprosessen

er det lurt å vurdere hva som vil være en hensiktsmessig sammensetting av informanter (Ringdal, 2013, s. 247). I noen tilfeller vil en homogen gruppesammensetning, der deltakerne er mest mulig lik med tanke på erfaringer eller meninger, være hensiktsmessig. I andre tilfeller vil det imidlertid være mer hensiktsmessig å bringe sammen informanter med ulike erfaringer eller meninger for å få inn flere perspektiver (Ringdal, 2013, s. 247). Halkier (2016, s. 30-32) utdyper at de strategiske valgene knyttet til gruppesammensetningen i intervjusamtalen både omhandler likheter i egenskaper, erfaringer og meninger, men også hvorvidt deltakerne burde kjenne hverandre på forhånd eller ikke. Med tanke på at det er den sosiale interaksjonen i intervjusamtalene som skaper det empiriske datamaterialet, er dette er svært sentral faktor (Halkier, 2016, s. 32). En fordel med at informantene kjenner hverandre fra før kan både være at deltakerne allerede er trygg på å dele sine erfaringer og meninger med hverandre, i tillegg til at samtalen rundt prosjektets tema kan komme i gang uten at informantene må «føle seg frem» i gruppen. Kjennskap til hverandre kan imidlertid også være en utfordring da disse deltakerne allerede har en relasjon som indirekte kan påvirke hva de ønsker å dele i samtalen (Halkier, 2016, s. 36).

3.4 Prosedyre

Etter tema, problemstilling og metode for forskningsprosjektet er fastsatt er det fortsatt en rekke avgjørelser som må tas og vurderinger som må gjøres. Avgrensninger og valg i forhold til fremgangsmåte og gjennomføring av datainnsamlingen er avgjørende for kvaliteten av forskningen og den kunnskapen vi sitter igjen med. Gjennom de neste delkapitlene vil jeg redegjøre for de valgene jeg har tatt i møte med utvalg, rekruttering og gjennomføring.

3.4.1 Utvalg og rekruttering

I dette forskningsprosjektet ønsket jeg å komme i kontakt med småbarnsforeldre. Disse definerte jeg som foreldre med barn i barnehagealder (1-6 år). Populasjonen småbarnsforeldre er både utfordrende og tidskrevende å skaffe en komplett oversikt over, og det ble da umulig å foreta et tilfeldig eller representativt utvalg slik det beskrives i metodelitteraturen (Johannessen et al., 2016, s. 243). Jeg valgte da heller å foreta en strategisk utvelgelse (Thagaard, 2013, s. 60). Jeg tok kontakt med ledelsen i tre barnehager i Trondheim og omegn. Disse barnehagene var en kommunal barnehage med omtrent 75 barn, en privat barnehage med omtrent 40 barn og en privat barnehage med omtrent 25

barn. Jeg presenterte forskningsprosjektet for lederne og ba de distribuere et informasjonsskriv med forespørsel om deltakelse til alle familier i deres barnehager (vedlegg 2). For å sikre et informert samtykke måtte de foreldrene som ønsket å delta fylle ut et samtykkeskjema som de leverte tilbake til barnehagen, som igjen ga disse til meg. Gjennom informasjonsskrivet ble foreldrene informert om mulig deltakelse i både spørreundersøkelse og fokusgruppeintervju, og kunne krysse av for en eller begge i samtykkeskjemaet (se vedlegg 2). Etter den første rekrutteringsrunden hadde jeg nådd ut til rundt 140 familier. Av disse meldte ni foreldre at de ønsket å delta i fokusgruppeintervjuet og 34 ønsket å svare på spørreskjemaet.

For å sikre et tilstrekkelig datagrunnlag i den kvantitative undersøkelsen ønsket jeg en deltakelse på omtrent 40 småbarnsforeldre. Jeg tok derfor kontakt med ledelsen i et par barnehager til, men tilbakemeldingene jeg fikk var at de ikke ønsket å utsette foreldrene for flere undersøkelser eller prosjekter på dette tidspunktet. Jeg valgte da å foreta et tilgjengelighetsutvalg (Thagaard, 2013, s. 61). Dette er fortsatt innenfor en strategisk utvelgelse fordi respondentene representerer de gitte utvalgskriteriene, men rekrutteringen baseres på hvor tilgjengelige de er for forskeren (Thagaard, 2013, s. 61). Jeg kontaktet kollegaer og småbarnsforeldre i mitt nettverk og ba dem ta min forespørsel med videre til sine bekjente som passet til utvalgskriteriene. Gjennom dette fikk jeg rekruttert ytterligere sju småbarnsforeldre til spørreundersøkelsen.

Tabell 1 – Rekruttering og deltakelse

	<i>Nådde ut til</i>	<i>Samtykke spørreskjema</i>	<i>Samtykke fokusgruppeintervju</i>
<i>Via barnehager</i>	140	34	9
<i>Via eget nettverk</i>	25	7	-
Antall	165	41	9
Faktisk deltakelse		36	4

3.4.2 Gjennomføring

Før oppstart ble mitt forskningsprosjekt meldt til, og godkjent av Norsk senter for forskningsdata (vedlegg 1). Dette er i tråd med deres retningslinjer om at alle som planlegger

å innhente og behandle personopplysninger må søke deres godkjenning før oppstart (Norsk senter for forskningsdata, u.å.).

Etter utformingen av spørreskjemaet valgte jeg å gjennomføre en prestudie for å avdekke eventuelle svakheter ved operasjonalisering og formuleringer (Friborg, 2010, s. 42). I prestudie ba jeg noen bekjente, som passet studiens utvalgskriterier, om å gå gjennom spørreskjemaet og gi meg tilbakemeldinger om blant annet innhold, formuleringer, samt rekkefølge på spørsmål og svar. Etter deres tilbakemeldinger gjorde jeg noen endringer og tilpasninger. Endringene innebar blant annet omformulering av noen uklare spørsmålsformuleringer, tilføyning av flere aktuelle eksperter, samt alternativene «sosiale medier» og «kurs» som mulige informasjonskilder. For å redusere eventuelle feilkilder knyttet til bortfall av respondenter og misforståelser av spørsmålene vektla jeg å gjøre både tema og språk enkelt og gjenkjennelig, samt passe på at selve undersøkelsen ikke ble for omfattende og tidkrevende. Etter hvert som jeg mottok foreldrenes signerte samtykkeskjemaer sendte jeg ut en e-post med lenke til det elektroniske spørreskjemaet. Etter flere måneder og to til tre påminnelser hadde 36 av 41 småbarnsforeldre respondert.

Av de ni småbarnsforeldrene som meldte at de ønsket å delta i fokusgruppeintervjuet var sju foreldre fra samme barnehage og åtte av ni var kvinner. Med utgangspunkt i dette, og mulige strategiske valg for gruppesammensetning, vurderte jeg det som hensiktsmessig å gjennomføre en fokusgruppe basert på en relativt homogen gruppe med 4 – 6 deltakere. Jeg tok imidlertid kontakt med alle ni foreldrene over e-post, både for å bedre kunne sette sammen en gruppe og for å finne et tidspunkt som passet. Etter noen utfordringer knyttet til Covid-19 ble fokusgruppeintervjuet omsider gjennomført over videotjenesten Teams. Informantene ble fire mødre i 30-års alderen, med noe variasjon i utdanningsnivå og etnisitet. De har alle to eller flere barn, hvor minst en av dem er i barnehagealder. Mødrene har kjennskap til hverandre gjennom at de har barn i samme barnehage, men er ikke omgangsvenner på fritiden.

En viktig faktor med disse mødrene er at de har barn i den barnehagen jeg jobber. I likhet med at kjennskap mellom informantene kan ha en innvirkning på samtalen, kan kjennskap til moderatoren også påvirke hva informantene ønsker å meddele. Litteraturen anbefaler derfor at man rekrutterer informanter man selv ikke har kjennskap til (Halkier, 2016, s. 34). Hvorvidt min tilstedeværelse hadde en positiv eller negativ effekt inn i intervjusamtalen er

vanskelig å vurdere. Det kan både ha medført at informantene delte mer enn de ville gjort hvis forskeren var ukjent og det kan ha vært erfaringer eller holdninger de ikke delte. Gjennom informasjonsskrivet og kommunikasjonen i forkant av intervjuet kom det tydelig frem at det var jeg som var forskeren og foreldrene har frivillig samtykket til deltakelse med den forutsetningen. Med utgangspunkt i at jeg valgte en løs struktur på gruppeintervjuet ble min rolle som moderator hovedsakelig å sette rammene for intervjusamtalen, samt å sørge for å få frem alles stemme, erfaringer og synspunkter (Thagaard, 2013, s. 99). Dette medførte også at de fleste spørsmålene fra intervjuguiden ikke ble stilt og at andre spørsmål dukket opp med utgangspunkt i den samtalen som oppsto i gruppen. Min vurdering er at jo mindre jeg var involvert, jo mer hadde foreldrene selv kontroll på hvilken retning samtalen skulle ta og hvor detaljerte eller personlige de ønsket å være. Min deltakelse har helt klart påvirket foreldrene, men ved å minimere mine spørsmål og kommentarer har jeg dempet litt av effekten dette kunne hatt på samtalen. Det er imidlertid viktig å ta dette aspektet med inn i analyse og fortolkning av datamaterialet.

3.5 Validitet og reliabilitet

Validitet og reliabilitet er to sentrale begreper i forskning. Validitet handler om hvorvidt den forskningsundersøkelsen som utføres klarer å måle det den er ment å måle (Halkier, 2016, s. 107; Olsson & Sörensen, 2003, s. 77-78; Thrane, 2018, s. 47). Johannessen et al. (2016, s. 36) beskriver reliabilitet som forskningsdataens pålitelighet. Dette handler om hvordan data brukes, samles inn og bearbeides gjennom undersøkelsen (Johannessen et al., 2016, s. 231). Upresise utforminger, vurderinger, operasjonaliseringer og formuleringer vil kunne svekke forskningsresultatene.

Metodelitteraturen skiller mellom intern og ekstern validitet. Intern validitet beskrives som forskningens og datamaterialets troverdighet (Johannessen et al., 2016, s. 232). I kvantitative spørreundersøkelser er det mulig å kontrollere undersøkelsens validitet før den går ut til respondentene (Olsson & Sörensen, 2003, s. 78). Ved å gjennomføre en prestudie av spørreundersøkelsen kan svakheter ved både operasjonalisering og formuleringer avdekkes (Friborg, 2010, s. 42). I kvalitative studier beskrives intern validitet som et mål på hvorvidt undersøkelsens fremgangsmåte og funn treffer med formålet og gjenspeiler virkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 232). For å styrke undersøkelsens validitet bør forskeren blant annet være kritisk til egne tolkninger og grunnlaget for dem (Thagaard, 2013,

s. 194). Dette kan ses i sammenheng med forskerens forforståelse og tilknytning til det miljøet som forskes i. Ekstern validitet viser til forskningsundersøkelsens overførbarhet (Johannessen et al., 2016, s. 233). All forskning har som hensikt å produsere ny kunnskap, forklaringer eller forståelse. For at dette skal være mulig er det viktig at funn og resultater kan gi mening på andre områder enn der studien er gjennomført (Johannessen et al., 2016, s. 233). Overførbarheten kan også vises gjennom at fortolkningen gir resonans hos lesere som selv enten er småbarnsforeldre, eksperter, eller som jobber innenfor et fagfelt hvor temaet er aktuelt (Thagaard, 2013, s. 194).

I denne studien kan min tilknytning til fagfeltet være avgjørende for hvilke valg jeg har tatt for undersøkelsen og videre hvordan jeg vurderer og presenterer datamaterialet. Studiens validitet avhenger derfor av at jeg gjennomgående har tatt valg og vurderinger med utgangspunkt i problemstilling og forskningsspørsmål (Halkier, 2016, s. 107). Et bidrag til å sikre studiens validitet er en prestudie av spørreskjemaet. Videre viser resultatene fra spørreskjemaet at respondentene i svært få tilfeller har krysset for alternativene «vet ikke» eller «annet», noe som kan tyde på høy intern validitet (Olsson & Sörensen, 2003, s. 78).

For å styrke undersøkelsens reliabilitet er det viktig at forskeren redegjør for forskningsprosessen på en måte som viser leserne at undersøkelsen er utført på en redelig måte (Thagaard, 2013, s. 193). Dette innebærer beskrivelser av hva som er forsket frem og hva som er forskerens egne vurderinger, samt redegjørelser for forskerens relasjon til feltet (Thagaard, 2013, s. 194). Min nærhet til forskningsfeltet, og noen av deltakerne, har helt klart hatt innvirkning på mine valg, vurderinger og tolkninger gjennom denne studien.

Resultatene av min studie gir et interessant innblikk i, og indikasjon på, hva som rører seg blant dagens småbarnsforeldre. Datamaterialet er basert på personlige erfaringer fra et relativt lavt antall deltakere, og det er derfor verken realistisk eller ønskelig å bruke resultatene til å generalisere alle småbarnsforeldre. Beskrivelser og funn kan imidlertid gi resonans hos flere og videre øke nysgjerrigheten eller bevisstheten rundt ekspertuttalelser gjennom ulike medier.

3.6 Forskningsetikk

Når man forsker på menneskers livsverden er det alltid etiske hensyn å ta. Disse hensynene dreier seg både om hvordan vi møter og ivaretar menneskene som deltar i vår forskning,

samt hvordan vi håndterer og presenterer datamaterialet de bidrar med (Johannessen et al., 2016, s. 83). I alle leddene av denne studien har jeg tenkt grundig over de valgene jeg har tatt, både for prosjektet og på vegne av mine deltakere³.

All deltakelse i denne studien har vært frivillig. Gjennom informasjonsskrivet har deltakerne fått utdypende informasjon om studiens formål, samt hvordan deres bidrag blir brukt og håndtert. Sentralt i dette informasjonsskrivet var opplysninger om hvordan deltakernes konfidensialitet og anonymitet ble ivaretatt. Konfidensialiteten viser til at jeg som forsker må være bevisst min taushetsplikt og plikt til å anonymisere deltakerne (Thagaard, 2013, s. 28). Deltakerne ble informert om at den informasjonen og empirien jeg har samlet inn gjennom denne studien blir oppbevart forsvarlig og at alt som kan identifisere deltakerne vil destrueres etter bruk (Johannessen et al., 2016, s. 91). De ble videre informert om at de anonymiseres også gjennom presentasjon av funn slik at deres bidrag ikke kan føre til gjenkjennelse fra andre. Dette har jeg sikret blant annet gjennom å unngå navn og andre mulige identifiserbare opplysninger i transkripsjonen av fokusgruppeintervjuet (Thagaard, 2013, s. 28). Det var med utgangspunkt i denne informasjonen mine deltakere takket ja til å delta, samt signerte et informert samtykke (Thagaard, 2013, s. 26).

Et annet viktig prinsipp i en forsvarlig etisk forskningsprosess er hensynet til hvilken konsekvens forskningen og resultatene kan ha for deltakerne (Thagaard, 2013, s. 30). Dette gjelder ikke bare ivaretagelse av anonymitet og konfidensialitet, men også hvordan forskningsfunnene representerer og fremstiller deltakernes bidrag. Gjennom en temafokusert analyse av det kvalitative datamaterialet, og videre gjennom presentasjon og drøfting av funn, vil informantenes bidrag løsrives fra den sammenhengen de ble medelt (Thagaard, 2013, s. 191). I denne prosessen er det viktig at forskeren har respekt for informantene og deres integritet (Thagaard, 2013, s. 30). Det er viktig at informantene fortsatt kjenner seg igjen i de fortolkningene som presenteres og føler at deres deltakelse er godt ivaretatt. Gjennom en temafokusert analyse er fokuset rettet mer mot informasjonen som har kommet frem om temaet, heller enn informantenes personlige opplevelser og erfaringer (Thagaard, 2013, s. 191). Dette kan bidra til å dempe personfokuset å styrke temafokuset.

³ Jeg velger å bruke begrepet *deltakere* videre for å omtale både respondenter og informanter. Dette gir bedre tekstflyt og oppleves mindre klinisk.

4. Analyse

Ringdal (2013, s. 249) skriver at meningen med analyse er å omgjøre empirien vi har forsket frem til vitenskap. Det finnes flere tilgjengelige fremgangsmåter for å analysere datamaterialer og også her er det opp til forskeren å velge den analysemetoden som er mest hensiktsmessig til studiens formål. Med bakgrunn i at jeg har gjennomført to undersøkelser hadde jeg også to sett med datamateriale som krever ulike analyser. Gjennom dette kapitlet vil jeg redegjøre for hvilke valg jeg har tatt, samt hvordan jeg har gått frem for å analysere og tolke datamateriale fra spørreskjemaet og fokusgruppeintervjuet.

Analyseprosessen preges ofte av at vi veksler mellom å studere meningsinnholdet i datamaterialet og å se det opp mot teoretiske forståelser (Thagaard, 2013, s. 187). Flere steder i metodelitteraturen skilles det mellom induktiv og deduktiv tilnærming.

Hovedforskjellen mellom disse er om forskeren tar utgangspunkt i empiri for å utvikle ny teoretisk kunnskap, eller om hen tar utgangspunkt i tidligere teori og vurderer empirien ut fra denne (Olsson & Sörensen, 2003, s. 37; Thagaard, 2013, s. 187). Mellom induksjon og deduksjon ligger imidlertid abduksjon (Thagaard, 2013, s. 198). Abduksjon er en tilnærming som tar høyde for at forskerens teoretiske forankring og bakgrunn har en innvirkning på fortolkningen av datamaterialet (Thagaard, 2013, s. 198). Det kan sies å være en tilnærming som åpner for å både bevege seg fra empiri til teori, og fra teori til empiri. I analysearbeidet av mitt datamateriale har en abduktiv tilnærming vært sentral. Jeg er bevisst på at jeg har med meg min teoretiske kunnskap, men utgangspunktet for hva jeg har vurdert som funn er studiens problemstilling.

4.1 Analyse av spørreskjema

For å analysere det kvantitative datamaterialet fra spørreundersøkelsen valgte jeg å benytte dataprogrammet Statistical Package for the Social Sciences (SPSS). Ved hjelp av dette programmet kunne jeg gjennomføre statistiske analyser og presentere resultatene gjennom ulike tabeller og diagrammer.

På de fleste spørsmålene var det mest interessant å se hvordan observasjonene (svarene fra respondentene) fordeler seg på én variabel (eks. antall barn). Dette betegnes som en univariat analyse (Johannessen, 2009, s. 47). Avhengig av spørsmålene og svaralternativene er det ulike måter resultatene av en slik analyse kan fremstilles. Ofte brukt er

frekvensfordelinger og analyser som viser verdier som gjennomsnitt (mean), modus (mode) og standardavvik (std. deviation) (Johannessen, 2009, s. 47). Et gjennomsnitt viser til det som er middelveidien i respondentenes svar og modus viser til den verdien som har høyest oppslutning – altså det svaralternativet flest har svart (Johannessen, 2009, s. 87).

Standardavviket forteller i hvilken grad verdiene avviker fra gjennomsnittet. Et lavt tall viser at observasjonene ligger tett om gjennomsnittet, mens et høyt tall indikerer avvik fra gjennomsnittet og dermed en større spredning i respondentenes svar (Johannessen, 2009, s. 87). Med utgangspunkt i univariat analyse har jeg fått en oversikt over hvordan respondentenes svar fordeler seg på de forskjellige spørsmålene og svaralternativene fra spørreskjemaet (Johannessen et al., 2016, s. 279 – 280). De statistiske målene gjennomsnitt, modus og standardavvik har også gitt indikasjoner for hvordan resultatene kan forstås.

Gjennom en gjennomlesing og begynnende analyse av fokusgruppeintervjuet ble jeg oppmerksom på en mulig forskjell mellom foreldre som har ett eller flere barn. Jeg valgte da å gjennomføre t-test for å undersøke om det fantes en statistisk signifikant forskjell. T-test er en statistisk analysemetode som tester om det er signifikante forskjeller mellom gjennomsnittet i to grupper (Johannessen, 2009, s. 130). For å gjennomføre en t-test setter man opp hypoteser. Nullhypotesen (H_0) beskriver at det *ikke* er signifikant forskjell mellom gruppene, mens den alternative hypotesen (H_a) hevder at det er en signifikant forskjell i gjennomsnittet (Johannessen, 2009, s. 130). Gjennom t-test testes H_0 , og avhengig av resultatet blir hypotesen enten beholdt eller forkastet. Dersom H_0 forkastes, blir H_a beholdt (Johannessen, 2009, s. 130). I testresultatene er det p-verdien som indikerer hvilke av hypotesene som beholdes. Med utgangspunkt i et valgt signifikansnivå på 95% vil en p-verdi høyere enn 0,05 føre til at H_0 beholdes, mens en p-verdi lavere enn 0,05 medfører at H_a beholdes (Johannessen, 2009, s. 135). Det videre resultatet leses da av de øvrige verdiene i testresultatene. I dette tilfellet var jeg interessert i å teste om det var statistisk signifikant forskjell mellom den gruppen av respondenter som hadde ett barn og gruppen som hadde flere barn. Jeg testet denne hypotesen opp mot spørsmålene om hvordan småbarnsforeldrene opplever det å være foreldre, hvor ofte de har lagt merke til og oppsøkt ekspertuttalelser, samt hvorvidt de opplever at det har vært til hjelp.

4.2 Analyse av fokusgruppeintervju

Første steg i bearbeidelsen av fokusgruppeintervjuet var å transkribere lydopptaket. Transkribering av et fokusgruppeintervju vil si å skrive ned alt som blir sagt, ord for ord. I denne prosessen er det lurt å skrive alt så detaljert som mulig, da man aldri vet hva som kan få betydning i en analyse (Tjora, 2021, s. 158). Alle pauser eller famlinger etter ord kan gi informasjon og ha betydning for hvordan det som ble sagt kan tolkes. I transkriberingen valgte jeg å *normalisere* teksten (Tjora, 2021, s. 186). Dette innebærer å skrive om informantenes uttalelser fra dialekt til bokmål. I de tilfeller hvor jeg vurderte et dialektord til å ha signifikant betydning for sammenhengen beholdte jeg det som det ble sagt (Tjora, 2021, s. 186). Jeg valgte å gi informantene de fiktive navnene Anne, Inger, Kari og Marit. Videre har jeg markert pauser og nølinger med klammer og punktum fortløpende i teksten (vedlegg 5). Ved noen tilfeller var det utfordrende å forstå hva som ble sagt, dette har jeg da kommentert i klamme etter teksten. Transkripsjonen ble videre brukt som utgangspunkt for analyse av fokusgruppeintervjuet.

Gjennom analysen av transkripsjonen var jeg interessert i å få frem de uttalelsene og synspunktene informantene kom med som kan bidra til å finne svar på studiens problemstilling. En sentral del av å gjennomføre en analyse er å redusere og kode datamaterialet (Ringdal, 2013, s. 249). I denne prosessen er forskerens teoretiske forankring og bakgrunn umulig å se bort fra (jf. Thagaard, 2013, s. 198). Min forforståelse vil derfor spille en sentral rolle i denne delen av forskningsprosessen. Gjennom en tematisk analyse, som fokuserer på de temaene som forskningsprosjektet representerer, kan imidlertid min forforståelse og kunnskap delvis settes i system.

Jeg valgte å gjennomføre en analyse inspirert av Braun & Clarkes refleksive tematiske analyse (2006; 2012; 2019), og tok utgangspunkt i fem steg:

- 1) Gjennomlesing av transkripsjonen. Samtidig lyttet jeg til lydopptaket for å få noen tentative tanker om hvilke temaer som er fremtredende i datamaterialet.
- 2) Kode datamaterialet med utgangspunkt i studiens problemstilling og forskningsspørsmål. Markere uttalelser og deler som gir innsikt og kunnskap om foreldrenes erfaringer og meninger.

- 3) Identifisere, redusere og navngi kodene. Dette er navn som senere brukes for å omtale funnene og for å se de i sammenheng med resultatene fra spørreskjemaet. Jeg ser også tilbake på de tentative ideene i dette steget.
- 4) Beskriv og redegjør for funnene (i kapittel 6).
- 5) Drøft funnene, sammen med funnene fra spørreskjemaet, opp mot relevant litteratur fra kapittel 2 (i kapittel 7).

I utførelsen av steg 1 var jeg opptatt av å få en god oversikt over innholdet i fokusgruppesamtalen, samt et overordnet inntrykk av datamaterialet. Jeg var særlig bevisst på å få tak i informantenes fokus og tanker. Jeg var videre opptatt av hvilke temaer som dukket opp flere ganger, hva informantene snakket lenge om, hvilke temaer som raskere ble gått videre fra og hva de kom tilbake til ved senere anledninger. Jeg ble også opptatt av hvilke temaer det var stor enighet eller uenighet rundt.

Med utgangspunkt i studiens problemstilling og forskningsspørsmål søkte jeg gjennom steg 2 etter uttalelser som ga mer konkret innsikt i informantenes tanker om familie, foreldrerolle, barneoppdragelse og eksperter. Jeg brukte transkripsjonen aktivt for å markere sentrale passasjer, samt for å notere oppsummeringer og tentative tanker i margin (vedlegg 6). Denne gjennomgangen gjorde det tydeligere hvilke uttalelser og temaer som ble gitt mye plass eller som ble tatt opp igjen. Eksempler på dette er magefølelsen, tilgjengelige ressurser, velmente råd og opplevelsen av å være eksponert.

Steg 3 begynte med å identifisere og gi navn til de uttalelsene og temaene som utpekte seg i steg 2. Gjennom koding og gruppering av sentrale begreper og sitater identifiserte jeg 9 midlertidige koder: eksperter, å gjøre det riktig, det blir bedre, håndtere utfordringer, magefølelse, foreldrerollen, få «hjelp», ressurser og fasaden (vedlegg 7). Med utgangspunkt i disse, samt notatene fra steg 1, så jeg kodene og de tentative tankene i sammenheng. Gjennom denne bearbeidelsen ble noen av de opprinnelige kodene utvidet, slått sammen eller sløyfet. For eksempel kunne *fasaden* bidra til å utdype ønsket om å gjøre det riktig, mens ulike aspekter fra *foreldrerollen* ble et naturlig innhold i flere av de øvrige kodene. Etter dette satt jeg igjen med tre hovedfunn som med utgangspunkt i sentrale uttalelser og sitater fra informantene fikk navnene: «Gjør vi det riktig?», «Magefølelsen», og «Å forholde seg til ekspertene».

5. Resultater spørreskjema

I dette kapitlet vil jeg presentere det jeg vurderer som sentrale funn fra den kvantitative spørreundersøkelsen. Funnene presenteres med utgangspunkt i tema og spørsmål fra spørreskjemaet, og illustreres i flere tilfeller ved hjelp av diagrammer og tabeller.

Spørreskjemaets spørsmålsformuleringer gjenspeiles også i de påfølgende underoverskriftene. Spørreundersøkelsens respondenter (heretter omtalt som foreldre) er et utvalg bestående av 28% menn og 72% kvinner. De fleste (78%) er mellom 31 – 40 år, og de aller fleste (94%) er samboende eller gift. De er en høyt utdannet gruppe, der over halvparten (55%) oppgir at de har mastergrad eller Phd/ PostDoc som høyeste fullførte utdanning. De fleste (86%) oppgir at de har ett eller to barn. Barnas alder er spredt, men hovedvekten er rundt 2 – 4 år.

5.1 Foreldrerolle og barneoppdragelse

Under dette temaet ble foreldrene spurt ulike spørsmål om hvordan de opplever det å være foreldre, samt hva som har størst betydning for dem i møte med spørsmål knyttet til foreldrerolle og barneoppdragelse. De ble videre spurt om hvem de helst ønsker å motta råd og støtte fra, og hvordan de ønsker å motta denne støtten. Foreldrene hadde mulighet til å svare mer enn ett alternativ på de fleste av disse spørsmålene (se vedlegg 3).

5.1.1 Hvordan oppleves det å være foreldre?

Foreldrene ble bedt om å beskrive i hvilken grad de opplevde det å være foreldre som meningsfullt, gledelig, utviklende, givende, slitsomt, stressende og bekymringsfullt. Svaralternativene var skalert fra «ikke i det hele tatt» (verdi 0) til «i stor grad» (verdi 3). Foreldrenes svar viser at alle opplever foreldreskapet som i stor (97%) eller noen grad (3%) meningsfullt. 92% opplever det som i stor grad gledelig, mens 8% opplever det som i noen grad gledelig. Den samme fordelingen ser vi tilknyttet adjektivet givende. Fordelingen på spørsmålet om hvorvidt det oppleves som utviklende viser en noe større spredning. 72% oppgir at de i stor grad opplever det utviklende, mens 28% opplever det som i noen grad utviklende.

Vi ser videre av resultatene i tabell 2 at ingen av foreldrene i dette utvalget kjente seg igjen i svaralternativene «i liten grad» eller «ikke i det hele tatt» under de adjektivene som kan beskrives som positivt ladde. Da det kom til de adjektivene som viser til mer negative eller

ubehagelige følelser ser vi imidlertid at alle svaralternativene ble benyttet. På spørsmål om hvorvidt det oppleves som slitsomt svarer 61% i noen grad, 33% i stor grad, mens 3% svarer henholdsvis i liten grad og ikke i det hele tatt. 47% av foreldrene opplever foreldreskap som i noen grad stressende, 39% i liten grad stressende, 11% i stor grad og 3% opplever det ikke som stressende i det hele tatt. Det er også ulike opplevelser knyttet til hvorvidt det er bekymringsfullt. 56% opplever det som i noen grad bekymringsfullt, 33% i liten grad, 8% i stor grad, og 3% ikke i det hele tatt.

Tabell 2 - Foreldres opplevelse av å være foreldre

	ikke i det hele tatt	i liten grad	i noen grad	i stor grad
<i>Meningsfullt</i>	0	0	2,8	97,2
<i>Gledelig</i>	0	0	8,3	91,7
<i>Utviklende</i>	0	0	27,8	72,2
<i>Givende</i>	0	0	8,3	91,7
<i>Slitsomt</i>	2,8	2,8	61,1	33,3
<i>Stressende</i>	2,8	38,9	47,2	11,1
<i>Bekymringsfullt</i>	2,8	33,3	55,6	8,3

Gjennom tabell 3 ser vi gjennomsnittet (M) for foreldrenes observasjoner, samt i hvilken grad svarverdiene avviker fra dette gjennomsnittet. Vi ser at på skalaen fra 0 (ikke i det hele tatt) til 3 (i stor grad) opplever foreldrene det som 2,97 meningsfullt, med et standardavvik (sd) på 0.17. Dette indikerer at det råder stor enighet blant foreldrene om at foreldreskap oppleves som tett opp til «i stor grad» meningsfullt. I andre enden av tabellen ser vi at gjennomsnittsverdien til adjektivet bekymringsfullt er 1,69, med standardavviket 0.67. Dette indikerer at gjennomsnittet ligger rundt svaralternativene «i liten grad» (verdi 1) og «i noen grad» (verdi 2), men standardavviket viser at det er store avvik fra dette gjennomsnittet i resultatene. Altså er det større variasjon i observasjonen om i hvilken grad foreldreskap oppleves som bekymringsfullt.

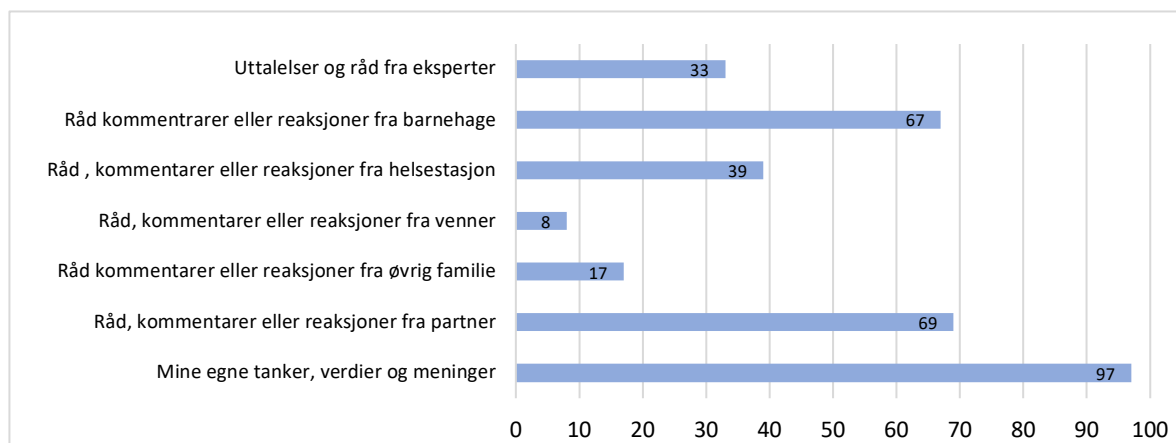
Tabell 3 - Gjennomsnitt (M) og standardavvik (sd) for foreldrenes observasjoner

	Meningsfullt	Gledelig	Utviklende	Givende	Slitsomt	Stressende	Bekymringsfullt
<i>M (sd)</i>	2,97 (.17)	2,92 (.28)	2,72 (.45)	2,92 (.28)	2,25 (.65)	1,67 (.72)	1,69 (.67)

5.1.2 Hva har betydning for foreldrene når de tar avgjørelser om oppdragelse?

Gjennom dette søylediagrammet (diagram 1) ser vi hva foreldrene vurderer til å ha størst betydning når de skal ta avgjørelser om barneoppdragelse. Foreldrene hadde mulighet til å svare mer enn ett alternativ, så diagrammet under viser derfor til prosentvis oppslutning rundt hvert av svaralternativene. Vi ser her at de aller fleste (97%) foreldre gir egne tanker, verdier og meninger stor betydning. Vi ser videre at kommentarer eller reaksjoner fra partner (69%) og barnehage (67%) også får stor oppslutning. Det er imidlertid bare rundt en tredjedel (33%) som gir uttalelser og råd fra eksperter stor betydning når de tar avgjørelser knyttet til barneoppdragelse.

Diagram 1 - Det som har betydning når foreldre tar avgjørelser om barneoppdragelse

5.1.3 Hvem ønsker foreldrene råd og støtte fra?

Under dette spørsmålet viser resultatene fra diagram 2 at alle foreldrene i utvalget på ett eller annet tidspunkt søker råd og støtte om foreldrerolle og barneoppdragelse. Resultatene viser videre at det er liten forskjell mellom hvem de ønsker råd og støtte fra når det kommer til henholdsvis barneoppdragelse og foreldrerolle. I likhet med forrige spørsmål hadde foreldrene også her mulighet til å svare mer enn ett alternativ, så diagrammet under viser derfor til prosentvis oppslutning rundt hvert av svaralternativene.

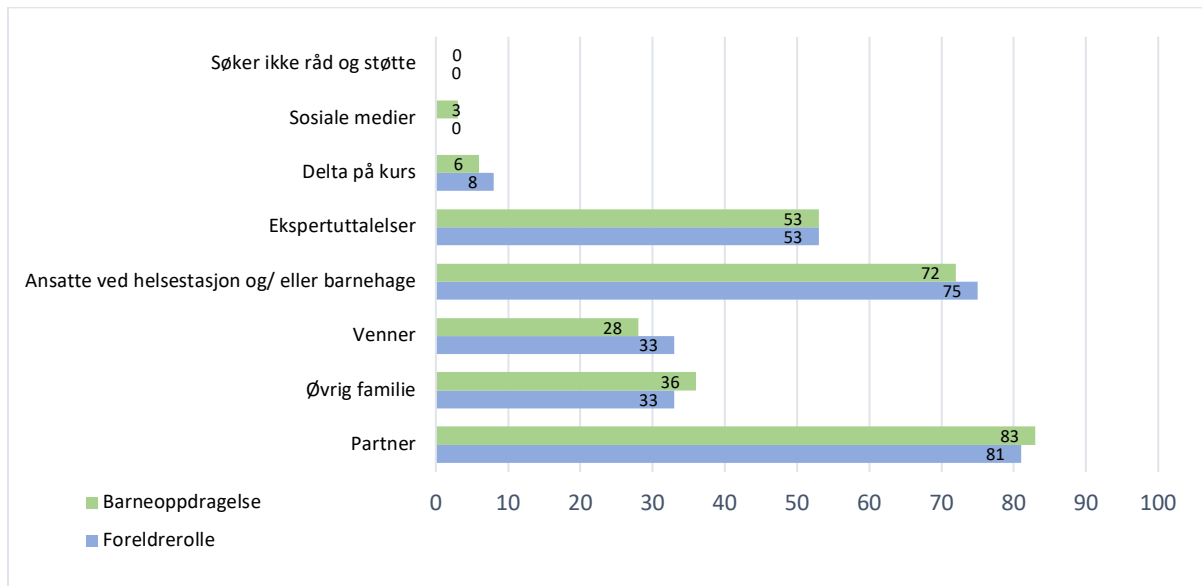
Vi ser av diagram 2 at i likhet med forrige spørsmål er det partner (83%; 81%) og helsestasjon/ barnehage (72%; 75%) de fleste foreldre ønsker å støtte seg til.

Ekspertuttalelser har en noe høyere oppslutning (53%), mens svært få foreldre ønsker å få råd og støtte fra kurs (6%; 8%) og sosiale medier (3%; 0%). Rundt en tredjedel av foreldrene

ønsker å motta råd og støtte fra venner (28%; 33%) og øvrig familie (36%; 33%). En av foreldrene skrev følgende kommentar til dette:

«Jeg merker stor forskjell i hvordan jeg oppdrar mine barn og hvordan jeg selv ble oppdratt. Fra mitt ståsted har det skjedd en enorm utvikling på barneoppdragelse på de siste 30 årene. Derfor søker jeg heller råd og tips hos venner, eksperter og partner enn hos egne foreldre når det gjelder barneoppdragelse».

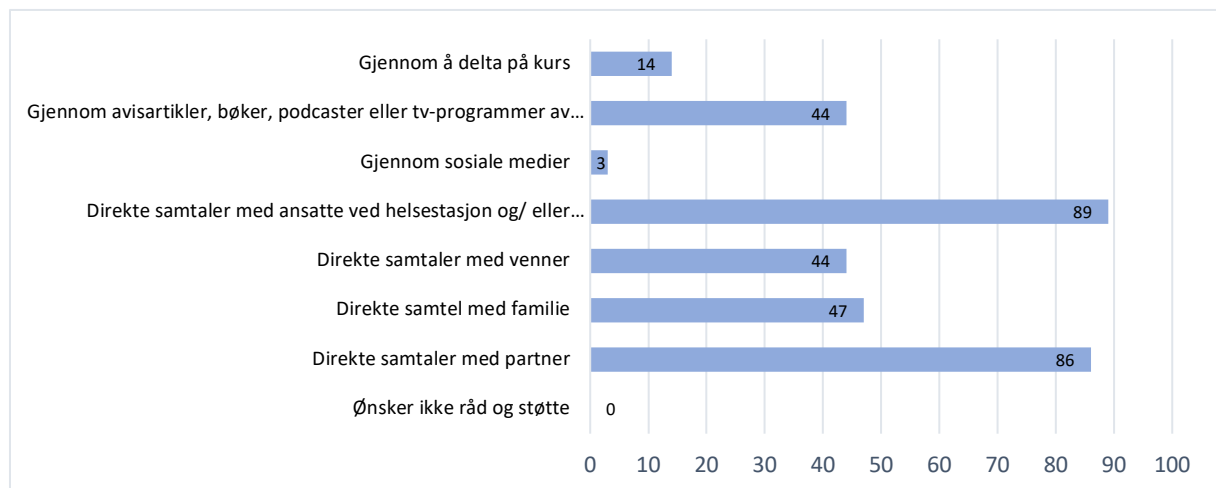
Diagram 2 – De foreldre ønsker råd og støtte fra

Videre oppgir foreldrene i dette utvalget at de i størst grad ønsker å motta råd og støtte gjennom direkte samtaler med ansatte ved helsestasjon og eller barnehage (89%), samt med partner (86%) (diagram 3).

Her ser vi en forskjell mellom *hvem* og *hvordan*. Til tross for at partner ble oppgitt som den flesteparten av foreldrene ønsket råd og støtte fra i forrige spørsmål er det under dette spørsmålet direkte samtaler med helsestasjon/ barnehage som har størst oppslutning for *hvordan* foreldrene ønsker å motta råd og støtte. Denne lille forskjellen kan ligge til at spørsmålsformuleringen etterspør både råd og støtte, og at foreldrene muligens vektlegger dette ulikt under de to spørsmålene.

Diagram 3 – Hvordan foreldre ønsker å motta råd og støtte

På spørsmål om hvorvidt foreldrene skulle ønske at råd og støtte var mer tilgjengelig er det delte meninger. 50% ønsker ikke at råd og støtte skal være mer tilgjengelig, 25% ønsker at det skal være mer tilgjengelig, mens 25% er usikker på hva de mener om dette.

5.2 Ekspertene og ekspertuttalelser

Under dette temaet ble det presisert at jeg i denne delen regnet «ekspertene» som ulike fagpersoner (familieterapeuter/ pedagoger/ psykologer/ leger) som har gitt råd og veiledning til foreldre gjennom bøker, avisinnlegg, podkaster og tv-programmer.

Innledningsvis ble foreldrene spurt om hvilke eksperter de har hørt om eller lest noe av. De fleste oppga å ha hørt om eller lest noe av Hedvig Montgomery (83%) og Peder Kjøs (64%). Noen av foreldrene hadde også hørt om eller lest noe av Jesper Juul (42%), Karin Naphaug (39%) og Gro Nylander (36%). Denne statistikken viser også at de aller fleste foreldrene (94%) har hørt om, og lest noe av, ulike eksperter på barneoppdragelse og foreldrerolle. Kun 6% svarte at de ikke hadde hørt om noen av de ekspertene jeg oppga. I tillegg kommenterte noen av foreldrene andre eksperter de var opptatt av. Disse var både nasjonale og internasjonale fagpersoner som blant annet snakker om temaer som relasjon, foreldremestring, kognitiv utvikling og søvn.

På spørsmål om hvordan foreldrene først hadde fått kjennskap til de overnevnte ekspertene oppga de media som hovedkilde, med en oppslutning på 81%. 31% oppga at de hadde fått kjennskap til dem via sosiale medier som Facebook, Instagram eller ulike internettforum. I underkant av halvparten (44%) hadde fått kjennskap til de via familie, venner, barnehage

eller helsestasjon. I tillegg ble også Google-søk oppgitt som en av måtene foreldrene hadde fått kjennskap til ekspertene gjennom.

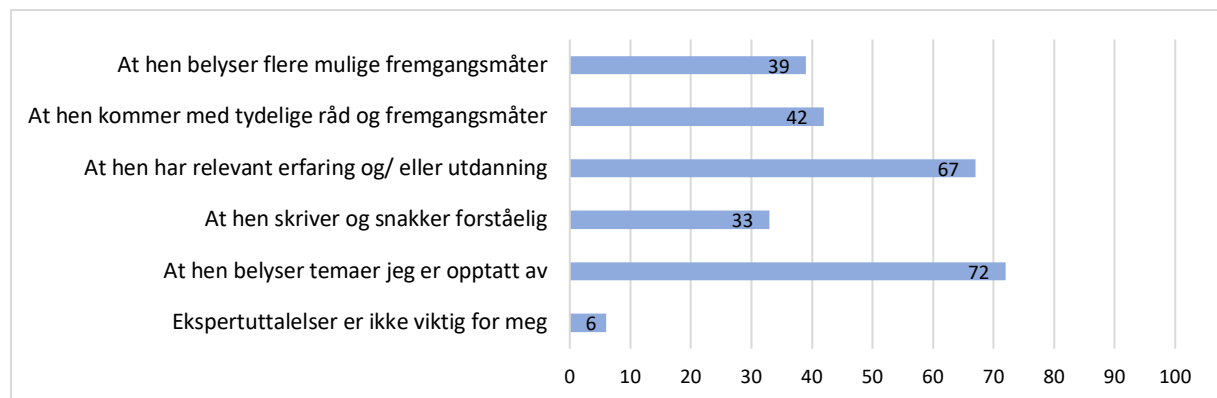
5.2.1 Hva er viktig for foreldrene når det kommer til råd fra eksperter?

Diagram 4 viser at det er flere aspekter som er viktig for foreldrene når det kommer til råd og veiledning fra eksperter gjennom avisinnlegg, bøker og podkaster. Foreldrene er i størst grad opptatt av at ekspertene belyser temaer de er opptatt av (72%), samt at ekspertene har relevant erfaring og/ eller utdanning (67%). En av foreldrene skrev følgende kommentar til dette:

«Det er viktig at hen reflekterer omkring problemstillinger som gir troverdighet og tillit, at rådene/ veiledningen som gis er velbegrunnet (kombinasjon erfaring/forskning), og at det ikke er en løsning som passer alle barn eller en bestemt oppskrift på hvordan man skal være som forelder. Og at hen sier noe som jeg selv ikke har tenkt på/har kunnskap om fra før/gjør at jeg ser situasjoner på en annen måte.»

Videre viser resultatene at kun 6% av foreldrene oppgir at ekspertuttalelser ikke er viktig for dem.

Diagram 4 – Det som er viktig for foreldre når det gjelder råd fra eksperter

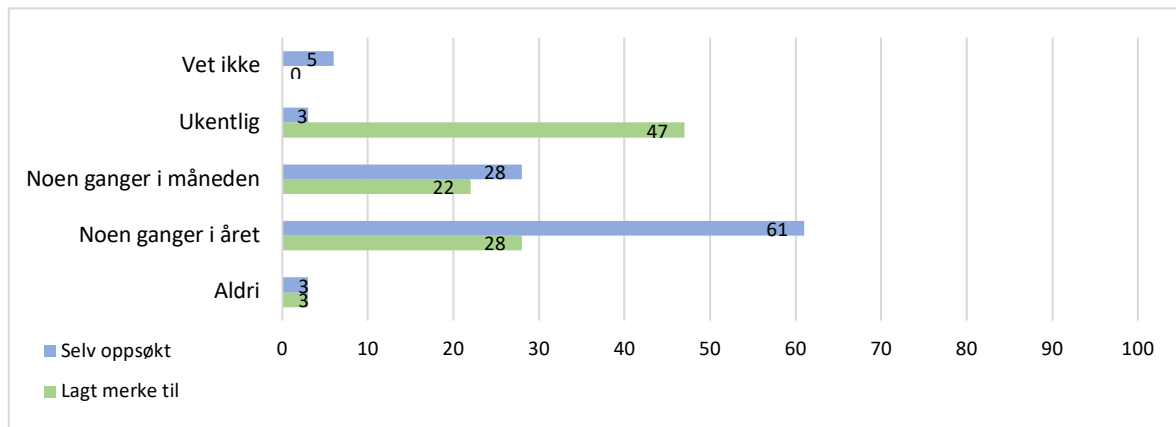

5.3 Bruk og nytte av eksperter

Under dette temaet var jeg interessert i hvordan og hvor ofte foreldre brukte og forholdte seg til de mange ekspertene og deres uttalelser gjennom ulike medier. Her viser resultatene i diagram 5 blant annet at det er en klar forskjell mellom hvor ofte foreldrene i dette utvalget legger merke til, eller blir utsatt for ekspertuttalelser, i forhold til hvor ofte de selv velger å oppsøke dem. Kun 3% oppgir at de aldri har lagt merke til eller oppsøkt ekspertuttalelser.

Nesten halvparten (47%) oppgir at de ukentlig legger merke til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse gjennom medier som aviser, tv, radio, podkaster og sosiale medier. Selv oppsøker de fleste foreldrene ekspertuttalelser kun noen ganger i året (61%).

Diagram 5 - Hvor ofte foreldre oppsøker og legger merke til ekspertuttalelser

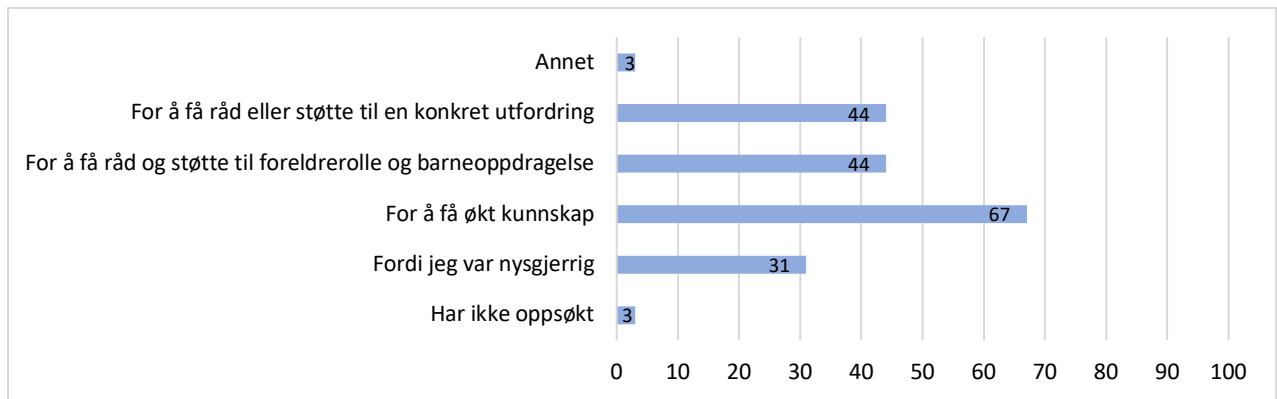
5.3.1 Hvorfor oppsøker foreldre ekspertuttalelser?

Også under dette spørsmålet hadde foreldrene mulighet til å svare mer enn ett alternativ, så resultatene viser til en prosentvis oppslutning til hvert svaralternativ. Resultatene presentert i diagram 6 viser at foreldrene i størst grad oppsøker ekspertuttalelser for å få økt kunnskap (67%). Flere oppgir også at de har oppsøkt ekspertuttalelsene for å få råd eller støtte til foreldrerolle og barneoppdragelse (44%), samt konkrete utfordringer (44%). Noen kommentarer fra foreldrene om dette var:

«Jeg har kun benyttet ekspertenes tips (bøker, podkast, artikler) i forhold til råd om søvnrutiner. Fungerte veldig bra. Benytter ellers ikke fagpersoner utover helsestasjon eller ansatte i barnehagen».

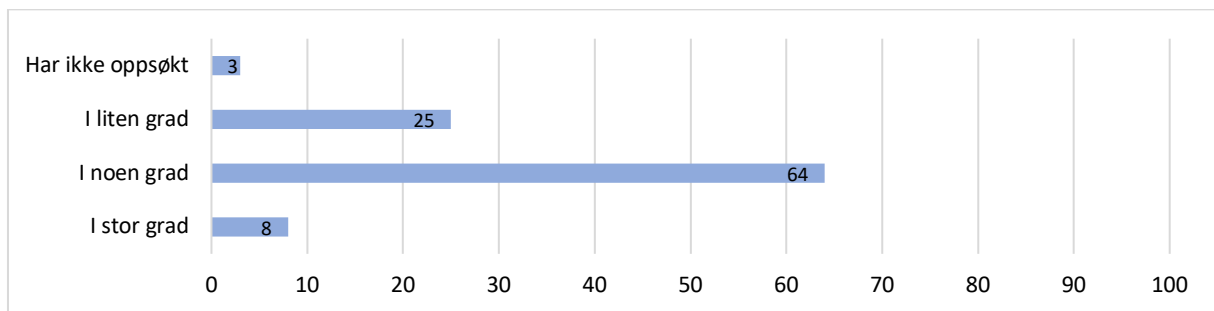
«Jeg tror at den viktigste grunnen til at jeg har oppsøkt ulike kilder med eksperter er at det gjør at jeg får nye perspektiv på dagligdagse situasjoner og de mer utfordrende situasjonene med barna mine, og at det gjør at jeg lettere kan ta "barnets perspektiv". Jeg føler det gjør det lettere å prøve å få forstå barnet og på et vis gjør kontakten mellom oss "nærere"».

Diagram 6 – Hvorfor foreldre oppsøker ekspertuttalelser

På spørsmål om hvorvidt foreldrene opplever at de ekspertuttalelsene de har oppsøkt har vært til hjelp, svarer hele 64% av foreldrene at de opplever at det i noen grad har vært til hjelp. Det er imidlertid flere som opplever at ekspertuttalelsene i liten grad har vært til hjelp (25%), enn de som har opplevd at det i stor grad har vært til hjelp (8%).

Diagram 7 – Hvorvidt foreldrene opplever at ekspertuttalelser er til hjelp

Videre oppgir over halvparten av foreldrene (61%) i dette utvalget at de har endret måten de er foreldre på med utgangspunkt i noe de har lest eller hørt fra eksperter. 20% har ikke endret seg, mens 19% oppgir at de er usikre på hvorvidt de har endret seg eller ikke. En av foreldrene kommenterte følgende:

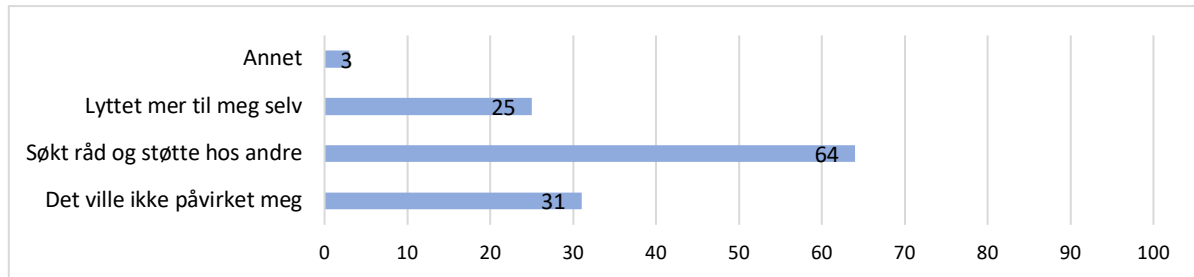
«Jeg har opplevd å bli klokere av å lese bøker/artikler av eksperter - men har like ofte opplevd å føle meg mer mislykket og forvirret».

5.3.2 Hva gjør foreldrene dersom ekspertuttalelser ikke lengre er tilgjengelig?

Avslutningsvis i spørreskjemaet ble foreldrene spurt om hva de ville gjort dersom ekspertenes podkaster, artikler eller bøker ikke lengre var tilgjengelige. Igjen hadde de mulighet til å velge flere svaralternativer. Foreldrene svarte at de i størst grad (64%) ville

oppøkt råd og støtte hos andre, kun en fjerdedel (25%) ville lyttet mer til seg selv, og rundt en tredjedel (31%) mente de ikke ville blitt påvirket av dette.

Diagram 8 - Hva foreldrene gjør dersom ekspertuttalelser ikke lengre er tilgjengelig

Til slutt skrev en av foreldrene:

«En av hovedutfordringene med å være forelder, er å samhandle på en god og forutsigbar måte med partner om barneoppdragelse - over tid. Det er også krevende å gjøre "rette valg" i de utallige daglige valgsituasjonene du kommer i som forelder».

5.4 Har antall barn noe å si?

For å teste om antall barn har en innvirkning på hvordan foreldre opplever det å være foreldre, og videre om det har en betydning for bruk og nytte av ekspertuttalelser, gjennomførte vi t-test. T-testens nullhypotese oppga at det ikke er en signifikant forskjell mellom de som har ett eller flere barn, mens den alternative hypotesen sa at det er en signifikant forskjell mellom gruppen som har ett barn og gruppen som har flere barn.

Gjennom t-testen viste p-verdien og sig. (2-tailed) til at i møte med adjektivene meningsfullt, gledelig, utviklende, givende, slitsomt og stressende var det ingen signifikant forskjell mellom den gruppen foreldre som har ett barn og den gruppen som har flere barn. I møte med adjektivet bekymringsfullt viste imidlertid p-verdien og sig. (2-tailed) at nullhypotesen kan forkastes. Den alternative hypotesen beholdes og resultatene indikerer at det er en statistisk signifikant forskjell mellom gruppene, $t(34) = -2.38$, $p < .05$. Vi kan dermed si at i dette utvalget oppgir de som har mer enn ett barn at de opplever foreldreskapet som signifikant mer bekymringsfullt ($M = 1,90$; $sd = .70$), enn de som har ett barn ($M = 1,40$; $sd = .51$). Videre t-test viste at det ikke var noen statistisk signifikant forskjell i om de foreldrene som opplevde stor grad av bekymring oppsøkte mer råd eller hjelp.

Vi testet videre om antall barn hadde en innvirkning på bruk og nytte av eksperter (tabell 4). Resultatene av denne antyder at i forhold til bruk og nytte av eksperter kan det ha noe å si hvor mange barn foreldrene har. I dette utvalget indikerer resultatene fra t-test at det er en statistisk signifikans knyttet til at foreldrene med ett barn legger mer merke til ekspertuttalelser, oppsøker ekspertuttalelser oftere og i større grad opplever at råd og veiledning fra eksperter er til hjelp.

Tabell 4 – T-test antall barn og bruk og nytte av ekspertuttalelser

	Foreldre med ett barn Mean (sd)	Foreldre med mer enn ett barn Mean (sd)	T-test
Hvor ofte har du lagt merke til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse gjennom ulike medier etter at du ble forelder?	3,53 (.64)	2,86 (1.01)	t (34) = 2.45, p<.05
Hvor ofte har du oppsøkt podkaster, artikler eller bøker om foreldrerolle og barneoppdragelse etter du ble forelder?	2,80 (.86)	2,24 (.77)	t (34) = 2.06, p<.05
I hvilken grad var podkastene, artiklene eller bøkene til hjelp for deg?	4,07 (.59)	3,52 (.75)	t (34) = 2.33, p<.05

6. Resultater fokusgruppeintervju

I dette kapittelet vil jeg presentere det jeg vurderer som sentrale funn fra det kvalitative fokusgruppeintervjuet. Ved hjelp av en tematisk analyse har jeg identifisert tre hovedfunn som gjennom delkapitlene vil bli presentert og utdypet med støtte i sitater fra informantene. Informantene (heretter omtalt som mødre) i fokusgruppen er fire mødre i 30-års alderen, med noe variasjon i etnisitet og utdanningsnivå. Jeg har valgt å gi disse mødrene navnene Anne, Inger, Kari og Marit. De har to eller flere barn, hvor minst ett av barna er i barnehagealder. Mødrene har kjennskap til hverandre gjennom at de har barn i samme barnehage. De har også kjennskap til meg gjennom at jeg jobber i den samme barnehagen.

6.1 «Gjør vi det riktig?»

Jeg startet fokusgruppeintervjuet med å spørre mødrene hvordan de opplever å være foreldre i dagens samfunn. Alle mødrene var enige om at foreldrerollen for det meste er veldig givende og fin, men at det også kan oppleves som krevende til tider. De opplevde også at det tidvis kan medføre en del uro og usikkerhet. Mødrene begynte tidlig å snakke om betydningen av å ha ressurser og støttespillere rundt seg. De opplevde alle å ha mange tilgjengelige ressurser, både i form av kunnskapskilder og mennesker. En av mødrene opplevde å ha et tett nettverk rundt seg, med både familie og venner. De tre andre hadde ikke nær familie i nærheten og snakket om at dette er noe de av og til savner, særlig med tanke på at de kunne fått mer støtte og avlastning fra familien.

Inger: Vi har litt familie her. Men det er ikke så mye avlastning kanskje i den, jeg skulle gjerne ønske vi hadde litt mer avlastning til å liksom av og til kunne bare, på en måte ikke *bare* være foreldre for en liten kveld eller en helg.

Marit: Hos oss er det egentlig bare oss, vi har ikke familie i nærheten. Og vi har mange barnefamilier rundt oss, men i den la oss si travle [...] verden er det for det meste «vi møtes når vi møtes». Så for det meste så er det en liten enhet på oss fem.

Gjennom disse utsagnene får vi en innsikt i at hverdagen som småbarnsforeldre tidvis kan oppleves som travel og tidkrevende. Mødrene i fokusgruppen opplever noen ganger å stå litt alene i utfordringene sine, men understreker at de også opplever at de har støttespillere og ressurser utenfor familien. Mødrene snakket videre om betydningen av å ha disse gode støttespillerne rundt seg og beskriver hvordan de blant annet bruker støttespillerne for å få råd og støtte i utfordrende situasjoner.

Inger: I sånne situasjoner så har vi kanskje tydd til sånn enten at man snakker med venner som har eldre barn - hvordan funket dette for dere? Eh ... Har dere noen tips? Eller at man liksom søker ... Vi har nå lest disse bøkene til Hedvig Montgomery, for eksempel, som er sånn «hva sier hun? Er det noen tips til hvordan vi skal gjøre dette?»

Mødrene snakket videre om at de opplever at det er mye å tenke på i møte med barna og barneoppdragelse, og at det kan være utfordrende å navigere i dette landskapet. De opplever å bli usikre på om de gjør det rette i møte med barnas behov for støtte og utvikling og kan ende opp med å overtenke tilsynelatende enkle hendelser og overganger. Når skal barna sove på eget rom? Hva kan de spise når? Hvilke fritidsaktiviteter bør de være med på? Bør de være med på fritidsaktiviteter?

Inger: Ja, at man av og til er litt usikker kanskje på gjør vi dette rett? [...] Hvordan gjør vi dette? Gjør vi det riktig?

6.1.1 Krav og forventninger

Som en forlengelse av samtalen rundt den usikkerheten mødrene kjente på i møte med ideen om å "gjøre det riktig" snakket de videre om krav og forventninger de opplever å møte i dagens samfunn. Det ble da naturlig for dem å sammenligne sin hverdag med generasjonene før dem. Mødrene i fokusgruppen hadde en opplevelse av at dagens foreldrerolle nok er ganske lik slik den var før, men at generasjonene før dem hadde bedre tid. Eller færre oppgaver å sjonglere. De opplevde at for å mestre å være en god mor i dag krevdes det tid og tilstedeværelse.

Marit: Det behovet for å ha alt hver dag ... det er bare så vidt jeg rekker å være en god mamma. [...] Og dermed kommer behovet for å være mer bevisst og mer til stede. Kanskje mer organisert i mine egne tanker. Og da er det både min magesfølelse og eksperter som jeg må lytte etter. Hvis jeg rekker.

Kari: Jeg tror det har kommet inn litt flere krav. Kanskje via litt sånn instagram og sånne ting og. For først så var det jo bare å stelle hus som var kravet, og da skulle det være veldig fint ... og så skulle man gjøre det pluss å jobbe. Men vi har slengt på treningssenter, sosiale aktivitet med venner, og «husk på å spar riktig i aksjer folkens ellers vil dette her gå helt skeis» (ler). [...] Og hvis man stiller så mange krav til seg selv, så rakner det fullstendig.

Anne: Ja, og så skal du i tillegg ta vare på deg selv (ler). Det skal du gjøre på toppen av den der kravlista som Kari sa. [...] Altså man skal være ganske så bevisst da for å ... (ler) ikke føle seg mislykket rett og slett. For å møte alle disse kravene. Det gjør i hvert fall

ikke jeg, jeg føler ikke at jeg gjør det ... men ... det kan være greit likevel. Det er jo det man må hvile seg litt på. Da trenger man å være litt bevisst.

Å være bevisst var noe mødrene stadig kom tilbake til. Å være bevisst på hva man kan gjøre noe med og ikke, og hvordan de både kan ivareta seg selv og jobbe for å være gode foreldre i møte med barna sine og de utfordringene foreldrerolle og barneoppdragelse kan medføre. Mødrene snakket videre om behovet for kunnskap og råd, men også hvor viktig det var å gjøre det til sitt. De problematiserte det å skulle være som ekspertene eller å etterstrebe å opptre som en pedagog i møte med barna sine. De var enige i at selv om de opplever at de rådene de har fått fra blant annet barnehage, det øvrige støtteapparatet eller gjennom å lese ekspertuttalelser, i flere tilfeller har vært til hjelp så må de til syvende og sist selv kjenne etter hva som blir rett for dem og deres familier.

Inger: Man prøver å være en god pedagog, skulle jeg til å si, men samtidig er man jo bare seg selv uten, for min del da, uten en pedagogisk utdanning.

Anne: Ja, men det er den balansen der mellom å lære seg noen sånne triks da i forhold til hvordan man kan, ja ... eh ... si de tingene som man vet [kan fungere] ... Men samtidig ikke bli så pedagogisk at man ikke blir en sånn ... ja ... mister seg selv da. [...] Ja, vi gjør feil og så lærer vi av det ... det er liksom ... trenger ikke å være perfekt hele tiden.

Inger: Ja, nei det der stiller jeg meg under (ler). Den der med å være perfekt det er liksom ikke ... nei ... det perfekte (ler).

Kari: Du skal være perfekt uperfekt. ... Akkurat passe feil i alle på en måte retningene, kanskje litt refleksjon, akkurat passe refleksjon.

Mødrene snakket videre om den friheten som kan ligge i å tillate seg å gjøre "feil" i enkelte situasjoner. De snakket om at noen ganger kunne det være i nettopp disse situasjonene de følte seg mest som seg. De opplevde videre at det også var bra for barna å møte foreldre som både hadde evnen til å være god og imøtekommende, men som også viste følelser og som tidvis kunne være både urettferdig og urimelig. Mødrene var imidlertid klar på at enkelte situasjoner krevde at de var mer bevisst sine handlinger og reaksjoner enn andre.

6.1.2 Perfect picture

Det er ikke bare krav og forventninger knyttet til foreldrerolle og barneoppdragelse foreldre opplever å møte og å måtte innfri. Mødrene diskuterte at noe av baksiden med å ha lett tilgang til ressurser og støttespillere var at de kunne oppleve at de ble for eksponert. Både

med henblikk på at de selv ble gjenstand for andres blikk og meninger, men også at de i stor grad ble eksponert for andres liv og tilsynelatende vellykkethet. Mødrene var imidlertid bevisste på at det kanskje ikke var slik at alle var så opptatt av hva de gjorde eller ikke gjorde, men det kunne føles slik. De opplevde også at bare det å måtte tenke på hva andre kunne tenke om dem gjorde noe med dem.

Mødrene kom raskt inn på sosiale medier, som Facebook og Instagram, og hvordan de opplever at disse bidrar til å skape forventninger om et perfekt familieliv, og hvordan det skal se ut.

Anne: Vi er jo eksponert for alle andre sin lykke hele tiden. Det er veldig lett å føle seg mislykket selv. Virkelig. Altså ... man må liksom, som det ble sagt her, aktivt jobbe med å ikke ... la det gå inn på seg da. Jeg føler det altså. Og noen ganger så greier jeg det, når jeg liksom har litt overskudd, så greier (ler), greier jeg å skille litt på hva som er ekte fra hva som er ... hva skal jeg si? ... Instagram. Men ... eh ... når jeg er sliten så synes jeg det kan være ganske tøft å se alle som gjør dynamiske, kule ting (ler) ... på skiferie og lykkelig skitur med familien. Det ... det har ikke vi hatt tror jeg. Vi har vært på ski ja, men det blir sjeldent særlig hyggelig.

Mødrene snakket videre om hvordan særlig Instagram er blitt et medium hvor de "perfekte" øyeblikkene og vellykketheten skal vises frem. Selv om de vet at denne fasaden ikke nødvendigvis gjenspeiler hele realiteten hos andre blir det utfordrende å ikke ønske seg en slik "virkelighet". Mødrene opplever at sosiale medier bidrar til å forsterke opplevelsene om at andre mestrer livet og mulige utfordringer på bedre måter, eller at de rett og slett ikke opplever dem. De fleste hverdagslige utfordringene i en familie deles ikke på sosiale medier, til tross for at de aller fleste familier opplever dem fra tid til annen.

Mødrene snakket videre om at de også i flere sosiale sammenkomster med andre småbarnsforeldre kunne oppleve at samtalene tenderte til å dreie seg om barn og familie. I slike situasjoner opplevde mødrene at det lå litt mellom linjene at det ikke var solskinnshistoriene de skulle snakke om da, men heller hva som var utfordrende eller krevende med å være foreldre. I tillegg opplevde de at samtalene kunne ta en vending der de endte opp med å sammenligne hva barna gjorde eller ikke gjorde.

Inger: Og alle har barn og det er veldig fort at samtalen dreier seg rett i den retningen, som ... eh ... jo er trivelig og hyggelig å kunne høre om andre sine ... familier. Men så har man jo selvfølgelig også lyst til å høre om andre ting, å kunne snakke om andre ting. Men der også synes jeg det kan være slitsomt når det blir ... veldig mye fokus på ja

«MITT barn gjør sånn», «vårt gjør sånn», og på en måte det blir en sånn der måle ... man skal liksom ... eh ... ikke en konkurranse, men samtidig føler jeg at det er det på ... at det ER en konkurranse på et nivå.

I slike samtaler følte mødrene at de vurderende, men helt sikkert velmente, blikkene og stemmene kom for tett på. Igjen snakket de om hvor godt det er å av og til kunne være noe annet enn foreldre hele tiden, og at de i større grad ønsker å bruke tiden med venner til noe annet enn å diskutere foreldrerolle og barneoppdragelse. Det er potensielt bare enda en situasjon hvor de kan føle på å ikke strekke til eller gjøre "det riktige" i andres øyne.

6.1.3 Velmente råd

Alle mødrene i fokusgruppen hadde opplevd å motta uoppfordrede råd fra andre fra tid til annen. Både fra nettverk og støttespillere, men også fra fremmede på gaten og på kjøpesenteret. Mødrene var tydelige på at de opplever stor forskjell på den støtten og rådene de selv ber om og de råd de bare får helt uoppfordret. De forstår at rådene er velmente, men synes det kan være utfordrende å ta de i beste mening. I noen tilfeller kunne det også oppleves invaderende og belastende. Mødrene snakket om hvordan de ønsker å klare å håndtere situasjoner selv og at uoppfordrede råd heller kan bidra til å forsterke en opplevelse av å ikke mestre foreldrerollen.

Kari: Det er noe annet når noen som kjenner deg litt godt, eller kanskje ganske godt, kommer med et velment råd, der føler jeg meg mye mer tråkka på enn når en totalt fremmed kommer og sier noen ting som ... eh ... kommer bort og kommenterer noe sånn helt uten grunn, det er veldig rart.

Inger: Det kan jo av og til også føles litt sånn ... eh ... «jeg har prøvd alt og nå kommer du». «Selvfølgelig har jeg tenkt på dette her også», men ... det blir liksom et sånn ekstra ... da kan det føles litt sånn belastende da.

Anne: Irriterende og tenker jeg noen ganger ... eh ... når man blir overfalt med sånne råd man ikke har spurt om og som, «ja selvfølgelig har jeg prøvd» ... (ler) [...] «Det er jo det første man tenker på, med det funket ikke heller» ... det blir veldig sånn ... ja, man føler seg litt tråkket på egentlig.

Mødrene diskuterte videre om dette kanskje kunne gjenspeile en trend i samfunnet for øvrig. De opplever at vi i dag har mange meninger om hva andre gjør og sier, og at vi kan være raske til å dømme de rundt oss uten at vi vet noe om hvorfor de velger å gjøre som de gjør. Mødrene hadde alle kjent på å få andres blikk rettet mot seg i offentlige rom og kjent

på å bli dømt uten å ha muligheten til å forklare seg. De var enige om at det krevde mye av dem for å aktivt gå inn for å ikke la det andre sier eller mener få ta for stor plass.

6.2 «Magefølelsen»

Gjennom å snakke om hvordan de opplever å møte krav, forventninger og velmente, men uoppfordrede råd, satte mødrene ord på mye av det de opplever som utfordrende, og som medvirker til økt opplevelse av usikkerhet hos dem som foreldre. De hadde imidlertid også noen tanker om hva som ga trygghet og styrke i foreldrerollen. I denne sammenhengen brukte de blant annet begrepet «magefølelse» for å sette ord på hva de opplever som viktige rettesnorer i utviklingen av sin foreldrerolle og sitt foreldreskap.

Anne: I starten når jeg ble mamma så brukte jeg veldig mye tid på det å prøve å finne en løsning på alt mulig da ... [...] og spurte alle jeg kjente og leste meg opp på det ... men, eh ... jeg opplevde etter hvert at [...] det er ... magefølelsen ... ja, den har vel blitt den beste rettesnoren etter hvert. Å bare ta det, ta det på følelsen mer enn på teorien da.

Marit: Vi er to forskere i huset, så «complete nerds». Så jeg må vite fakta før jeg handler, så vi startet med veldig mye lesing og ... all forberedelse. Og da er det på en måte litt greit for da kan man si [...] «nå vet jeg at jeg har prøvd alle ressurser og jeg kan stå ... stole på meg selv». Så den magefølelsen ble utviklet i etterkant (ler).

Inger: Det er vel i møte med, ja ... eh, tips og råd fra andre. Eller i møte med litteratur at man selv bare kjenner etter er det ... «stemmer dette med det som jeg ... eh ... føler er riktig eller ikke da?». Ja, og så blir det vel bare i situasjoner hvor man skal prøve å (ler) løse ett eller annet hvor man tenker «nei, men det er dette som føles riktig» av, jeg vet ikke, en eller annen grunn da. ... Eh ... Så det kan være litt vanskelig å ... å kanskje se sånn helt hvor ... hvor kommer det egentlig fra, men det er vel basert på en miks av mye. Erfaring og ja ... kunnskap.

Utviklingen og opplevelsen av magefølelsen opplevdes som litt utfordrende å sette ord på, men mødrene var enige om at det på en eller annen måte er sammensatt av både kunnskap og erfaring. Kunnskap og erfaring som er ervervet gjennom å ha vært igjennom stadig flere år med barneoppdragelse, at de har lest bøker, lyttet til podkaster, snakket med familie, venner, helsestasjon og barnehage, samt mottatt råd og støtte. Både de rådene foreldrene selv har bedt om og de uoppfordrede har bidratt til å utvikle magefølelsen og den selvtilliten de opplever i dag.

Mødrene i fokusgruppen opplevde også at magefølelsen, eller trygghetsfølelsen, på mange måter hadde utviklet og styrket seg gjennom årene. Anne snakket om at hun egentlig trodde at magefølelsen hadde vært med henne hele tiden, men at det tok tid før hun turte å stole på den. Hun var overbevist om at andre hadde mer kunnskap og mer erfaring, og da var bedre rustet enn henne til å si noe om hva som var "riktig" og "feil". Alle mødrene hadde også opplevd en markant endring fra de fikk sitt første barn til de fikk barn nummer to og tre. De opplevde større grad av usikkerhet, stress og uro som nybakte mødre enn det de gjør i dag. De opplevde at det de hadde bekymret seg over med det første barnet ikke var noe de brukte like mye energi på i møte med de andre barna sine. Dette styrket opplevelsen deres av å mestre foreldrerollen og barneoppdragelsen, og at de kunne være gode nok foreldre med utgangspunkt i det de har opparbeidet seg av kompetanse og magefølelse.

Anne: Jeg tror egentlig vi har nok kompetanse i oss selv til å være gode foreldre [...] Uten å trenge å ... ja ... trenge alle disse ekspertene til enhver tid da. Vi må i alle fall ønske ... ønske å oppsøke dem selv da. Noen ganger så trenger vi jo innspill, det er ikke det jeg sier ... men det å ... å bli bombardert med det hele tiden fra både media og fra velmenende venner og kjente og ukjente ... det syns jeg kan bli litt mye.

6.3 Å forholde seg til ekspertene

I starten av fokusgruppeintervjuet snakket mødrene mye om det rådgivende og nære støtteapparatet, samt det såkalte mammapolitiet som ytret sine meninger og råd gjennom blant annet sosiale medier, internett og på kjøpesentre. Etter hvert bevegde samtalen seg inn mot de mer "formelle" ekspertene. De fagpersonene som bidrar med generelle råd og veiledning gjennom blant annet overskrifter og uttalelser i bøker og media. Gjennom diskusjonen om utvikling og etablering av en retningsgivende magefølelse snakket mødrene også om at den kunnskapen disse ekspertene formidler har vært bidragsgivende. Kunnskap og erfaring har gitt trygghet. De var heller ikke i tvil om at behovet både de og andre foreldre har for å innhente slik kunnskap og trygghet er med på å bidra til holde etterspørselen oppe.

Anne: Jeg tenker at det er jo kanskje et sånn ... sug etter ... informasjon hos mange også da. For så vidt inkludert meg selv. Eh ... for jeg også går jo og ... livet mitt kretser jo veldig mye rundt det med barn og oppdragelse og familie. Eh ... jeg står jo fast noen ganger, så jeg har jo en veldig sånn egentlig veldig behov for (ler) informasjon og hjelp og støtte rundt det, eller sånn ... ting som vi strever med ... Eh ... så jeg tror vi har litt enkelt ofte for å sånn ... ja ... klikke på den saken, kjøpe den boken, fordi vi ønsker liksom løsninger på ting da.

Mødrene hadde i størst grad brukt ekspertenes avisartikler, bøker og podkaster til å få tips og råd til hvordan de kan håndtere utfordrende situasjoner eller livsfaser. De erfaringene mødrene hadde gjort seg var at det var litt tilfeldig hvorvidt tipsene og rådene de hadde lest fungerte eller ikke. De fortalte blant annet at noe de opplevde hadde fungert bra den ene dagen, kunne snu og overhodet ikke fungere den neste dagen. Mødrene fortalte at de utenom noen konkrete tips og råd, i størst grad hadde brukt ekspertuttalelsene som utgangspunkt for diskusjon og samtale med partneren sin. De var også tydelig på at de ikke ukritisk slukte alt ekspertene skrev og mente, og at det måtte mer til enn pene yrkestitler for å overbevise dem.

Kari: Det skal gi mening, det skal være en god forklaring, det skal være et innhold, jeg skal kanskje ... og aller helst så skal jeg prøve det ut og kjenne at «ja, men okay greit, det funket litte grann».

En annen ting mødrene satte pris på med ekspertuttalelsene var at de viste at mødrene ikke var alene om de utfordringene og opplevelsene de hadde knyttet til foreldrerolle og barneoppdragelse. De opplevde det som fordelaktig at det fantes tilgjengelig kunnskap som både kun gi retninger og forslag til løsninger, og som også normaliserte deres opplevelser. For mødrene i fokusgruppen kunne dette bidra til at de ikke opplevde utfordringene som så store og uoverkommelige lengre.

Inger: Av og til bare det å bli bevisst også på at vi er ikke alene i denne situasjonen. [...] At man av og til klarer å distansere seg litt fra liksom akkurat den her lille ... eh ... store situasjonen i den her lille familien, men at det kan også være liksom ... ja vi er ikke alene, selv om det kan føles slik da.

Anne: Jeg er veldig enig. Det der med å føle at man er flere som har det sånn (ler). Det er en veldig god følelse (ler).

Marit: Og så at det kanskje er mulig å filtrere hva er bare vår families greie, og hva er kanskje litt mere vanlig.

6.3.1 Når teori og praksis ikke stemmer

Mødrene snakket videre om hva som gjorde at ekspertuttalelsene fungerte eller ikke for dem. I tillegg til at det ga dem gode utgangspunkt for diskusjon og refleksjon med partneren hadde de i noen tilfeller også benyttet seg av helt konkrete tips og råd. Det var i forbindelse med disse at de både hadde opplevd mestring og nederlag. De opplevde at årsakene til dette kunne være at de ikke klarte å være så pedagogisk som de tenkte rådene krevde av dem. De

opplevde at det krevde en tilstedeværelse og bevissthet de ikke alltid klarte å etterleve i hverdagens mange situasjoner.

En annen opplevelse var at teori og praksis ikke alltid stemte. Det var ikke alltid deres familie og barn passet inn i de rammene som ekspertene skrev ut fra. Mødrene opplevde da i større grad nederlag enn mestring. Både med tanke på å ikke mestre situasjonen, men også at de ikke passet inn i malen. I disse situasjonene kunne det være utfordrende å klare å oversette det ekspertene skrev til deres kontekst. Mødrene var tydelig på at det ikke alltid var de generelle rådene matchet deres behov og mulige handlingsrom. Noen ganger kunne det være fristende å tenke at hvis de bare fant den rette boken, eller snakket med den rette ekspert, så ville de finne en løsning. Men de opplevde ofte at det som fungerte best for dem var å ta utgangspunkt i det som skjedde i deres familie, og ikke å ta utgangspunkt i teorien.

Kari: [Man må finne ut] hva som funker for sitt eget barn, og ikke hva som tilfeldigvis hadde funka for alle de andre sine, for de er jo ikke mine.

Marit: Man kan lese noe, spørre og diskutere, men til slutt så kommer man hjem, ser på status på gulvet og ... (ler) ... og vi tar det derfra.

6.3.2 Overskrifter

Mot slutten av fokusgruppeintervjuet leste jeg opp noen overskrifter som hadde figurert i ulike medier de siste ukene, og spurte mødrene hva de tenkte når de leste slike overskrifter og ekspertuttalelser. Mødrene var enig i at jo mer ekstrem overskriftene var, jo bedre var det for dem. De opplevde at det var lettere å se bort fra, eller le av, overskrifter og uttalelser som tydelig var ment for å anmode foreldre til å klikke seg inn på artikler eller kjøpe bøker. Mødrene tenkte at slike overskrifter i stor grad er laget som clickbait og har økonomiske hensikter i fokus.

Kari: Når det står at «disse rådene må du passe på for at ikke barna dine skal bli narsissister», så synes jeg det er veldig overdrevent og da må jeg le litt (ler). [...] Jeg syns nesten det er godt når det blir så ekstremt at det er for dumt, for da slipper jeg å ta hensyn til det.

Inger: Ja, jeg tenker også at det er kun for å selge. Det er det jeg tenker, det er bare økonomi. Det er sånn «det smeller vi ut, det er mange som kommer til å trykke på det» [...] Jeg tar heller ikke innover meg sånne.

De opplevde også at slike overskrifter kunne gjøre det lettere å være kildekritisk nå enn tidligere. Ekstreme overskrifter bidro til å gjøre dem bevisst på at ikke alt som skrives i media nødvendigvis er viktig eller bra. Mødrene opplevde i større grad at det var utfordrende å ikke klikke inn på overskrifter som sa noe om mer hverdagslige temaer og situasjoner. Det var lettere å overse en overskrift om at barna kunne bli narsissister, enn overskrifter som sa noe om å møte barnas emosjoner, støtte utvikling eller bygge bedre relasjoner. Dette var overskrifter som i større grad traff dem.

I enkelte tilfeller opplevde mødrene at overskriftene kunne bidra til å gjøre dem oppmerksom på temaer eller problemstillinger de ikke selv hadde tenkt på. Både på godt og vondt. De opplevde det som fordelaktig når de ble bevisstgjort temaer som kunne være nyttig og interessant å snakke med barna om, eller å reflektere litt over selv. I disse tilfellene opplevde de overskriftene og ekspertuttalelsene som berikede og utvidende.

Noen av utfordringene mødrene snakket om i møte med ekspertuttalelser gjennom ulike medier, var at de ble for generelle og ikke var tilpasset dem. Det kan være utfordrende å både forstå hva som er essensen i ekspertuttalelsene og i tillegg klare å oversette det til sin egen kontekst. I flere tilfeller er det dette som gjør at foreldrene opplever det lettere, eller mer nyttig å snakke med venner, familie, helsestasjon eller barnehage.

Anne: Hvis jeg lurte på noe mer sånn konkret så spør jeg Liv i barnehagen (ler). Og ... for jeg synes det er et mye bedre utgangspunkt egentlig for å finne ting som passer for mitt barn. For hun kjenner jo mine barn kjempegodt. Og er pedagog (ler). [...] Så jeg tenker at det ... det blir en ... min viktigste ekspert da (ler), for å si det sånn. Den eksperten jeg stoler mest på.

Kari: Barnehagen må jo være den beste plassen egentlig til å få gode råd da, for er det noen som kjenner akkurat ditt barn så er det akkurat de.

Marit: Vi kjører hauevis av barnehagetriks hjemme og, og det ... de handler bevisst mens vi ... gjør det på sånn «okay, det føles greit nå». Men de tipsene gjør oss bevisst egentlig.

I dette fremhever mødrene hvor viktig det er for dem å få råd og veiledning fra noen som kjenner dem og barna deres. De opplever at det som er til best hjelp er det som tar utgangspunkt i deres kontekst og det handlingsrommet de opplever å ha. Det som hjelper i møte med utfordringer knyttet til barneoppdragelse og foreldrerolle er råd og støtte som er tilpasset dem og som gir økt kunnskap og bevissthet rundt det de gjør.

7. Drøfting

I dette kapitlet vil jeg sammenfatte og drøfte resultatene fra datainnsamlingen og den teoretiske forankringen, relatert til problemstillingen «Hvordan forholder småbarnsforeldre seg til ekspertenes uttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse, gjennom ulike medier?».».

Gjennom spørreskjema og fokusgruppeintervju har småbarnsforeldrene i min studie delt og reflektert rundt sine opplevelser med foreldrerolle, barneoppdragelse og ekspertuttalelser. Det som har kommet frem gjennom resultater og uttalelser viser til hvilke konstruksjoner, diskurser og normer denne foreldregruppen opplever å møte i dagens samfunn. Den påfølgende drøftingen vil være påvirket av min fagbakgrunn, forforståelse og erfaringer, samt hvordan jeg forstår det teoretiske og empiriske grunnlaget for studien. Dette kapitlet representerer dermed et av flere mulige perspektiver og er ingen endelig konklusjon til problemstillingen.

Jeg har valgt å strukturere dette kapitlet gjennom fem delkapitler hvor jeg først presenterer mine drøftinger og vurderinger rundt det jeg vurderer som sentrale aspekter i et forsøk på å svare på problemstillingen. Til slutt vil jeg reflektere over mulige veier videre for forskning rundt småbarnsforeldre og ekspertuttalelser.

7.1 Småbarnsforeldre ønsker råd og veiledning

Småbarnsforeldrene som deltok i min studie oppga at å være foreldre i dag i stor grad oppleves meningsfullt, gledelig og givende. Dette samsvarer blant annet med det småbarnsforeldrene i undersøkelsen utført av forskerne i Parenting Research Centre oppga i 2019, da foreldrene for det meste opplevde foreldreskap som hyggelig og givende (jf. Parenting Research Centre, 2019). Gjennom fokusgruppeintervjuet i min studie snakket foreldrene om at de opplever mange positive og fine stunder knyttet til det å være en småbarnsfamilie. De fortalte også at det å ha gode støttespillere og ressurser rundt var en medvirkende faktor til dette. Både nær familie, venner, helsestasjon, barnehage og samfunn bidrar til å hjelpe og støtte småbarnsfamilier. Et afrikansk uttrykk hevder at «It takes a village to raise a child». Denne «villagen» trenger småbarnsfamiliene. De trenger og ønsker støtte, hjelp og veiledning for å kunne være de foreldrene barna deres trenger at de er, og for å kunne møte de utfordringene som de møter på i både hverdag og livsløp. For til tross for at

foreldreskap i stor grad oppleves meningsfullt, gledelig og givende er det å være en småbarnsfamilie ikke alltid like enkelt og lystbetont.

Både gjennom min studie og undersøkelsen utført av Parenting Research Centre (2019), får vi et innblikk i at foreldreskap også oppleves krevende, slitsomt, stressende og bekymringsfullt for mange småbarnsforeldre. Til tross for at det er variasjoner i hvilken grad småbarnsforeldrene opplever disse mer utfordrende følelsene får vi en forståelse for at det å være småbarnsforeldre kan være en emosjonell berg- og dalbane, med både oppturer og nedturer. I min studie oppgir særlig de småbarnsforeldre som har mer enn ett barn at de i større grad bekymrer seg, enn de som kun har ett. Foreldrene forteller videre at å ha ansvar for barns utvikling og oppvekst også kan skape en usikkerhet om hvorvidt de er bra nok, og om de gjør det "rette". Gjennom den økende profesjonaliseringen av barneoppdragelse har samfunnet bidratt med kunnskapsutvikling og krav til småbarnsforeldre, til foreldrerollen og til barneoppdragelse (jf. Holte, 2003; Leira, 2012). Fra utsiden kan det se ut som at dagens småbarnsforeldre i utgangspunktet har alt de trenger for å være gode foreldre til barna sine. De har gode og tilrettelagte velferdsordninger, samt god tilgang til ulike informasjonskilder om barns utvikling og behov. Gjennom helsestasjon og barnehage har de enkel tilgang til fagpersoner. Mange har mulighet for tett kontakt med venner og familie. Og de har eksperter som gjennom avisartikler, podkaster og tv-programmer minner dem om hva som er lurt, nødvendig og viktig å gjøre, eller ikke gjøre. For småbarnsforeldrene i min studie er dette imidlertid ikke utelukkende positivt, for dem bidrar det også til å skape uro og usikkerhet.

Fordi vi i dag har nærmest ubegrenset tilgang på mulige ressurser, opplever småbarnsforeldrene i min studie at dette fører med seg en rekke krav og forventninger. Fra dem selv, fra samfunnet og fra øvrige nære. Det er i dag ingen grunn til å ikke klare å mestre alt. Gjennom offentlige goder og politikk har foreldrene gode muligheter til å blant annet kombinere småbarn, arbeid og utdanning (jf. Leira, 2012). Foreldre og familier har tilsynelatende større handlingsrom til å selv bestemme hvordan de vil utforme sine liv og roller (jf. Holte, 2003). Med henblikk på ulike samfunnsdiskurser, samt konstruksjoner om gode foreldre og lykkelige familier, opplever imidlertid ikke foreldrene dette handlingsrommet som så romslig. I min studie snakket foreldrene i fokusgruppen om at de kjenner på krav om å mestre jobb, ha fine hjem, trene, være sosial, ha god økonomi, være til

stede for familien, samt mestre med- og motgang med barna sine. Hvis foreldre tenker at de skal klare alt dette er det ikke rart de opplever uro og usikkerhet. Gjennom diskurser, konstruksjoner og moderne makt forteller vi småbarnsforeldre at dette er det de skal jobbe for og mot. Dette er gullstandard, dette skal de mestre. Og gjennom sosiale medier kan de vise hverandre hvor godt de mestrer det og dermed forsterke ideen om at dette er oppnåelig, hvis de bare gjør det "riktig". Slike standarder kan imidlertid medføre at foreldre mister forståelsen for at «godt nok» ofte er godt nok. Det er ikke alltid gullstandard som bør være målet. «Godt nok» er et perspektiv som kan være enklere å leve med og kanskje redusere opplevelsen av uro og usikkerhet.

Å innhente informasjon gjennom blant annet lesbare informasjonskilder er minst like utbredt i dag som det var på 1980-tallet. I Geboys undersøkelse fra 1981 kom det frem at hele 96,9% av foreldrene som deltok i undersøkelsen hadde lest noe om barneomsorg i den tiden de var småbarnsforeldre (Geboy, 1981, s. 205). I min studie oppga 100% av foreldrene at de søker råd eller veiledning gjennom en eller flere mulige kilder, som lesbare materialer, podkaster, nettverk og andre nære, eller fagpersoner i helsestasjon og barnehage. Raundalen og Gjestads foreldreundersøkelse fra 1995 antydte at usikkerheten foreldrene opplevde rundt foreldrerolle og barneoppdragelse kunne knyttes til manglende kunnskap om barns utvikling (jf. Raundalen & Gjestad, 1995). I dag kan det nærmest argumenteres for at foreldre opplever usikkerhet fordi de har "for mye" informasjon om barns utvikling og behov. Det viser seg imidlertid at det fortsatt er råd og veiledning om foreldrerolle og barneoppdragelse småbarnsforeldre ønsker. Dette kan være et uttrykk for at til tross for at foreldre har tilgang til mye informasjon om barns utvikling og behov betyr ikke det at de klarer å omsette det til kunnskap. Å lese eller høre om hva barn trenger gjør ikke nødvendigvis foreldrene kompetente til å gi barna dette. Å lese eller høre om hvordan relasjoner med barn bør bygges og ivaretas medfører ikke automatisk at foreldrene forstår hvordan de kan utføre det i praksis. utfordringer med å omsette informasjon til praksis kan være grunnen til at foreldrene stadig etterspør råd og veiledning om foreldrerolle og barneoppdragelse. Vi kan da stille oss et kritisk spørsmål: kan det hende at all den tilgjengelige informasjonen skaper mer bekymring enn den gir løsninger?

Resultatene fra min og tidligere studier kan tyde på at økt kunnskap og profesjonalisering av barneomsorg og oppdragelse etablerer et syn på barneoppdragelse som så omfattende,

viktig og utfordrende at det krever profesjonell kompetanse. Resultatene kan også antyde at vi i dagens samfunn, hvor mange vektlegger utdanning og kompetanse, finner en støtte og trygghet i økt kunnskap. Dette støttes av forskningsresultatene fra både Geboy (1981), Raundalen og Gjestad (1995), samt min studie som viser at småbarnsforeldre først og fremst søker generell kunnskap om foreldrerolle og barneoppdragelse, og gjerne i forkant av at de blir foreldre eller møter nye utviklingsfaser. I min studie oppga mødrene i fokusgruppen at de på ulike måter hadde forberedt seg ved å søke kunnskap og informasjon før de fikk sitt første barn. Det er ingen tvil om at småbarnsforeldre i dag anerkjenner at de tidvis har behov for råd og støtte, og går aktivt inn for å innhente dette. Foreldrene i min studie oppga at de blant annet søker å innhente nye perspektiver, hjelp til å se barnas ståsted, alternative løsninger i møte med hverdagslige utfordringer, samt svar på spørsmål knyttet til amming, søvn og mat.

Småbarnsforeldrene både i denne og tidligere studier er relativt klare på hvem de helst ønsker å motta råd og støtte fra når det kommer til barneoppdragelse og foreldrerolle. Her kan vi imidlertid se en utvikling i hvilken rolle småbarnsforeldrenes egne foreldre, venner og øvrig familie har som støttespillere. Gjennom undersøkelsen til Raundalen og Gjestad (1995) svarte foreldrene at de i størst grad rådførte seg med partner og egne foreldre, før de oppsøkte andre personer i det nære nettverket. Resultatene i undersøkelsen utført av Parenting Research Centre (2019) viste at andre foreldre, venner og naboer i stor grad ble brukt som støttespillere. I min studie oppga imidlertid småbarnsforeldrene at de etter å ha rådført seg med partner hovedsakelig oppsøker ansatte ved helsestasjon eller barnehage, og dernest ekspertuttalelser gjennom ulike medier. Det er under halvparten som ønsker råd og støtte fra egne foreldre, venner og øvrig familie. Igjen kan vi se dette i sammenheng med en samfunnsutvikling der profesjonell kunnskap, kompetanse og fag vektlegges fremfor personlige tanker, erfaring, verdier og meninger. For foreldrene i min studie veier fortsatt egne og partners synspunkter tyngst, men kun to prosentpoeng bak oppga foreldrene at råd, kommentarer og reaksjoner fra barnehagen har stor betydning for avgjørelser de tar som foreldre. Resultatene fra spørreundersøkelsen viste også at over en tredjedel av foreldrene gir uttalelser og råd fra eksperter stor betydning for sine avgjørelser. På samme spørsmål svarer ingen (0%) at sosiale medier har stor betydning når de tar avgjørelser om barneoppdragelse. Gjennom fokusgruppeintervjuet i min studie får vi imidlertid et inntrykk

av at de i stor grad blir påvirket av det de ser der. Foreldrene ønsker ikke å motta råd gjennom sosiale medier eller å gi sosiale medier betydning for foreldrerolle og barneoppdragelsen, men det er likevel nærliggende å anta at de blir påvirket og influert av det de ser på Instagram, Facebook og lignende. Den moderne makten jobber i det skjulte, men den jobber godt og skaper standarder og nye føringer.

Flere av foreldrene i min studie oppga endringer i samfunn og tradisjonelle verdier for familie og oppdragelse som en begrunnelse for hvorfor de i mindre grad enn før søkte råd og støtte hos egne foreldre (jf. Holte, 2003). Selv om småbarnsforeldrene tar med seg mye fra egen oppvekst og oppdragelse, og ønsker støtte fra foreldrene sine når det kommer til hjelp og avlastning, opplever de at den utviklingen som har skjedd i syn på barn og barneoppdragelse de siste årene er så store at foreldregenerasjonens synspunkter og erfaringer blir for fjerne fra det småbarnsforeldrene opplever å ha bruk for i dag. Dagens pedagogikk legger stor vekt på å anerkjenne og møte barns perspektiver, følelser og opplevelser. For dagens foreldre føles det da ikke riktig å følge foreldregenerasjonens råd om å la barna gråte seg i søvn, eller å si «opp igjen» når de faller. Dette tilhører en annen tid.

Den rollen helsestasjon og barnehage har i foreldrenes utvikling av foreldrerolle og barneoppdragelse er også fremtredende gjennom de tidligere nevnte studiene (Parenting Research Centre, 2019; Raundalen og Gjestad, 1995). Gjennom min studie oppgir hele 89% av foreldrene at de helst ønsker å motta råd og støtte gjennom direkte samtaler med ansatte ved helsestasjon og barnehage. Dernest gjennom samtaler med partner. Dette forsterker argumentet om at dagens småbarnsforeldre ønsker å støtte seg til fagpersoner når det gjelder foreldrerolle og barneoppdragelse. Småbarnsforeldrene i min studie oppga at det er viktig for dem å snakke med noen som kjenner både dem og barna deres, noen som vet noe om deres kontekst og mulige handlingsrom, og som har kunnskap og kompetanse om temaet. De opplever at det er vanskelig å navigere i et landskap med utallige kilder til kunnskap og informasjon, og forskjellige meninger om hva som er bra eller ikke. Der tidligere foreldregenerasjoner kanskje i større grad fikk noen tydelige retningslinjer å forholde seg til er dagens foreldre svært bevisst den utviklingen som stadig pågår i barneomsorg og oppdragelse, og de forventninger som hviler på dem som foreldre. De ønsker råd og veiledning for å navigere best mulig og opplever da at de nære fagpersonene er de som bidrar med best utviklende støtte. I tillegg ønsker jo alle foreldre å gi barna sine den beste

oppveksten og forutsetningen de kan bidra med og flere anser et sentralt ledd i å klare dette til å være å innhente informasjon og kunnskap gjennom ekspertuttalelser, bøker, podkaster og avisartikler.

7.2 Småbarnsforeldre oppsøker og blir oppsøkt

Gjennom spørreundersøkelsen i min studie oppga nesten halvparten av småbarnsforeldrene at de ukentlig legger merke til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse gjennom medier som aviser, tv, radio, podkaster og sosiale medier. 22% av foreldrene legger månedlig merke til ekspertuttalelser gjennom ulike medier, og 28% legger merke til det noen ganger i året. Kun 3% av småbarnsforeldrene i utvalget oppgir at de aldri har lagt merke til ekspertuttalelsene. Dette innebærer at i løpet av en måned har nesten 70% av utvalgets småbarnsforeldre opplevd å komme over en avisartikkel, et tv-program, en podkast eller et innlegg på sosiale medier som proklamerer en eksperts meninger og synspunkter om hvordan de på best mulig måte skal forvalte sin foreldrerolle og oppdragelsen av sine barn. Dette får foreldrene servert uten at de selv har valgt å oppsøke det. Hele 97% av foreldrene i min studie oppga at de selv har oppsøkt ekspertuttalelser, men langt sjeldnere enn de selv blir oppsøkt. Det kan jo da diskuteres om foreldrene kanskje ikke føler behovet for å oppsøke ekspertuttalelser så ofte fordi det kommer til dem, eller om de rett og slett ikke føler et behov for å vite hva disse ekspertene synes mer enn noen ganger i året. Når foreldrene selv oppsøker ekspertuttalelser er det ofte med utgangspunkt i en konkret utfordring eller fordi barna går inn i en ny utviklingsfase. Råd om noe konkret oppleves mer betydningsfullt og blir da i større grad til hjelp.

Gjennom forrige delkapittel kom det tydelig frem at foreldre ønsker å motta råd, støtte og veiledning, og også at de aller fleste oppsøker dette ved behov. Til tross for at ulike informasjonsmaterialer fra eksperter er noe av det foreldrene selv oppgir som god hjelp, er de tydelige på at det er stor forskjell på de rådene de ber om og de dem får «slenget midt i ansiktet» (jf. informant Inger). Når foreldre selv oppsøker eksperthjelp går de inn i det frivillig og har selv identifisert et behov (jf. Holte, 2003). Når "hjelpen" imidlertid kommer uanmeldt og ubedt opplever foreldrene dette som invaderende. Noen boktitler og innlegg på sosiale medier kan blant annet være formulert slik at ved å bare jobbe iherdig og "riktig" i noen dager (eller i meste fall noen uker), skal du klare å få dine barn til å slutte med bleie, sove gjennom hele natten, eller bare bli en bedre utgave av deg selv. Dette styrker ideene

om at det er en "riktig" og en "gal" måte å oppdra barn på. Når kjente og sentrale eksperter innenfor barneoppdragelse og foreldrerolle, kommer med tydelige råd og mulige fallgruver gjør det noe med foreldrene. På godt og vondt. Det bidrar til en økt bevissthet rundt hva de gjør og hvordan de gjør det, men det medfører også en økt usikkerhet på egne evner og en oppfatning av at det aller beste er å gjøre som ekspertene sier, så slipper de å risikere at barna blir narsissister.

Når ekspertene går hardt og ofte ut i media oppstår det også noen etiske spørsmål med tanke på profesjonalitet og maktforhold (jf. Holte, 2003). Resultatene fra min studie viser at foreldre vektlegger og setter høyt det eksperter mener. Holte (2003) hevder at en fenomenologisk tilnærming som tar utgangspunkt i foreldrenes virkelighet og som legger opp til å sette i gang refleksjonsprosesser hos foreldrene, er det som i størst grad bidrar til å styrke foreldrenes roller og foreldreskap. Tydelige og kontekstuavhengige retningslinjer og råd kan være det mange foreldre ønsker, men jeg er skeptisk til om dette er mest hensiktsmessig i det lange løp. Undersøkelser viser tvert imot at i møte med tydelige ekspertuttalelser kan usikre foreldre bli mer avhengig av eksperthjelp, heller enn at det bidrar til utvikling og trygghetsfølelse (jf. Hundeide, 1996; Holte, 2003). Selv om småbarnsforeldrene oppga at de både får, ønsker og oppsøker mye informasjon, råd og støtte viser resultatene i min studie at hele 97% av foreldrene gir sine egne tanker, verdier og meninger størst betydning når de tar avgjørelser om oppdragelse. Så til tross for at de i stor grad søker støtte utad er de fortsatt i stand til, og opptatt av, å ta valg og avgjørelser basert på egne verdier.

Det er ikke bare ekspertuttalelser foreldrene opplever at de blir oppsøkt av. I min studies fokusgruppeintervju kom det frem at alle mødrene hadde opplevd å få velmente, men uoppfordrede råd om barneoppdragelse og foreldrerolle. Både fra kjente og ukjente. Som Thuen og Sommerchild (1997) skrev er det mange observatører som har en mening om hvordan småbarnsforeldre bør håndtere oppdragerollen sin. Og de er tydeligvis ikke redd for å dele sine meninger. I de aller fleste tilfeller er dette velmente råd fra familie og venner som gjerne vil dele sine erfaringer og være til hjelp for slitne og pressede småbarnsforeldre. I noen tilfeller blir deres råd og hjelp godt mottatt, men igjen er småbarnsforeldrene i min studie tydelige på at de opplever stor forskjell på den hjelpen de selv har bedt om og den de får uoppfordret. Når de selv opplever at de ikke trenger eller ønsker råd og hjelp oppleves

denne hjelpen i større grad invaderende og belastende. De ønsker så gjerne å mestre foreldrerolle og barneoppdragelse selv, men uoppfordrede tips til hva de kan eller bør prøve bidrar heller til en følelse av å ikke mestre og gir dem tanker om at det også er godt synlig fra utsiden. Til tross for at småbarnsforeldrene i stor grad opplever foreldreskap som meningsfullt, givende og gledelig kan det fort overskygges av negative følelser, opplevelser og erfaringer. Følelsen av usikkerhet knyttet til hvorvidt de mester foreldrerollen ligger tett under huden og i en travel hverdag er det ikke mye som skal til før denne får plass, og påvirker hvordan de ser og vurderer seg selv.

Hvordan foreldrene er, ser og vurderer seg selv og omverdenen kan ha avgjørende betydning for hvordan de utøver foreldreskapet sitt. Mye tyder på at foreldrerollen i stor grad påvirkes av egen oppdragelse, samt konstruksjoner og idealer gitt av samfunnet og øvrig familie (jf. Nadim, 2012; Parenting Research Centre, 2019). Til tross for at noen foreldre opplever at foreldrerollen kommer naturlig (jf. Parenting Research Centre, 2019) ser vi også at det for mange ligger en god del lesing og forarbeid bak den. Gjennom min studie kom det frem at foreldre som har mer enn ett barn opplever foreldreskapet som signifikant mer bekymringsfullt enn de som bare har ett. Det kom imidlertid også frem at foreldre med kun ett barn oftere oppsøker og legger merke til ekspertuttalelser, samt i større grad opplever at de er til hjelp. Med flere barn, og da mer erfaring og kompetanse, øker følelsen av bekymring, men behovet for eksperthjelp avtar. Spørreundersøkelsen åpner ikke for å utdype hva som er årsaken til bekymringen, men dette får meg til å tenke at det ikke handler om informasjon eller kunnskap om barneoppdragelse, eller barns utvikling og behov. Kanskje handler det heller om at flere barn gir flere å bekymre seg for, eller at foreldre bekymrer seg mer jo eldre barna blir.

Gjennom år som foreldre har de utviklet foreldrerollen sin og blitt tryggere på at de mestrer den. I min studies fokusgruppeintervju snakket mødrene om dette som en «magefølelse». En sammensetning av egen oppdragelse, erfaring gjennom flere år med å utøve barneoppdragelse, innhenting av kunnskap, etterspurte og uoppfordrede ekspertuttalelser og velmente råd, har alt bidratt til å utvikle den magesfølelsen og selvtilliten foreldrene sitter med i dag. Sentralt i dette er at alt det overnevnte er internalisert. Gjennom å bearbeide, prøve ut og reflektere har foreldrene hatt mulighet til å gjøre alle råd og informasjon til sine, og funnet ut hva som passer best for dem og deres familie.

Mye tyder på at småbarnsforeldre har en tendens til å være kritiske mot seg selv og sin foreldrefunksjon (jf. Parenting Research Centre, 2019, s. 2). Da trenger de kanskje ikke at samfunnet er tilsvarende skeptiske og kritiske. Foreldrene ønsker selv å mestre de opp- og nedturene som foreldreskap og barneoppdragelse medfører. De ønsker å kunne stole på seg selv og sin magesfølelse, og de ønsker å selv oppsøke eksperthjelp hvis de ikke klarer det. For samfunnet må det jo være en stor fordel å ha foreldre som selv opplever å mestre forelderrollen og som vet hvor de kan få råd, støtte og veiledning når de ikke klarer det. Gjennom helsestasjon og barnehage har vi kompetente institusjoner som langt på vei sikrer at barn har gode nok oppvekstforhold i hjemmene sine. Det kan virke som at oppsøkende ekspertuttalelser blir i overkant invaderende og autoritativt.

7.3 Småbarnsforeldre føler både mestring og mislykkethet

I min studie skrev en av deltakerne i spørreundersøkelsen at hen hadde opplevd å bli klokere av å lese bøker eller artikler skrevet av eksperter, men like ofte opplevd å føle seg mer mislykket og forvirret. Utvalget som deltok i studiens spørreundersøkelse er preget av småbarnsforeldre med lang og høy utdanning. Samfunnet og kulturen for øvrig kan sies å være påvirket av sosiale medier og de «glansbildene» som presenteres der. Vår kultur er preget av prestasjon, kunnskap, informasjon, evaluering og vurdering. Det er få fristeder fra dette. Foreldre opplever stadig å bli påminnet sitt oppdrageransvar, hvor viktig det er, hvor utfordrende det kan være og hvor lett det er å gjøre "feil" (jf. Holte, 2003). I en verden med overflod av prestasjonsfokus, ekspertuttalelser, kunnskap og meninger er det lett å rekrutteres av ideer om at du ikke er god nok.

Gjennom spørreundersøkelsen i min studie oppga over halvparten av småbarnsforeldrene at de opplevde at ekspertuttalelsene de har oppsøkt gjennom podkaster, bøker eller avisartikler «i noen grad» har vært til hjelp. En fjerdedel oppga imidlertid at ekspertuttalelsene «i liten grad» hadde vært til hjelp. Kun 8% opplevde at uttalelsene «i stor grad» hadde vært til hjelp. Dette kan både si noe om hvordan de generelle ekspertuttalelsene treffer foreldrene og hvilke forventninger foreldrene har til ekspertuttalelser. Foreldrene i spørreundersøkelsen oppga videre at det som er viktigst for dem er at ekspertene sier noe om et tema de er opptatt av. Det kan imidlertid virke som at de er like opptatt av at ekspertene kommer med tydelige råd og fremgangsmåter i møte med utfordringer som at hen belyser flere mulige fremgangsmåter. Foreldrene ønsker med

andre ord både «oppskrifter» som kan gi enkle løsninger på utfordringene de møter, men samtidig er de opptatt av at slike løsninger ikke passer alle barn og foreldre. En annen utfordring for foreldrene i min studie var at når ekspertuttalelsene ble for generelle eller kontekstuavhengige ble det utfordrende for dem å omsette det til sin familie og hverdag. De opplevde at det ble vanskelig å ta ut essensen i det ekspertene uttalte og at det derfor ble mer nyttig for dem å snakke med venner, familie, helsestasjon eller barnehage.

Ifølge mødrene som deltok i mitt fokusgruppeintervju var det nettopp i møte med helt konkrete, men generelle råd og tips fra podkaster, bøker og artikler de oftest kunne føle på mislykketheten. Deres opplevelse var at det var tilfeldig om de konkrete rådene fungerte eller ikke. De kunne fungere den ene dagen, for så å overhodet ikke fungere den neste. Mødrene oppga at årsaken til dette kunne være at de i lengden ikke klarte å være så pedagogisk som de opplevde rådene krevde. Med dette tenker jeg mødrene mener at det å være pedagogisk innebærer å være like «på» og konsekvent i alle situasjoner over lang tid. Og det er kanskje nettopp det. Ekspertuttalelser og råd beskriver ofte et foreldreideal. Den ideelle og mest pedagogiske måten å håndtere ulike utfordringer og situasjoner på. Foreldrene er imidlertid ikke, og skal heller ikke være, pedagoger. Jeg tenker også det kan være andre årsaker til at rådene ikke fungerte i lengden. Foreldre og barn er individer. De har ulike erfaringer, følelser og behov, og i enhver situasjon vil de møtes med hele seg. Det er derfor vanskelig å kunne påstå at dette er råd som vil fungere i 100% av situasjonene, uavhengig av forhistorie og dagsform. Det som har gitt mestringfølelse for mødrene i fokusgruppeintervjuet er når de har tatt for seg ekspertuttalelsene og brukt de som utgangspunkt for samtaler og refleksjoner med partner eller øvrige nære. Gjennom dette har foreldrene opplevd at det har vært til nytte og bidratt til utvikling og utvidende perspektiver. Det er når kunnskap settes sammen med kontekst og handlingsrom at det startes en refleksjonsprosess og at utvikling får plass (jf. Holte, 2003).

Dette viser at i likhet med at det ikke er lett for foreldre å navigere i landskapet av ekspertuttalelser er det nok heller ikke lett for ekspertene å komme med uttalelser som kan være til hjelp og støtte for alle småbarnsforeldre. Jeg tenker det da er viktig at ekspertene er bevisste på at deres uttalelser kanskje ikke er til hjelp for alle, men det er like viktig å være bevisst på at de uttalelsene man da kommer med ikke skal bidra til å gi foreldre større utfordringer, eller en følelse av mislykkethet. Å omtales som en ekspert innenfor sitt fagfelt

gjør en ikke nødvendigvis til ekspert for alle småbarnsforeldrene. For hva med de som ikke kjenner seg igjen eller passer inn i den beskrivelsen som skildres gjennom ekspertuttalelsene? Betyr det at de gjør noe feil? Eller at de er feil? Mitt inntrykk er at småbarnsforeldres handlingsrom innsnevres av lineære og normative uttalelser fra ekspertene. For trygge foreldre kan det kanskje gå greit å ikke ta innover seg alle uttalelsene, men for usikre foreldre kan det forsterke usikkerheten. Kun 6% av småbarnsforeldrene i min studies spørreundersøkelse oppga at ekspertuttalelser ikke er viktig for dem. Med andre ord er ekspertuttalelser viktig for svært mange småbarnsforeldre.

7.4 Det er vanskelig å se bort fra noe en ekspert har uttalt

Hele 94% av de foreldrene som deltok i min studies spørreundersøkelse svarte at de hadde hørt om, eller lest noe av, de ekspertene som ble tatt frem som eksempler. I tillegg oppga de flere andre eksperter de også er opptatt av å følge eller lytte til. Videre svarte 61% at de har endret måten de er foreldre på med utgangspunkt i noe en ekspert har skrevet eller sagt. Det er med andre ord ingen tvil om at eksperter på barneoppdragelse og foreldrerolle har en innflytelse på foreldrenes foreldreskap, og en sentral posisjon som retningsvisere. Som nevnt tidligere er foreldre opptatt av å være gode foreldre og å utøve god omsorg, og de vil derfor naturlig nok gjøre som ekspertene sier (jf. Holte, 2003). Å lytte til en ekspert og følge det ekspertene sier gir en trygghet i at det da blir utøvet god omsorg, men i det relasjonelle og samfunnsvitenskapelige kan vi imidlertid ikke påberope oss å sitte med fasitsvar. Selv om det kan oppleves som at det er nettopp det noen av ekspertene gjør.

Med vitenskap og fagkompetanse i ryggen får de ulike ekspertene en definisjonsmakt til å bestemme hva som kan forstås som problemer og løsninger innen foreldrerolle og barneoppdragelse (jf. Jensen & Ulleberg, 2011). Det er gjennom disse dominerende stemmene vi skaper ideer om hva som er "sannheten" om god nok foreldrerolle og barneoppdragelse. Ord har makt. Og ord får større makt når de som uttaler dem har status. Det blir da vanskelig, kanskje nærmest umulig, for foreldre flest å se bort fra noe en ekspert har sagt eller skrevet uten å tenke at det kan gå på bekostning av det de klarer å gi barna sine av gode oppvekstvilkår.

Denne utfordringen ser vi spesielt godt når småbarnsforeldre møter ekspertenes overskrifter i media. Flere ganger i uken blir foreldre gjort oppmerksom på hva de sannsynligvis gjør feil i

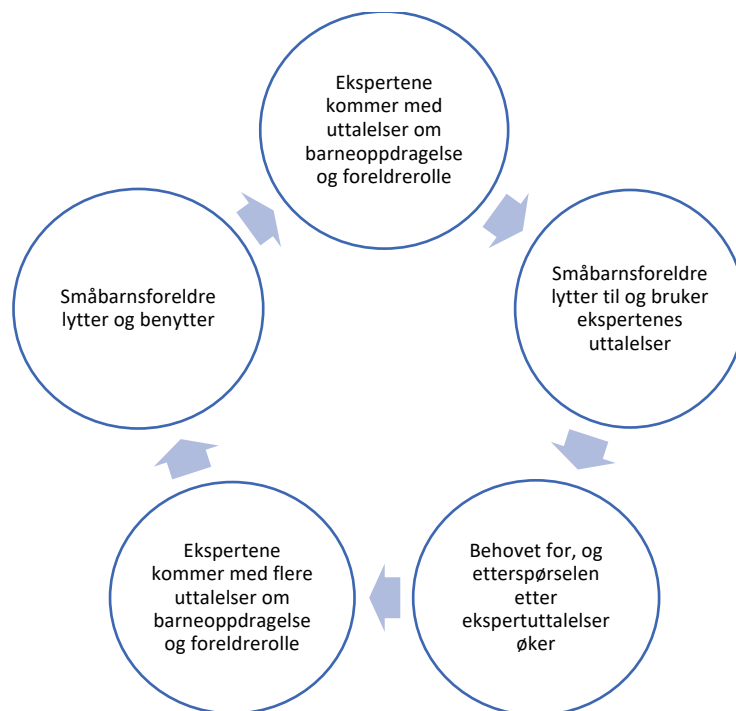
møte med barna sine, hva de må passe ekstra godt på og hva de bør bekymre seg over. Noen av overskriftene kan bli for ekstreme, i den grad de tydelig er skrevet for å generere «klikk» og oppmerksomhet. Dette kan være overskrifter som «Foreldrefeilene: Disse barna kan bli narsissister som voksne». Denne overskriften er i utgangspunktet basert på forskning, men det som proklameres er det mest ekstreme. Ifølge mødrene i min studies fokusgruppeintervju er slike overskrifter lettere å se bort fra. For dem opplevdes disse mer som en befrielse fordi de var lett gjennomskuelige og lettere å avfeie som kommersielle. Disse gjorde også mødrene mer bevisst på at ikke alt som skrives i media, eller av eksperter, er like viktig eller bra. Media har som regel en agenda for å skape oppmerksomhet og økt inntjening. Dette kan dessverre også gjelde for noen eksperter. Den økte profesjonaliseringen har medført at mange står frem som eksperter og ikke alles intensjoner er like idealistiske. Det er selvsagt fullt mulig å være både idealistisk opptatt av å komme med råd og veiledning som bidrar til å gjøre foreldre til bedre foreldre for barna sine, og fortsatt tjene penger på det. Men det kan også være dem som har større fokus på det kommersielle aspektet og ikke er like opptatt av hvilke konsekvenser deres meninger og uttalelser kan ha. Det kan også være de som proklamerer sine overbevisninger som "sannheter" uten å ha gode faglige eller evidensbaserte argumenter for disse. Dette viser dessverre at det tveeggede sverdet Geboy stilte seg skeptisk til allerede i 1981 fortsatt er gjeldende. Det er ikke lengre lett å vite hvem man bør lytte til eller hvordan man bør lytte til dem.

Foreldrene i min studies fokusgruppeintervju opplevde at overskrifter som i større grad traff dem var de som sa noe om mer hverdagslige temaer og situasjoner, eller som tok for seg utvikling, relasjoner og emosjoner på et mer generelt grunnlag. Slike overskrifter klikket de seg heller inn på. Som forelder kan du jo ikke overse en mulighet til å utvikle en bedre relasjon til barnet ditt, eller et godt tips til å bli mer bevisst på barnas perspektiv i de mange utfordrende situasjonene som oppstår. Dette bør de kanskje til og med klikke seg inn på. Hvis det de leser er skrevet slik at det gir foreldrene mulighet for refleksjon og utvikling i sin foreldrerolle er det nyttig. Hvis ekspertuttalelsene gir foreldrene utvidede perspektiver kan de være til hjelp. Perspektiver bidrar både til å ufarliggjøre, gjøre problemer mindre altoppslukende, samt vise at flere opplever det samme. Med disse perspektivene opplever foreldrene i større grad mestring og mindre håpløshet. I møte med andres "perfekte verden"

gjennom sosiale medier er det godt å oppleve denne kontrasten og se at det finnes flere der ute som ikke har en «perfect picture» hverdag.

Til tross for at ulike eksperter har stor oppslutning hos dagens småbarnsforeldre er det grunn til å tro at foreldre flest er fornuftig og ikke ukritisk tar til seg alt det de hører eller leser, selv om det kommer fra noen med en pen yrkestittel. Foreldre er opptatt av at ekspertene skal ha noe fornuftig å si og at det skal være noe som treffer dem. Det jeg stiller meg skeptisk til er hvordan foreldre håndterer og tar til seg det som treffer dem. Resultatene fra denne og andre studier kan antyde at ekspertuttalelser i dag bidrar like mye til å skape bekymrede og utrygge foreldre, som de bidrar til å skape gode og trygge foreldre. Selv om ekspertenes uttalelser gjennom ulike medier i stor grad blir lineære kan relasjonen mellom småbarnsforeldre og eksperter på barneoppdragelse og foreldrerolle beskrives som sirkulær (figur 1).

Figur 1 – Den sirkulære prosessen mellom småbarnsforeldre og generelle ekspertuttalelser

Jeg lurer på om det nå er på tide å punktuere og bremse denne utviklingen før den går for langt? For det er vanskelig å se bort fra noe en ekspert har uttalt.

7.5 Veier videre

Gjennom dette delkapittelet vil jeg presentere noen forslag til hva som kunne forbedret min studie, samt noen ideer til videre forskning. Med utgangspunkt i formelle retningslinjer for et

masterprosjekt, studiens problemstilling, tid og handlingsrom ble en rekke valg og prioriteringer gjort, både i forkant av studiens oppstart og underveis. Disse har alle bidratt til at prosjektet og studien ble slik den ble. Det kan imidlertid være spennende å se på hvilke andre bidrag og retninger som kunne blitt betydningsfulle og utvidende.

Gjennom rekrutteringsprosessen til spørreundersøkelsen og fokusgruppeintervjuet nådde jeg ut til forholdsvis mange familier og småbarnsforeldre. Oppslutningen til både spørreundersøkelsen og fokusgruppeintervjuet ble imidlertid overraskende lav. En mulig årsak til dette kan være tidspunktet for gjennomføringen. For mange kan høsten, og spesielt desember, være en særlig fullpakket og stressende periode. Dette kan gjøre folk motvillig til å påta seg flere oppgaver eller gjøremål. En annen mulig årsak kan være informasjonsskrivets omfang og prosessen rundt det informerte samtykket. Dette kan ha påvirket småbarnsforeldrene til å tenke at selve spørreskjemaet også kunne være tilsvarende omfattende og dermed for tidskrevende eller overveldende. Selve prosessen med at foreldrene måtte signere samtykkeskjemaet og levere det tilbake til barnehagen kan også ha medført noe frafall. Det krever mer. Det er mulig studien ville fått flere respondenter dersom muligheten til å samtykke til deltakelse kunne vært gjort elektronisk i sammenheng med gjennomføringen av spørreskjemaet.

Større oppslutning rundt rekrutteringen til fokusgruppeintervjuet kunne gitt større handlingsrom i gruppesammensetningen. Det kunne for eksempel vært interessant med en mer heterogen sammensatt gruppe, både med tanke på kjønn, utdanning og alder. Jeg tenker det også hadde vært spennende å gjennomføre et fokusgruppeintervju med kun fedre for å se hvilke likheter og forskjeller som oppstår i samtaler mellom kun mødre og fedre.

Denne studien har bidratt med økt kunnskap om hvordan småbarnsforeldre forholder seg til generelle ekspertuttalelser og i et videre forskningsprosjekt kunne det vært spennende å gå nærmere inn på hva som bidrar til dette. Gjennom studien har det kommet frem flere antydninger som har vært interessant å undersøke. Er det en sammenheng mellom foreldrenes utdanningsnivå og bruk av eksperter? Er det forskjell mellom enslige småbarnsforeldre og de i et parforhold? Hvilken betydning har magesfølelse og selvtillit i møte med ekspertuttalelser? Hvilke faktorer er viktige for at foreldrene skal klare å ikke ta til

seg alt som blir sagt og skrevet? Og hva skal til for at foreldrene skal klare å omsette informasjon og faglige råd til kunnskap og kompetanse?

Et annet spennende og viktig perspektiv å se nærmere på er ekspertenes utgangspunkt. Hva tenker de om det denne studien har bidratt med, om sin egen ekspertrolle og hvordan de forvalter den? Et mer proaktivt utgangspunkt kan også være å undersøke hva eksperter mener de kan gjøre bedre for å gi småbarnsforeldre støttende og god hjelp til foreldrerolle og barneoppdragelse.

8. Avslutning

Gjennom dette masterprosjektet har jeg studert hvordan småbarnsforeldre forholder seg til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse, gjennom ulike medier. Både ved å studere tidligere forskning og gjennom resultatene fra min studie har jeg funnet at småbarnsforeldre har et tydelig ønske om og behov for råd og veiledning. Foreldre støtter seg både til nære eksperter i form av ansatte i barnehage og helsestasjon, og andre eksperters uttalelser gjennom bøker, avisartikler, podkaster eller sosiale medier.

Foreldrene som deltok i min studie uttrykte at informasjon og kunnskap om foreldrerolle og barneoppdragelse i dag er svært tilgjengelig, noen ganger for tilgjengelig. Gjennom medier og velmente råd fra nær og fjern får de stadige påminnelser om hvordan de bør forvalte oppgaven som oppdrager og omsorgsperson. For mye av "det gode" kan imidlertid medføre at foreldrene i større grad blir usikre på seg selv og sin rolle.

Denne studien har vist at foreldre i stor grad får med seg hva ekspertene uttaler gjennom ulike medier, at de tar det til seg, samt at de i ulik grad formes av det. Gjennom status og makt bidrar eksperter til å legge føringer for hvilke regler, normer og diskurser dagens foreldre skal etterleve. Mitt ønske er at denne studien skal bidra til å gjøre både eksperter, foreldre og andre mer bevisst på hva som skjer i møte mellom småbarnsforeldre og ekspertuttalelser, og hva det kan medføre. Studien viser at ekspertenes uttalelser ikke nødvendigvis er til hjelp for småbarnsforeldrene når de ikke har bedt om det, eller ikke klarer å omsette det til sin kontekst.

Gjennom oppgavens teoretiske forankring har det kommet tydelig frem at både foreldrerolle, barneoppdragelse og samfunn er i utvikling. Det vil stadig dukke opp flere utfordringer og mulige løsninger. Jeg tenker i utgangspunktet det er vel og bra at fagfolk engasjerer og involverer seg i å bidra med råd og veiledning som kan være til hjelp for foreldre som sliter. Slik kan foreldrene både få kjenne at de ikke er alene om utfordringene, samt få noen råd om hva som kan fungere i møte med barn, foreldrerolle og utfordringer. Det som er viktig er hvor, når og hvordan råd og veiledning blir gitt.

Gjennom dette forskningsprosjektet har jeg blitt oppmerksom på at både tidligere forskning og min studie viser at store mengder informasjon, generelle ekspertuttalelser og sjokkerende overskrifter er vanskelig for foreldre å omsette til kompetanse som gagnar dem

og barna deres. Foreldrerolle og barneoppdragelse handler om relasjoner, om nærhet, ekthet og kjærlighet. Dette kan ikke utøves gjennom tips, triks eller metoder. Det krever at foreldrene også lytter til hjertet og magefølelsen. Barn som opplever å bli sett og møtt av nære og ekte foreldre vil også bli robuste nok til å tåle at foreldrene ikke lever opp til "gullstandarden" i alle situasjoner.

Jeg tenker at det som gir best hjelp er at vi eksperter og fagfolk finner måter hvor vi kan vise foreldre at vi er tilgjengelig for å bidra med råd og veiledning. Vi bør ha fokus på det foreldre selv opplever som problematisk, heller enn å være opptatt av å fortelle dem hva de burde oppleve som problematisk. Vi bør videre bygge på de ressursene foreldrene og familien har, og finne måter å skape refleksjon og utvikling på med utgangspunkt i deres verdier. Og kanskje viktigst av alt er det at vi formulerer oss på en måte som hjelper småbarnsforeldrene tilbake inn på sporet om at «godt nok» er godt nok. Det vi eksperter uttaler er viktig, for det er vanskelig å se bort fra noe en ekspert har uttalt – både på vondt og godt.

Referanser

- Andersen, J. (2017). «Mixed methods»-design i helseforskning. *Sykepleien*, 105(64738). DOI: 10.4220/Sykepleiens.2017.64738
- Askeland, G. A. (2006). Kritisk reflekterende: Mer enn å reflektere og kritisere. *Nordisk sosialt arbeid*, 26(2): 123-134. Universitetsforlaget.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3:2. 77-101, DOI: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
- Braun, V. & Clarke, V. (2012) Thematic analysis. I Cooper, H., Camic, P. M., Long D. L., Panter, A. T., Rindskopf, D. & Sher K. J. (Red.). *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2: Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (57-71). American Psychological Association.
- Braun, V. & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 11:4. 589-597, DOI: [10.1080/2159676X.2019.1628806](https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806)
- Ellingsæter, A. L. (2012). Innledning: Velferdsstatens familier. I Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens nye familier: Nye sosialistiske perspektiver* (13 - 30). Gyldendal akademisk.
- Friberg, O. (2010). Klassisk testteori og utvikling av spørreinstrumenter. I Martinussen, Monica (Red.). *Kvantitativ forskningsmetodologi i samfunns- og helsefag* (s. 155 - 55). Fagbokforlaget.
- Geboy, M. J. (1981). Who is listening to the «experts»?; The use of child care materials by parents. *Family relations*, 30, 205 – 210.
- Gergen, K. J. (2010). *En invitation til social konstruksjon* (2. utg.). Mindspace.
- Halkier, B. (2016). *Fokusgrupper* (3. utg.). Samfundslitteratur.
- Holte, V. G. (2003). *Profesjonalisering av barneoppdragelsen* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Hundeide, K. (1996). *Ledet samspill: Håndbok til ICDPs sensitiveringsprogram*. Vett & Viten.
- Jensen, P. (2011). *Ansikt til ansikt: Kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Jensen, P. & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene: Kommunikasjon i profesjonell praksis*. Gyldendal Akademisk.
- Johannessen, A. (2009). *Introduksjon til SPSS* (4. utg.). Abstrakt forlag.

- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Abstrakt forlag.
- Johnson, R. B., Onwuegbuzie, A. J. & Turner, L. A. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112–133.
<https://doi.org/10.1177/1558689806298224>
- Kitterød, R. H. & Rønsen, M. (2012). Kvinner i arbeid ute og hjemme: Endring og ulikhet. I Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens nye familier: Nye sosialistiske perspektiver* (161 - 190). Gyldendal akademisk.
- Leira, A. (2012). Omsorgens institusjoner, omsorgens kjønn. I Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens nye familier: Nye sosialistiske perspektiver* (76 - 98). Gyldendal akademisk.
- Nadim, M. (2012). Mellom familie og arbeid: Moralske forhandlinger blant kvinnelige etterkommere. I Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens nye familier: Nye sosialistiske perspektiver* (289 - 308). Gyldendal akademisk.
- Norsk senter for dataforskning (u.å.). *Fyll ut meldeskjema for personopplysninger*. Hentet 24.april 2021 fra <https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-personvernskjema-for-personopplysninger/>
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2003). *Forskningsprosessen: Kvalitative og kvantitative perspektiver*. Gyldendal Akademisk.
- Parenting Research Centre (2019). *Parenting today in Victoria: Technical report*. Parenting Research Centre.
- Pedersen, E. (2012). «Trange» fødsler? Tidsplassering av foreldreskap i livsløpet. I Ellingsæter, A. L. & Widerberg, K. (Red.). *Velferdsstatens nye familier: Nye sosialistiske perspektiver* (141 - 160). Gyldendal akademisk.
- Raundalen, M. & Gjestad, R. (1995). *Foreldreundersøkelsen 1995: Foreldres behov for informasjon, råd og veiledning*. Q-0912. Statens trykksakekspediasjon
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold: samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Fagbokforlaget.
- Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.).
- Thrane, C. (2018). *Kvantitativ metode: En praktisk tilnærming*. Cappelen Damm Akademisk

Thuen, H. & Sommerschild, H. (1997). *Foreldre – til barns beste: Om barneoppdragelse før og nå*. Pedagogisk forum.

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (4. utg.). Gyldendal Fagbokforlaget

Vance, A. J. & Brandon, D. H. (2017). Delineating Among Parenting Confidence, Parenting Self-Efficacy, and Competence. *Advances in Nursing Science*, 40 (4). DOI: 10.1097/ANS.000000000000179

Vedlegg

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til mulige deltakere

Vedlegg 3: Spørreundersøkelsen

Vedlegg 4: Intervjuguide til fokusgruppeintervju

Vedlegg 5: Utdrag fra transkripsjon

Vedlegg 6: Utdrag fra kvalitativ analyse

Vedlegg 7: Eksempel på koder fra kvalitativ analyse

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

10.05.2022, 22:25

NSD NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA

Vurdering

Referansenummer

506635

Prosjektittel

En studie av hvordan småbarnsforeldre forholder seg til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse

Behandlingsansvarlig institusjon

VID vitenskapelige høgskole / Fakultet for sosialfag / Fakultet for sosialfag Oslo

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Nicoletta Businaro, nicoletta.businaro@vid.no, tlf: 22963777

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Ida Bogevoid Solheim, ida.b.solheim@gmail.com, tlf:

Prosjektperiode

20.09.2021 - 30.12.2022

Vurdering (1)

10.09.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg 10.09.2021. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

Det er obligatorisk for studenter å dele meldeskjemaet med prosjektansvarlig (veileder). Det gjøres ved å trykke på "Del prosjekt" i meldeskjemaet.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 30.12.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

Dersom du benytter en databehandler i prosjektet må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med

behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv til mulige deltakere

Vil du delta i forskningsprosjektet

«En studie av hvordan foreldre forholder seg til eksperters uttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan småbarnsforeldre forholder seg til offentlige eksperter, og deres råd og uttalelser om familie, foreldre og barneoppdragelse gjennom ulike medier. I dette skrivet vil jeg gi deg informasjon om gjennomføringen av prosjektet og hva en eventuell deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Dette forskningsprosjektet er grunnlaget for en masteroppgave i familieterapi og systemisk praksis, ved VID vitenskapelige høgskole. Gjennom å undersøke hvordan småbarnsforeldre forholder seg til eksperters uttalelser ønsker jeg å bidra til å rette fokus mot foreldreperspektivet, og bidra med ny kunnskap om temaet.

Prosjektets problemstilling er:

«Hvordan forholder småbarnsforeldre seg til eksperters uttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse?»

For å besvare problemstillingen har jeg formulert følgende forskningsspørsmål:

- Hvilken rolle spiller de generelle ekspertuttalelsene i foreldrenes utvikling av egen foreldrerolle?
- Hvilken rolle spiller de generelle ekspertuttalelsene for hvordan foreldre utøver barneoppdragelse?

Oppdagelser som gjøres i dette prosjektet vil kun bli brukt i masteroppgaven, og eventuelle publikasjoner om studiets funn.

Ansvarlig for forskningsprosjektet

Ved VID vitenskapelige høgskole:

Ida Bogevoid Solheim – student i familieterapi og systemisk praksis.

Nicoletta Businaro – veileder og førsteamanuensis ved fakultet for sosialfag.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har fått denne forespørselen fordi jeg ønsker å komme i kontakt med foreldre som har barn i barnehagealder. Jeg har tatt kontakt med et par barnehager i Trondheim og omegn, blant annet den barnehagen hvor dine barn er, og de har nå gitt dette skrivet videre til deg.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du fyller ut et elektronisk spørreskjema. Det vil ta deg ca. 12 minutter. Spørreskjemaet inneholder hovedsakelig spørsmål om dine tanker og erfaringer rundt det å være en forelder, om barneoppdragelse, samt råd og hjelp fra såkalte eksperter. Jeg vil blant annet spørre om hvilken kjennskap du har til ulike eksperter og ekspertuttalelser, og hvordan du forholder deg til dem. Dine svar vil bli registrert elektronisk og anonymt. Det vil ikke være mulig for meg å knytte dine besvarelser til deg. En elektronisk lenke til spørreskjemaet vil bli sendt til din e-postadresse etter du har samtykket til deltakelse.

Jeg ønsker også deltakere til et fokusgruppeintervju. Dette er en intervjusamtale hvor rundt 6 - 7 foreldre er samlet for å snakke om sine tanker og erfaringer rundt det å være forelder i dag. I likhet med spørreskjemaet vil temaene være foreldrerolle, barneoppdragelse og ekspertuttalelser. Samtalen vil i stor grad formes av det dere er opptatt av. Intervjusamtalen vil ta omtrent en time, bli tatt opp på lydbånd og senere transkribert anonymt. Blant de som samtykker, vil 6-7 foreldre bli trukket ut og kontaktet.

Det er frivillig å delta

Dersom du velger å delta kan du når som helst trekke deg uten å oppgi noen grunn. Så lenge dataene ikke allerede inngår i analysen. Dette gjør du ved å kontakte meg (student) eller min veileder. Dersom du trekker deg vil de opplysningene du har gitt bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til det formålet vi har beskrevet i dette skrivet. Vi behandler opplysningene anonymisert, konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Alt datamateriale som kommer ut av dette prosjektet (opplysninger fra spørreskjemaet, lydopptak og transkriberinger) vil lagres kryptert og beskyttet av passord som kun

studenten kjenner. Dette er i henhold til VIDs reglement for behandling av personopplysninger.

- Signerte samtykkeskjemaer vil bli forsvarlig oppbevart, og vil ikke lagres sammen med datamaterialet.
- Det er kun student (Ida Bogevoid Solheim) og veileder (Nicoletta Businaro) som vil ha tilgang til opplysningene registrert i spørreskjemaet, samt lydopptaket og transkriberingene fra fokusgruppeintervjuet.

Personopplysninger og andre beskrivelser blir anonymisert slik at det ikke er mulig å identifisere eller gjenkjenne deg som deltaker i det som publiseres.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres gjennom hele prosjektet. Når masteroppgaven er godkjent, noe som etter planen er i løpet av høsten 2022, vil lydopptaket slettes og fysiske samtykkeerklæringer makuleres. Øvrig anonymisert datamateriale vil fortsatt arkiveres av studenten.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra VID vitenskapelige høgskole har NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har noen spørsmål, ønsker å vite mer om studien, eller å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

VID vitenskapelige høyskole ved

Student:

Ida Bogevoid Solheim

Telefon: [REDACTED]

E-post: ida.b.solheim@gmail.com

Veileder:

Nicoletta Businaro

E-post: nicoletta.businaro@vid.no

Personvernombud ved VID:

Nancy Yue Liu

E-post: nancy.yue.liu@diakonhjemmet.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:
NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på e-post (personverntjenester@nsd.no) eller på
telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Ida Bogevoid Solheim

masterstudent i familierapi og systemisk praksis ved VID vitenskapelige høyskole

Fylles ut og returneres til barnehagen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet «En studie av hvordan foreldre forholder seg til eksperters uttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse», og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

(sett kryss i ruten(e))

å delta i en elektronisk spørreundersøkelse

Link kan sendes til følgende e-post adresse:

å delta i et fokusgruppeintervju

Jeg kan kontaktes på telefon: _____ og/ eller

e-post: _____

Jeg samtykker til at jeg er over 18 år, samt at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet i desember 2022

(Signatur og dato)

Vedlegg 3: Spørreskjema

En studie av hvordan småbarnsforeldre forholder seg til eksperter uttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse

Formålet med denne spørreundersøkelsen er å få økt kunnskap om hvordan dere opplever det å være foreldre i dag, og videre hvilke erfaringer dere har med eksperter og deres uttalelser gjennom ulike bøker, podkaster og avisinnlegg.

I denne spørreundersøkelsen er de ekspertene jeg spør om, ulike fagpersoner (som familierapeuter/ pedagoger/ psykologer/ leger) som har skrevet bøker, avisinnlegg og/ eller som er med i podkaster og tv-programmer. Og som gjennom disse gir råd og veiledning til dere foreldre om hvordan dere kan håndtere ulike situasjoner med barna deres.

De svarene dere gir gjennom denne spørreundersøkelsen kan bidra til å rette fokus mot foreldreperspektivet, og videre bidra med ny kunnskap om temaet. Det er ingen riktige eller gale svar i denne undersøkelsen. Det er deres egne erfaringer og meninger jeg er interessert i å få innsikt i. All informasjon og svar dere gir vil være anonyme, og det vil ikke være mulig for meg å knytte dine svar tilbake til deg.

Innledende spørsmål

1. Kjønn?

Mann

Dame

Annet/ Ønsker ikke å svare

2. Alder?

18 - 25 år

26 - 30 år

31 - 35 år

36 - 40 år

41 - 45 år

46 - 50 år

51 - 55 år

56 - 60 år

Over 60 år

3. Nasjonalitet?

Norsk

Annen

Hvilken nasjonalitet?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annen» er valgt i spørsmål 3.

4. Sivil status?

Ugift
Samboende/ gift
Separert/ skilt
Enke/ enkemann

5. Utdanning?

Grunnskole
Videregående skole
Fagbrev
Høgskole/ universitet bachelorgrad
Høgskole/ universitet mastergrad
PhD/ Post Doc

6. Jobber du med barn i barnehage eller på barneskole?

Ja
Nei

7. Hvor mange barn har du?

1
2
3
4
5 eller flere

8. Hvor mange barn i barnehagealder har du?

1
2
3
4
5 eller flere

9. Hvor gammel er barnet/ barna som er i barnehagealder?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Yngre enn 1 år
1 år
2 år
3 år
4 år
5 år
6 år

Spørsmål om foreldrerolle og barneoppdragelse

Nå kommer 6 spørsmål om foreldrerolle og barneoppdragelse. Svar det som passer deg best, med utgangspunkt i dine egne erfaringer, opplevelser, ønsker og tanker.

10. Under er det listet opp noen adjektiver som kan beskrive noe av hvordan det er å være mamma eller pappa. Opplever du det å være for forelder som:

Ikke i det hele tatt I liten grad I noen grad I stor grad

Meningsfullt?
Gledelig?
Utviklende?
Givende?
Slitsomt?
Stressende?
Bekymringsfullt?

11. Hva har størst betydning for deg når du tar avgjørelser om hvordan du ønsker å oppdra barnet ditt/ barna dine?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Mine egne tanker, verdier og meninger
Råd, kommentarer eller reaksjoner fra partner
Råd, kommentarer eller reaksjoner fra øvrig familie
Råd, kommentarer eller reaksjoner fra venner
Råd, kommentarer eller reaksjoner fra helsestasjon
Råd, kommentarer eller reaksjoner fra barnehage
Uttalelser og råd fra eksperter (bøker, podkaster, avisinnlegg, tv-programmer)
Sosiale medier (Facebook, instagram, forum, o.l.)
Andre

Hva tenkte du på da du svarte "andre" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre» er valgt i spørsmål 11.

12. Hvis du ønsker å få råd og støtte til hvordan du skal være som forelder, hvem vil du helst få råd og støtte fra?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Søker ikke råd og støtte
Partner
Øvrig familie
Venner
Ansatte ved helsestasjon og/ eller barnehage
Sosiale medier (Facebook, instagram, forum, o.l.)
Ekspertuttalelser i avisartikler, bøker, podkaster eller tv-programmer
Delta på kurs
Andre

Hva tenkte du på da du svarte "andre" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre» er valgt i spørsmål 12.

13. Hvis du ønsker å få råd og støtte til hvordan du skal oppdra barnet ditt/ barna dine (barneoppdragelse), hvem vil du helst få råd og støtte fra?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Søker ikke støtte og råd

Partner

Øvrig familie

Venner

Ansatte ved helsestasjon og/ eller barnehage

Sosiale medier (Facebook, instagram, forum, o.l.)

Ekspertuttalelser i avisartikler, bøker, podkaster eller tv-programmer

Delta på kurs

Andre

Hva tenkte du på da du svarte "andre" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre» er valgt spørsmål 13.

14. Hvordan ønsker du å motta råd og støtte?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Ønsker ikke å motta råd og støtte

Direktesamtaler med partner

Direktesamtaler med familie

Direktesamtaler med venner

Direktesamtaler med ansatte ved helsestasjon og/ eller barnehage

Gjennom sosiale medier (Facebook, instagram, forum, o.l.)

Gjennom avisartikler, bøker, podkaster eller tv-programmer av eksperter

Gjennom å delta på kurs

Andre

Hva tenkte du på da du svarte "andre" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre» er valgt i spørsmålet 14.

15. Skulle du ønske at råd og støtte var mer tilgjengelig?

Ja

Nei

Vet ikke

Spørsmål om eksperter og ekspertuttalelser

Nå kommer 3 spørsmål om hvilken kjennskap du har til ulike eksperter. Svar ut fra dine egne erfaringer og tanker.

De ekspertene jeg oppgir og spør om, er ulike fagpersoner (som familieterapeuter/ pedagoger/ psykologer/ leger) som har skrevet bøker, avisinnlegg og/ eller som er med i podkaster og tv-programmer. Og som gjennom disse gir råd og veiledning til dere foreldre om hvordan dere kan håndtere ulike situasjoner med barna deres.

16. Hvilke eksperter har du hørt om eller lest noe av?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Hedvig Montgomery
John Gottman
Frode Thuen
Carolyn Webster-Stratton
Peder Kjøs
Jesper Juul
Gro Nylander
Karin Naphaug (Sove-Karin)
Ingen av disse
Andre

Hvem tenkte du på da du svarte "andre" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Andre» er valgt i spørsmål 16.

17. Hvordan fikk du først kjennskap til disse ekspertene?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Har ikke kjennskap til de
Media (aviser, tv, radio eller podkast)
Sosiale medier (Facebook, instagram, forum, o.l.)
Bokhandleren
Tips fra familie, venner, ansatte i barnehage/ helsestasjon
Annet

Hva tenkte du på da du svarte "annet" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet» er valgt i spørsmål 17.

18. Hva er viktig for deg når det kommer til råd og veiledning fra eksperter gjennom avisinnlegg, bøker og podkaster?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Ekspertuttalelser er ikke viktig for meg
Hun/ han belyser temaer jeg er opptatt av
Hun/ han skriver og snakker forståelig
Hun/ han har relevant erfaring og/ eller utdanning
Hun/ han kommer med tydelige råd og fremgangsmåter
Hun/ han belyser flere mulige fremgangsmåter
Annet

Hva tenkte du på da du svarte "annet" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet» er valgt i spørsmål 18.

Spørsmål om bruk og nytte av eksperter

Nå kommer 6 spørsmål om hvordan du forholder deg til de overnevnte ekspertene og deres uttalelser, råd og veiledning. Svar ut fra dine egne erfaringer, opplevelser og tanker.

19. Hvor ofte (sånn ca.) har du lagt merke til ekspertuttalelser om foreldrerolle og barneoppdragelse gjennom ulike medier (aviser, tv, sosiale medier, radio og podkaster) etter at du ble forelder?

Aldri
Noen ganger i året
Noen ganger i måneden
Ukentlig
Vet ikke

20. Hvor ofte (sånn ca.) har du oppsøkt podkaster, artikler eller bøker om foreldrerolle og barneoppdragelse etter du ble forelder?

Aldri
Noen ganger i året
Noen ganger i måneden
Ukentlig
Vet ikke

21. Hvorfor oppsøkte du disse podkastene, artiklene eller bøkene?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Har ikke oppsøkt
Fordi jeg var nysgjerrig
For å få økt kunnskap
For å få råd og støtte til min foreldrerolle og utøvelse av barneoppdragelse
For å få råd eller støtte til en konkret utfordring
Annet

Hva tenkte du på da du svarte "annet" på forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet» er valgt i spørsmål 21.

22. I hvilken grad var podkastene, artiklene eller bøkene til hjelp for deg?

Har ikke oppsøkt
Var ikke til hjelp
I liten grad
I noen grad
I stor grad

23. Har du noen gang endret måten du er forelder, med utgangspunkt i noe du har lest eller hørt fra eksperter?

Ja
Nei
Vet ikke

24. Hva ville du gjort dersom ekspertenes podkaster, artikler eller bøker ikke lengre var tilgjengelig?

Du må velge minst ett svaralternativ.

Det ville ikke påvirket meg
Søkt råd og støtte hos andre
Lyttet mer til meg selv
Annet

Hva tenkte du på da du svarte "annet" i forrige spørsmål?

Dette elementet vises kun dersom alternativet «Annet» er valgt i spørsmålet 24.

Noen tanker eller kommentarer til slutt?

Tusen takk for at du deltok i spørreundersøkelsen!

Vedlegg 4: Intervjuguide til fokusgruppeintervju

Innledning til samtalen:

Tusen takk for at dere har kommet i dag, og for at dere ønsker å delta i dette fokusgruppeintervjuet.

Noen av dere vet allerede hvem jeg er, men til dere som ikke vet det. Jeg heter Ida Solheim, jeg jobber som barnehagelærer, og videreutdanner meg i familieterapi. Det er i den forbindelse at jeg har bedt dere hit. Jeg skal nå skrive en masteroppgave hvor temaet er hvordan småbarnsforeldres foreldrerolle og barneoppdragelse påvirkes av ekspertuttalelser gjennom ulike medier.

Gjennom den neste timen skal dere få snakke sammen om det dere er opptatt av når det kommer til det å være foreldre i dag, og hvilke erfaringer og tanker dere har om eksperter og deres synlighet gjennom bøker, podkaster og avisinnlegg. Når jeg sier «eksperter» mener jeg fagpersoner som familieterapeuter, pedagoger, psykologer og leger som har skrevet bøker, artikler eller som er med i podkaster, og som gjennom disse gir råd og veiledning til dere foreldre om hvordan dere kan håndtere ulike situasjoner med barna deres.

Det er først og fremst det dere vil snakke om rundt dette temaet, som blir i fokus. Så tenk på det som en vanlig samtale eller diskusjon – si det dere vil og tenker.

Jeg kommer til å stille noen spørsmål underveis for å få deres perspektiver på noe jeg blir nysgjerrig på, og for å hjelpe dere å holde samtalen i gang.

Jeg kommer til å ta opp samtalen på lydbånd, og transkribere den. Det vil si at jeg kommer til å skrive ned alt som ble sagt, og gjennom denne prosessen kommer jeg til å anonymisere eventuelle navn (deres, partners, barns, barnehage, osv.) og andre personopplysninger som blir sagt.

Jeg kommer også til å notere litt, slik at jeg er sikker på at jeg får med alt det viktige dere sier.

Har dere noen spørsmål før vi starter?

(Sett på lydopptaker)

Åpningsspørsmål: Hvordan opplever dere det å være foreldre i dag?

- Hva er dere opptatt av som foreldre?

- Hva er viktig for dere i møte med barna deres? o Hvor finner dere støtte, råd og hjelp?

(om ekspertroller) o Hvilke erfaringer har dere med bøker/ podkaster/ tv-serier/ avisartikler, av eller med eksperter?

- Hva synes dere om de råd og uttalelser ekspertene kommer med?
 - Hvordan bruker dere rådene fra ekspertene?
 - Er det noe som hjelper dere?
 - Er det noe som ikke hjelper dere?
-
- Hva tenker dere om overskriftene som brukes i media? (leser opp to overskrifter)

Da ser jeg at timen vår snart har gått. Er det noen som har noe de vil si til slutt, som dere ikke har fått sagt enda?

Da avslutter jeg opptaket.

Igjen, tusen takk for at dere kom.

Vedlegg 5: Utdrag fra transkripsjon

....

som den personen, kanskje velment, bestemte seg for å si til meg, det skal ikke jeg gidde å bruke kvelden min på.

(2. sek stillhet. «Mm» fra de andre)

Marit: Ja, vi er mye mere eksponert. Om det er ... om det er ... ekte mammapoliti eller det er oftere kanskje i mitt hode. Og det er jo fantastisk til (uklart hva hun sier her) si til rundt meg. Så ... skal jeg? Eller klarer jeg og laver å tenke hvordan vi fremstår. Vi har også litt ... annerledes småfolk, så det hvordan vi fremstår kan være ... annerledes.

(2 sek. stillhet)

Det hender jo at vi, som to forskere, så legger man ikke merke til alt (latter) alltid. Men den delen at ... ja ... det er fine sider, alle tankene om ... har jeg tenkt igjennom, og hvordan det ser sånn fra vårt perspektiv og hvordan det objektivt ser ut det ... det kan være krevende.

(«mm» fra de andre)

Kari: Der har jeg noen gang hatt en litt utsatt jobb har jeg følt. For hvis jeg setter meg ned i pausene og bare sånn «blæh», og forteller om hvordan ting er så sitter det ti psykologer rundt meg (latter).

(latter fra de andre)

Som har en mening, eller en kommentar eller noe velment, men som ... 99% er veldig allright og faglig og korrekt og kanskje ikke blander seg i ting de ikke hadde trengt, men som noen ganger når man har pause bare kommer med de samme setningene som alle andre gjør og ... og da har du både, da var det en fagperson som sa det. Og så skal du velge å legge det bort, og så (latter) ... ja.

Vedlegg 6: Utdrag fra kvalitativ analyse

Være pedagog?

magefølelse

Stadig noe nytt

lese / finne løsninger

ny mor

magefølelse

Barn 1
vs
barn 2

bestandig. Jeg er også et menneske, og klarer ikke bestandig å være den pedagogen jeg skulle ønske jeg var hele tiden. Tid strekker ikke til, til å hele tiden skulle liksom inn å møte alle slags følelser og alle slags utfordringer med strømpebukser og truser som ikke kommer seg på og liksom ... eh ... så ... eh, en del av det går vel også på å liksom magefølelsen, at man etter å liksom ha lest og prøvd og pratet så må man bare tenke sånn ... nei, men det her føles rett for oss liksom, og det her har funket, og noen gangen funker det ikke og det er vel liksom, jeg tenker at ... eh ... vi har også hatt litt sånn, selvfølgelig er jo alt en prosess og de er i utvikling barna og vi som foreldre ... eh ... og noen ganger har jeg liksom bare måtte ha tenkt også at men sånn er det, det er en prosess. Man vil liksom møte på nye utfordringer og nye gleder hele tiden da, og så bare tenke at ting, ting går jo over som man slit med i perioder, om det er snakk om påkledning eller ikke ville spise, eller ja, dere vet alt mulig som kan være på en måte ... eh ... ja, og som oppstår da i en familie. Bare ... ja ...

Anne: Jeg er veldig enig i det du sier om liksom at ja, alt går over, det har vært en sånn (ler) ... som jeg har lent meg til ganske mye, for ... Spesielt kanskje da barna var veldig små og ikke sov, og hvor mange bøker jeg prøvde å lese om soving og metoder her og metoder der liksom, men det var ingenting av det som funket. Eller det kan ha funket en natt, men da var det sikkert bare flaks. (ler) Ikke sant. Neste natt var like ille igjen. ... eh ... I så fall i starten når jeg var mamma så brukte jeg veldig mye tid på det å prøve å finne en løsning på alt mulig da. ... eh ... og så lærte jeg etter hvert at ... og spurte alle jeg kjente og lest meg opp på det ... men, eh ... jeg opplevde etter hvert at det som du sier om magefølelsen [Inger] det er ... ja, den har vel blitt den beste rettesnoren etter hvert. Å bare ta det, ta det på følelsen mer enn på teorien da.

Kari: Prøving og feiling er jo fantastisk.

Anne: Ja (ler)

Kari: Hva som funker for sitt eget barn, og ikke hva som tilfeldigvis hadde funka for alle de andre sine for de er jo ikke mine.

Anne: Mm

Inger: Jeg opplever jo også at for min del så har dette endret seg markant egentlig fra barn nummer 1 til barn nummer 2. Eh ... på sånn, det er klart på barn

Vedlegg 7: Eksempel på koder fra kvalitativ analyse

